144. Maanantaina 22 päivänä marraskuuta 1993

kello 14

S.

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

S.

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus laiksi oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta 4185

Hallituksen esitys n:o 191
Lakivaliokunnan mietintö n:o 22

2) Ehdotukset laiksi kiinteistöverolain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 159
Lakialoite n:o 48
Toivomusaloite n:o 25
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 56

3) Ehdotus laiksi maaseutuelinkeinolain muuttamisesta 4186

Hallituksen esitys n:o 205
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 21

4) Ehdotus laiksi korkeakoululaitoksen kehittämisestä annetun lain 3 §:n väliaikaisesta muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 149
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 17

5) Ehdotus laiksi valtionosuutta saavista liikunnan koulutuskeskuksista annetun lain muuttamisesta 4203

Hallituksen esitys n:o 227
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 18

6) Ehdotus laiksi liikuntalain muuttamisesta 4203

Hallituksen esitys n:o 228
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 19

7) Ehdotus laiksi tapaturma- ja liikennevakuutuslaitoksilta vuodelta 1994 perittävästä maksusta 4204

Hallituksen esitys n:o 252
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 35

8) Ehdotukset laeiksi työterveyshuoltopalvelujen lisäksi järjestettävien avosairaanhoidon lääkäripalvelujen väliaikaisesta vuosimaksusta ja sairausvakuutuslain 29 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 265
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 36

9) Ehdotus laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta 4208

Hallituksen esitykset n:ot 314/1992 vp ja 251
Toivomusaloitteet n:ot 1104 ja 1214/1991 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 37

Ensimmäinen käsittely:

10) Ehdotus laiksi Teollisen yhteistyön rahasto Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 3 a ja 3 b §:n muuttamisesta 4209

Hallituksen esitys n:o 156
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 17

S.

11) Ehdotus laiksi elokuvaverolain kumoamisesta 4209

Hallituksen esitys n:o 121
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 57

12) Ehdotukset laeiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 19 §:n väliaikaisesta muuttamisesta ja elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 198
Lakialoitteet n:ot 19 ja 50
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 58

13) Ehdotus laiksi tullilain muuttamisesta 4210

Hallituksen esitys n:o 223
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 59

14) Ehdotus laiksi Ilmailulaitoksesta annetun lain 11 §:n kumoamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 258
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 11

15) Ehdotus laiksi maataloustuotteiden markkinointirahastosta ..... „

Hallituksen esitys n:o 273
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 22

16) Ehdotukset laeiksi maidon väliaikaisesta kiintiömaksusta annetun lain ja maidon väliaikaisista tuotantokiintiöistä annetun lain muuttamisesta sekä meijerikohtaisesta kiintiömaksusta annetun lain kumoamisesta 4227

Hallituksen esitys n:o 202
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 23

17) Ehdotus laiksi kotieläintuotannon ohjaamisesta annetun lain muuttamisesta 4230

Hallituksen esitys n:o 206
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 24

S.

18) Ehdotukset laeiksi Kasvinjalostuslaitoksesta ja kasvinjalostustoiminnan edistämisestä annetun lain muuttamisesta 4231

Hallituksen esitys n:o 203
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 25

19) Ehdotus laiksi nuorisoasteen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen kokeilusta annetun lain 6 §:n muuttamisesta 4232

Hallituksen esitys n:o 256
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 20

20) Ehdotus laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 11 §:n muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 236
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 39

21) Ehdotus laiksi ortodoksisesta kirkkokunnasta annetun lain 21 §:n muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 225
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 40

22) Ehdotus laiksi maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 276
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 41

23) Ehdotus laiksi Pohjoismaiden välillä eräiden terveyden- ja sairaanhoidon henkilöstöryhmien sekä eläinlääkäreiden yhteisistä pohjoismaisista työmarkkinoista tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ..... „

Hallituksen esitys n:o 215
Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 10

S.

Pöydällepanoa varten esitellään:

24) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 60 sen johdosta, että eduskunnan tietoon on saatettu valtiovarainministeriön päätös maahan tuodun polyvinyylikloridin perushinnasta ja lisätullista (MP 3) 4232

25) Hallintovaliokunnan mietintö n:o 21 hallituksen esityksestä laiksi yksityisten valtionapulaitosten toimiehtosopimuslain kumoamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi (HE 255) ..... „

26) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 21 hallituksen esityksestä laiksi valtionosuutta saavista kansanopistoista (HE 110) ..... „

27) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 22 hallituksen esityksestä oppisopimuskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta (HE 200) ..... „

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi toinen varapuhemies Pesälä sekä edustajat Aho E., Alho, Andersson, Biaudet, Hacklin, Halonen, Huuhtanen, Hämäläinen, Isohookana-Asunmaa, Jansson, Jokiniemi, Juhantalo, Jurva, Jäätteenmäki, Kanerva, Kankaanniemi, Kauppinen, Kuittinen, Kääriäinen, Laaksonen, Laitinen, Lax, Lehtinen, Lindroos, Malm, Markkula, Metsämäki, Mäki-Hakola, Mölsä, Norrback, Perho-Santala, Pokka, Polvi, Rajamäki, Ranta, Rehn E., Riihijärvi, Saapunki, Saari, Suhola, Takala, Toivonen, Varpasuo, Vihriälä, Vuorensola ja Väyrynen.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Alho, Mölsä, Kanerva, Varpasuo, Lax, Pokka, Rajamäki, Jokiniemi ja Lehtinen.

Ilmoitusasia:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden vuoksi ed. Suhola, virkatehtävien vuoksi edustajat Huuhtanen, Isohookana-Asunmaa, Kääriäinen, Norrback, Perho-Santala, E. Rehn ja Toivonen sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Andersson, Hacklin, Hämäläinen, Jansson, Jokiniemi, Jurva, Kankaanniemi, Kauppinen, Laaksonen, Laitinen, Lax, Lindroos, Malm, Metsämäki, Pesälä, Polvi, Rajamäki, Ranta, Saari ja Vihriälä, tästä ja huomisesta päivästä sairauden vuoksi ed. Riihijärvi ja virkatehtävien vuoksi ed. E. Aho sekä tämän kuun 26 päivään yksityisasioiden vuoksi ed. Juhantalo.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 191
Lakivaliokunnan mietintö n:o 22

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotukset laiksi kiinteistöverolain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Kolmas käsittely, ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 159
Lakialoite n:o 48
Toivomusaloite n:o 25
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 56

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista. Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteesta.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Luukkainen: Arvoisa puhemies! Kun verotuksen painopistettä nyt tässä maassa siirretään yhä enemmän kiinteistöverotuksen puolelle, täytyisi entistä tehokkaammin huolehtia kiinteistöjen verotusarvojen ja käypien arvojen vastaavuudesta, varsinkin nyt, kun joidenkin kiinteistöjen, itse asiassa aika monienkin kiinteistöjen verotusarvot jo ylittävät käyvät arvot.

Arvoisa puhemies! Vastalauseeseeni viitaten ehdotan hyväksyttäväksi seuraavan perustelulausuman: "Eduskunta edellyttää, että on luotava tehokas menetelmä, jolla kiinteistöjen verotusarvot saatetaan linjaan käypien arvojen kanssa."

Ed. Nikula: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Luukkaisen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Luukkainen ed. Nikulan kannattamana ehdottanut vastalauseeseen sisältyvää perustelulausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Nyt on päätettävä perusteluja koskevasta ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Luukkaisen ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 123 jaa- ja 20 ei-ääntä, 5 tyhjää; poissa 51. (Ään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Eduskunta yhtyy valtiovarainvaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteen hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus laiksi maaseutuelinkeinolain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 205
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 21

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotus laiksi korkeakoululaitoksen kehittämisestä annetun lain 3 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 149
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 17

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Kasurinen: Arvoisa puhemies! Korkeakoulujen kehittämisestä annetun lain 3 §:n väliaikainen muutos on edennyt kolmanteen ja lopulliseen käsittelyyn. Jos laki hyväksytään hallituksen ja sivistysvaliokunnan enemmistön esittämässä muodossa, se merkitsee melkoista suoneniskua korkeakoulujen tulevalle kehittämistyölle.

Korkeakoulujen jo tähänastiset määrärahojen leikkaukset ovat tuntuvat. Jos verrataan vuoden 1994 menoarvioesitystä vuoden 1992 rahoitustasoon, määrärahojen pudotus on 830 miljoonaa markkaa eli noin 15 prosenttia korkeakoulujen menotaloudesta. Korkeakouluille kuten muuallekin valtionhallintoon tulleet rahoitusvastuut

ovat kymmeniä miljoonia markkoja, joten leikkausten ja rahoitusvastuiden yhteisvaikutus on noin 20 prosenttia korkeakouluille.

Lain aikaisemmassa käsittelyvaiheessa olen puhunut korkeakoulujen kirjastojen tilasta. Käytössä olevien kirjastomäärärahojen ostovoima on laskenut kahdessa vuodessa yli 50 prosenttia. Tämän lisäksi säästötoimien seurauksena uusien tutkimusvälineiden hankinnasta on jouduttu luopumaan tai hankintoja siirretään hamaan tulevaisuuteen. Käsitykseni mukaan kirjastot ja tutkimuslaitteisto muodostavat tieteellisen tutkimuksen perustan. Muutaman vuoden katko uhkaa korkeakoulujen myönteisesti alkanutta kansainvälistymistä.

Euroopan yhteisöön liittyminen on nähty korkeakouluissamme suurena mahdollisuutena. Tämäkin kehitys vaarantuu näillä näkymillä. Miten suomalaiset tutkijat voivat kilpailla eurooppalaisista tutkimusmäärärahoista, jos tutkimuksemme taso jää jälkeen eurooppalaisesta ja laajemminkin kansainvälistä tasoa ajatellen? Edelleen kysyn, miten käy vaihto-ohjelmien, jotka edelleen perustuvat vastavuoroisuuteen. Vaihto-ohjelmat, niihin osallistuminen tai osallistumattomuus vaikuttavat juuri nyt opiskelevien tulevaisuuteen.

Arvoisa puhemies! Helsingin yliopistoa on totuttu pitämään maamme korkeimman opetuksen lippulaivana. En malta tässä yhteydessä olla myös kiinnittämättä edustajien huomiota siihen, mitä Helsingin yliopistolle nyt juuri tapahtuu tai uhkaa tapahtua. Vuoden 1992 palkkamäärärahoihin verraten 1994 budjettiehdotuksen mukaan palkkausmäärärahat vähenevät yli 90 miljoonalla markalla. Yliopiston rehtorin mukaan tämän vajeen hoitaminen merkitsee käytännössä, että kaikkien palkkaluokkaa pitäisi laskea yhdellä palkkaluokalla ja henkilöstön tulisi luopua tämän lisäksi myös lomarahoistaan, tai sitten henkilöstö olisi yli kaksi kuukautta pakkolomalla tai sitten 700—1 000 ihmistä irtisanottaisiin. Tämä lienee täysin mahdoton yhtälön käytäntöön vietynä.

Viikonvaihteen yksi merkittävä uutinen oli hallituksen herääminen nuorten työttömien elinolojen ja tulevaisuuden suhteen. Näitä toimia on tervehdittävä tyydytyksellä, jos ne vielä käytännössä toteutuvat. Kysyn kuitenkin, eikö tämä ole ristiriidassa tänään ja tämän syksyn aikana tehtävien päätösten kanssa. Voimavaroja leikataan kohtuullisen hyvin toimivilta oppilaitoksilta ja korkeakouluilta ja näin kavennetaan olennaisesti niiden mahdollisuuksia hoitaa lakiin ja asetuksiin perustuvaa koulutus- ja tutkimustehtävää. Samanaikaisesti toisaalla suunnitellaan nonstop-koulutusta. Miten se aiotaan toteuttaa ja miten se aiotaan nivoa kokonaisuuteen, siitä meillä ei tänään ole mitään tietoa vielä.

Kun olemme tämän laatuisessa tilanteessa, minusta meidän kansanedustajien tulisi vielä kertaalleen harkita tulossa olevien leikkausten tasoa ja antaa liikenevät voimavarat paikkaamaan näkyvissä olevat vaikeudet korkeakoululaitoksellemme ja oppilaitoksillemme.

Ed. Gustafsson: Kunnioitettu rouva puhemies! Tämän lain kakkoskäsittelyn yhteydessä olen laajahkosti käsitellyt tätä esitystä niin kuin koko sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä on ottanut vahvasti kantaa tähän hallituksen hyvin rumaan ja kohtuuttomaan esitykseen. Aiemmissa keskusteluissa on käyty tämän hallituksen lakiesityksen negatiivisia vaikutuksia hyvin perinpohjaisesti jo lävitse. Erityisesti on todettu, miten korkeakoulujen resurssileikkaus toteutuessaan vaikuttaa erityisesti nuorempaan tutkijakuntaan siten, että määräaikaisia virkoja ja muita työsuhteita jätetään täyttämättä, ja nämä supistukset ovat kohdentumassa hyvin yksipuolisesti juuri nuorempaan tutkija- ja opettajakuntaan. Tällä tulee olemaan erittäin suuri vaikutus korkeakoululaitoksemme tulevaisuuteen. Sen vuoksi korkeakoulujen rehtorit ja muutkin asiantuntijat ovat aivan oikein vedonneet meihin kansanedustajiin siltä osin, että emme syyllistyisi tämän suuruusluokan tulevaisuusheikennyksiin.

Toinen laaja asiakokonaisuus, mitä on paljon sivuttu ja mihin myös ed. Kasurinen puheenvuorossaan viittasi, on leikkausesityksen vaikutus ihan käytännön opiskelutyöhön, miten se vaikuttaa opiskelijoiden ja koko korkeakouluyhteisöjen työkalutilanteeseen, atk-laitteisiin, kirjoihin ja moniin moniin muihin. Hallitusohjelmassahan todetaan, että korkeakoulujen voimavarat tutkimukseen ja koulutukseen turvataan. Hallituksen esitys merkitsee kuitenkin korkeimman opetuksen ja tutkimuksen erittäin voimakasta leikkausta ja samalla koko maamme tulevaisuuden kilpailukyvyn vaikeutumista.

Hetken päästä tehtävällä päätöksellä me ratkaisemme sen, miten korkeakouluja, tutkimusta ja koulutusta kyetään ylläpitämään niin, että maamme sosiaalinen ja taloudellinen kehitys olisi mahdollista myös tulevaisuudessa. Sellaisilla linjanvedoilla, joita hallitus nyt on tekemässä, meidän tietoamme ja osaamistamme rapautetaan

hyvin päämäärättömän ja summittaisenkin toiminnan seurauksena.

Helsingin yliopiston lehden pääkirjoituksessa minusta oivallisesti professori Olli Lehto toteaa, miten hän toivoo, että korkeakouluissa voitaisiin luottaa siihen, että me päätöksentekijät ymmärtäisimme sen työn merkityksen, jota he ovat tekemässä. Professori, rehtori Olli Lehdon pääkirjoitus on minusta erinomainen. Haluan tässä yhteydessä sitä vähän siteerata. Siinä on otsake: "Meillä ei ole öljyä, vain aivoja." Rehtori Olli Lehto vetoaa meihin: "Kaikki voitava olisi tehtävä, niin että korkeakouluihin kohdistuvat supistukset saataisiin loppumaan."

Max Jacobsson kertoo eräässä kirjoituksessaan poliittisesti eripuraisessa Israelissa sovitun, että investoinneista koulutukseen ei missään oloissa tingitä. Tämä käytetty perustelu "meillä ei ole öljyä, vain aivoja" pätee hyvin Suomessakin. Näiden voimakkaiden näkemysten ja arvioiden jälkeen ei meillä eduskunnassa voi olla nyt mitään muuta vaihtoehtoa kuin hylätä tämä hallituksen esitys.

Arvoisa rouva puhemies! Ehdotan, että lakiehdotus korkeakoulujen kehittämisestä annetun lain 3 §:n väliaikaisesta muuttamisesta hylätään.

Ed. Alho merkitään läsnä olevaksi.

Ed. A s t a l a : Arvoisa rouva puhemies! Ensinnä kannatan ed. Gustafssonin tekemää hylkäysehdotusta.

Siltä varalta, että hallituspuolueet kuitenkin hyväksyvät lakiesityksen, jota en siis toivo, ehdotan perusteluissa lausuttavaksi seuraavaa:

"Eduskunta edellyttää, että korkeakoulujen toimintaedellytyksiä ei enää vuonna 1995 uusin määrärahaleikkauksin heikennetä ja että vuodesta 1995 alkaen noudatetaan ilman poikkeuksia korkeakoululaitoksen kehittämisestä annetun lain 3 §:ää, jonka mukaan korkeakoululaitoksen määrärahojen yhteismäärää korotetaan vuosina 1987—1996 vähintään kustannustason nousua vastaavasti."

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä ei siis voi hyväksyä nyt käsittelyssä olevaa korkeakoulujen erittäin vakavaa määrärahojen leikkausta. Olen täällä useaan otteeseen todennut, että toivon mukaan kukaan ei koskaan tulevina vuosina tule sanomaan, että niin, kun emme sittenkään tienneet, mikä tämän lain seuraus tulee olemaan. Siksi olen yrittänyt myös täällä kertoa siitä, jotta kukaan ei erehtyisi koskaan sanomaan, että ei tiennyt. Nyt on myös hallituspuolueiden edustajilla mahdollisuus ilmaista tahto siitä, että ainakaan vuonna 95 ei tällaisia leikkauksia saisi tehdä, sillä huhut kertovat, että ehdotuksissa on jopa 500 miljoonan markan leikkaus vuonna 95.

Arvoisa puhemies! Sivistysinvestointien laiminlyöminen merkitsee vääjäämättä sitä, että altistamme Suomen häviämään tulevaisuuden taloudellisen kilpailun. Sitähän tämä kaikki pitkällä aikavälillä tarkoittaa ja merkitsee. Kansakunnan sivistys nojaa pitkälti korkeakoulujen toimintaan. Ilman tutkimusta ja korkeimpaa opetusta ei ole myöskään teollisuuden ja muun elinkeinoelämän tarvitsemaa tietoa ja osaamista. Tieto luo hyvinvointia ja tieto on jo itsessään vientituote. Koko kansakunnan selviytymisstrategian peruspilarihan on juuri osaaminen, tutkimus, koulutus ja kulttuuri. Niissä on meidän mahdollisuutemme, jos me nyt vain osaisimme toimia oikein. Tuntuu siltä, että hallituspuolueet eivät taida osata.

Suomessa porvarihallituksen into leikata korkeakoulujen voimavaroja tänä vuonna jo 321 miljoonaa markkaa ja ensi vuonna 408 miljoonaa markkaa on käsittämätöntä ja ehkä vielä 95 tulevat suuret leikkaukset. Itse asiassa nämä summat ovat nytkin jo paljon suurempia käytännössä. Esimerkiksi Turun yliopisto menettää vuonna 93 9 prosenttia määrärahoistaan ja vuonna 94 peräti 13 prosenttia, 47 miljoonaa, ja toinen esimerkki Åbo Akademi menetti tänä vuonna 15 miljoonaa markkaa ja ensi vuonna 20 miljoonaa markkaa.

Monet meidän kilpailijamme panostavat näinä aikoina voimakkaasti korkeimpaan opetukseen ja tutkimukseen. Porvarihallituksissakin on eroja. Ruotsissa, jossa siis vallitsee myös ankara lama, kohdistetaan tuntuvia nousuja korkeakoulujen rahoitukseen ja voimavaroihin. Siellä on myös mielletty perustutkimuksen välttämättömyys.

Tämän porvarihallituksen budjettiesitys merkitsee kuitenkin korkeimman opetuksen ja tutkimuksen voimakasta leikkausta ja samalla tulevaisuuden kilpailukyvyn vaikeutumista. Tässä joudutaan sulkemaan ilmeisesti korkeakouluja määräajaksi, henkilökuntaa irtisanotaan tai pannaan pakkolomille. Muun muassa Turun yliopisto on jo kaavaillut ja suunnitellut, että se panee koko laitoksen kiinni joulukuun ajaksi. Tämän seurauksena opiskelijoiden valmistuminen kyllä siirtyy. Juhlapuheissa puhutaan usein, niin myös täällä käytännössä, että tavoitteena olisi se, että

opiskeluajat lyhenisivät. Käytännössä tehdään siis toisin.

Laitteiden ylläpito hankaloituu. Itse asiassa lähes kaikki laitehankinnat on pantu jäihin jo kahden vuoden ajan. Korkeakoulujen kirjastomäärärahat leikkaantuvat. Niitä on leikattu jo vuonna 92—93 40—50 prosenttia ja tieteellisen kirjallisuuden ostoja joudutaan rajusti vähentämään.

Budjettiesityksessä olevien leikkausten toteutuessa korkeakoulut eivät kykene kerta kaikkiaan saavuttamaan niille asetettuja tavoitteita. Korkeakoululaitokselta edellytettävä tutkimuspanos on mahdotonta toteuttaa ratkaisevasti supistetuilla voimavaroilla.

"Korkeakoulujen toimintaedellytysten rapautumisen rinnalle ei voi ajatella mitään muuta säästötointa, joka yhtä selkeästi vie Suomea kehitysmaiden joukkoon." Näin toteavat tiedeyhteisön kaikki henkilökuntajärjestöt 17.11.1993 sivistysvaliokunnalle, sivistysjaostolle ja koko eduskunnalle jättämässään viestissä. Tämän viestin ovat allekirjoittaneet Korkeakoulualan assistenttien ja tutkijain liitto, Korkeakoulujen ja Opetusalan Henkilökuntaliitto, opetusalan ammattijärjestö OAJ, Professoriliitto ja Valtion ammattiliitto, siis koko tiedeyhteisö. He esittivät, että täällä ryhdyttäisiin kaikkiin mahdollisiin toimiin korkeakouluille esitettyjen voimavaraleikkausten poistamiseksi valtion vuoden 94 talousarviosta. Tässä oli siis suomalaisen korkeakoulun ja sen henkilöstöryhmien viesti eduskunnalle myös tänään.

Valtion ensi vuoden budjettiehdotuksen sivistysmäärärahojen leikkaukset sekä lisäksi odotettavissa olevat vähennykset vuonna 95 tekevät Suomesta kolmannen luokan sivistysvaltion. Siitä meillä ei ole syytä todellakaan ylpeillä.

Arvoisa rouva puhemies! Parhaillaan valmistellaan myös korkeakoulujen rakenneuudistusta, jolla siis tähdätään myös säästöihin osittain, tai sanotaan tähdättävän. Uudistusta aletaan toteuttaa jo lähitulevaisuudessa. Toki korkeakouluja voidaan kehittää myös rakenteellisesti, mutta se on tehtävä järkevästi harkiten ja tieteellisin kriteerein. Tuottavia ja menestyviä, ainakaan erityisen tuottavia ja erityisen menestyviä yksiköitä ei kyllä kannata lopettaa eikä niistä ainakaan minkäänlaista säästöä synny. Näin ollaan nyt kuitenkin tekemässä ja haluan ottaa tässä pari esimerkkiä lopuksi, millä tavalla tätä aiotaan parhaillaan ryhtyä tekemään.

Ensinnä Turun hammaslääketieteen laitos aiotaan alasajaa ja tietynasteisesti lakkauttaa. Siinä ei ole pienintäkään järkeä. Nimittäin Turun yliopiston hammaslääketieteen laitos on kansainvälisesti tunnetuin ja arvostetuin hammaslääketieteen tutkimuslaitos Suomessa. Noin 80 prosenttia maahamme myönnetyistä kansainvälisistä huomionosoituksista on annettu Turun laitoksen tutkijoille. Ainoana hammaslääketieteen koulutusyksikkönä Suomessa laitos tuottaa innovaatioillaan kansantalouteen kulunsa moninkertaisina, moninkertaisina, faktat ja luvut voidaan esittää milloin tahansa. Erikoistumiskoulutus on laajinta maassamme tässä laitoksessa ja peruskoulutus korkeinta tasoa. Siis mikä järki on lakkauttaa tällainen laitos?

Esimerkkejä siitä, mitä tämä laitos on aikaansaanut: ensinnäkin ksylitolista satojen miljoonien myyntitulot. Turun yliopiston hammaslääketieteen laitoksella kehitetyistä tuotteista taloudellisesti merkittävin on toistaiseksi ksylitoli. Sen myyntituotoksi lasketaan tällä hetkellä 400 miljoonaa markkaa vuodessa, siis 400 miljoonaa markkaa vuodessa. Uudet röntgenlaitteetkin ovat peräti tuottavia. Turun laitoksella kehitettyjen röntgentutkimuslaitteiden, suun terveydenhoitotuotteiden ja virusdiagnostiikan molekyylibiologisten testien yhteinen myynti on tällä hetkellä noin 100 miljoonaa markkaa vuodessa, 100 miljoonaa markkaa vuodessa! Yhteistyössä teollisuuden kanssa toteutetun uuden digitaalisen kuvausjärjestelmän vientitulot nousevat kymmeniin miljooniin markkoihin.

Turun hammaslääketieteen laitoksen uusimmalla keksinnöllä, jos näin voi sanoa, biolasilla, on miljardien markkojen tulevaisuus. Tunnetuin uusista tutkimustuloksista on Turun hammaslääketieteen laitoksella biolasi, joka on tarkoitettu mm. luun korvaamiseen. Tulevaisuudessa se syrjäyttää myös kiistellyn amalgaamin hampaiden paikkaamisessa. Ensimmäiset biolasituotteet tulevat myyntiin parin vuoden kuluttua. Arvioidut maailmanlaajuiset markkinat ovat 45 miljardia markkaa vuodessa. Siis Turun hammaslääketieteellisellä laitoksella on tuotettu biolasimalli ja arvioidut maailmanlaajuiset markkinat ovat 45 miljardia markkaa vuodessa. Mikä järki on lopettaa tällainen laitos?

Tämä laitos on myöskin Suomen korkeatasoisin hammaslääketieteellinen hoitoyksikkö. Turun yliopiston hammaslääketieteen laitoksen vaikutusalueella asuu 1,5 miljoonaa ihmistä. Laitos toimii Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin suun ja leukojen sairauksien erikoishoidon keskuksena. Hoitosopimuksia on 74 kunnan kanssa.

Lopetus-, alasajopäätös on täysin mieletön. Kesäkuun 18 päivänä 93 hallitus päätti lopettaa hammaslääketieteen laitoksen Turun yliopistosta. Päätös on ristiriidassa Suomen koulutus- ja tutkimuspoliittisen linjan kanssa, joka korostaa kansainvälisyyttä sekä korkeakoulujen ja teollisuuden välisen yhteistyön tärkeyttä.

Aiemmissa selvityksissä ja esityksissä kaikki muut paitsi Turun hammasklinikka ovat olleet lakkautuslistalla. Opetusministeriön asettama työryhmä ehdotti 10.12.91 hammaslääketieteen koulutuksen lakkauttamista Helsingin yliopistosta. Hallitus teki 4.6.92 periaatepäätöksen hammaslääketieteellisen tiedekunnan lakkauttamisesta Kuopion yliopistosta. Korkeakouluneuvosto esitti 8.4.93 Oulun yliopiston hammaslääketieteen laitoksen lakkauttamista. Huomaamme kai tästä, jokainen kait huomaa, että näitä päätöksiä tehdään aluepoliittisin perustein, ja pelkästään aluepoliittisin perustein.

Mikä järki on lakkauttaa maan kansainvälisesti tunnetuin hammaslääketieteen laitos? (Ed. Rinne: Saadaan vehnää vietyä vientituella!) — Ei taida vaikuttaa edes siihen. — Kansainvälinen arviointi vuonna 93 osoitti nimittäin, että Turun yliopiston hammaslääketieteen laitos on kansainvälistä huipputasoa. Sellaisia laitoksia ei Suomessa ole yhtäkään liikaa. Yliopistoja koskevien päätösten tulee perustua asiantuntemukseen ja tiedepoliittiseen harkintaan, ei alue- tai puoluepolitiikkaan. Turun hammaslääketieteen laitoksen tutkimuksista on syntynyt juuri sellaisia innovaatioita, joita Suomi tarvitsee nyt kipeästi.

Lopuksi vielä toinen esimerkki. Kuinka ollakaan, sekin esimerkki tulee Turusta. Nimittäin tämä hallitus aikoo ensinnä lopettaa hammaslääketieteellisen laitoksen mutta nyt se on aloittanut valmistelut myöskin siitä, että lääketieteellinenkin laitos jollakin tavalla tuhottaisiin juuri siellä Turussa. Hyvin mielenkiintoisen arvion esitti tänään Turun valtalehdessä maailmalla mainetta saavuttanut aivotutkija, professori Paavo Riekkinen. Hän nimittäin kiinnitti huomionsa myöskin tämän lääketieteellisen laitoksen olemassaoloon. (Ed. Rinne: Hallituksen aivoja pitää tutkia, kalloja mitata!) — Ed. Rinteellä on oikein hyvä aloite viestittäväksi eteenpäin.

Riekkinen toteaa seuraavaa. Hän kehuu turkulaista BioCityä koko maan selkärangaksi, koska se on maan suurin biokeskus, ja sen selkäranka on Turun lääketieteellinen tiedekunta. Siksi lääketieteellisen toimintaa pitää vankentaa eikä käydä lopettamiskeskustelua. — Tämä oli siis professori Riekkisen lausunto tänään Turun Sanomissa.

Ed. Mölsä merkitään läsnä olevaksi.

Ed. L a i n e (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Vaikka olen samaa mieltä ed. Astalan puheenvuoron pääosien kanssa ja niistä perusteluista, jotka hän tässä yhteydessä mainitsi, olisin kuitenkin halunnut täydentää taikka tuoda esiin erään ajatuksen, joka mielestäni olisi tullut liittää myös tuohon puheenvuoroon. Se on Johan Vilhelm Snellmanin sanat. Hän sanoi jotenkin siihen tapaan, että sivistyksessä on Suomen kansan voima ja tulevaisuus. Mitähän Johan Vilhelm Snellman mahtaisi ajatella tänään, jos hän seuraisi Suomen hallituksen korkeakoulupolitiikkaa tai yleensä koulutustoimintaa koskevaa politiikkaa?

Olen myös samaa mieltä ed. Astalan puheenvuoron kanssa siitä, että teollisuuden ja elinkeinotoiminnan kanssa on tärkeää korkeakoulujenkin yhteistyössä työskennellä ja että korkeakoulut voivat palvella myös elinkeinotoiminnan ja teollisuuden tarpeita. Tässä suhteessa on kuitenkin mielestäni välttämätöntä asettaa sellainen edellytys, että teollisuus esimerkiksi joskus lahjoitusvaroja korkeakouluille jakaessaan ei saa asettaa korkeakoulujen tutkimustoimintaa rajoittumaan vain niihin tarpeisiin, jotka koskevat teollisuutta, vaan korkeakouluilla pitää olla autonomia.

Minä en ymmärrä Suomen hallituksen kannanottoa Turun hammaslääketieteen laitoksen lopettamisesta. Jos näköalat, joita ed. Astala puheenvuoronsa loppupuolella esitti, ovat hallituksen käsityksiä, niin on erittäin vaikea niitä ymmärtää, vielä vähemmän hyväksyä, ja ne ovat täydellisessä ristiriidassa lainaamieni Snellmanin periaatteiden kanssa.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. P u i s t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli ilo kuunnella ed. Astalan todella ansiokasta puheenvuoroa korkeakoululaitoksen kehittämisestä. Haluan myös puuttua tähän keskusteluun siltä osin, joka hänen puheessaan kosketti Turun korkeakouluja.

On totta, että hallituksen korkeakoulupolitiikka on ollut erittäin poukkoilevaa. Logiikka puuttuu täydellisesti. Hyviä esimerkkejä löytyy: On

arvostettu, jopa taloudellisesti tuettu ansiokasta BioCity-toimintaa mutta samanaikaisesti oleellisesti leikattu Turun yliopiston biokemian laitoksen määrärahoja, mikä vaikeuttaa biokemistien ja kemistien peruskoulutuksen tason säilyttämistä.

Esimerkit, jotka ed. Astala toi esiin Turun hammaslääketieteellisen lähihistoriasta, kertovat siitä, että emme voi luottaa enää siihen, mitä meille puhutaan, kun on olemassa jopa päätöksiä, jotka sitten aluepoliittisella lobbauksella muutetaan. Vastaava esimerkki löytyy erikoissairaanhoidon koulutuksen ja tutkimuksen määrärahoista, jotka täällä muutama viikko sitten äänestettiin erikoiseen malliin puhtaasti aluepoliittisin, ei asiaperustein.

Keskustelu mahdollisesta lääketieteellisen uhanalaisuudesta Turussa on varmasti aivan totta. Kun tiedämme hammaslääketieteen kohtalon, on mahdotonta uskoa, vaikka kaksi viikkoa sitten useamman edustajan läsnäollessa käytäväpuheissa ministeri Uosukainen asiaa vakuutti kolmeen kertaan, että Turun lääketieteellistä ei ole aiottu eikä aiota lopettaa eikä lopeteta.

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. V. Laukkanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On aivan liian houkuttelevaa, kun ed. Laine kysyy, mitähän Snellman olisi mahtanut ajatella hallituksesta. Ei siihen voi olla vastaamatta. Se saa mielikuvituksen liikkeelle. Mutta luulen, ed. Laine, että Snellmanin vastaus olisi ehkä teille pettymys, koska voin hyvin kuvitella, että hän tarkastelisi kriittisesti sitä, miten korkeakoululaitos on selvinnyt tehtävästään, mikäli sille on annettu tehtävä huolehtia jotenkin kansakunnan sivistyksestä, siis vain tällä edellytyksellä, niin kuin täällä on sanottu. Nimittäin jos nyt katsellaan tämän kansakunnan henkistä ja moraalista tilaa, voidaan sanoa, että on ajauduttu täydelliseen haaksirikkoon ja romahdukseen. Jos sitten samalla hetkellä korkeakoululaitokselta nipistetään rahoja, niin en minä ymmärrä, että Snellman olisi siitä välttämättä mitenkään pahoillaan. Päinvastoin minusta tuntuu, että Snellman arvostaisi myös sitä ikivanhaa periaatetta, että kenenkään ei tulisi elää yli varojensa ja että myös suuri velkaantuminen on suuri synti. Kun hän ottaisi kokonaisvaltaisesti huomioon erilaisia periaatteita, niin olen vilpittömästi sitä mieltä, että hän ei missään tapauksessa vastustaisi sellaista hallituksen esitystä, mistä nyt on kysymys.

Ed. Tykkyläinen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Astalan perustelulausumaehdotusta ja totean, että kaikki Suomen korkeakoulut olisivat tarvinneet nyt tässä vaikeassa taloudellisessa tilanteessa hallitukselta rahoitusta, jotta ne olisivat voineet kehittää omaa erikoisosaamistaan, niin Turku hammaslääketieteellisen koulutuksen osalta kuin Kuopiokin säilyttääkseen maakunnallisen yliopiston, samoin Helsinki ja myös Oulu. Kaikki nämä olisivat tarvinneet nykyiset voimavarat, niin kuin hallitusohjelmassa on luvattu, mutta valitettavasti hallitus toimii aivan päinvastoin kuin se on hallitusohjelmaansa kirjannut.

Totean ed. Vesa Laukkaselle tuntien jollakin lailla Snellmanin historiaa: Käsitykseni mukaan Snellman ajoi aina suomalaisessa yhteiskunnassa yleensäkin koulutuksen kehittämistä. Jos hän tällä vuosisadalla eläisi, niin hän varmasti vaikuttaisi siihen, että missään tapauksessa korkeakoulujen rahoituksesta ei tingittäisi vaan voimavaroja siirrettäisiin korkeakoululaitokseen niin, että me voisimme jollakin tavalla turvata maamme tulevaisuuden koulutuksen osa-alueella ja sitä kautta myös voisimme vahvistaa maamme taloudellista asemaa.

Ed. V. Laukkanen: Arvoisa rouva puhemies! Palaisin jälleen kerran siihen, mitä Helsingin yliopiston rehtori, professori Risto Ihamuotila sanoi 10.9.1993 yliopiston syyskauden avajaisissa. Siellä hän tarkasteli kysymystä, mihin korkeakoulut ovat ajautumassa, vaikeaan tilanteeseen, ja siinä yhteydessä hän tarkasteli kysymystä päättäjistämme. Hänen otsikkonaan oli "Päättäjät valtakuntamme heikkous?"

Lainaan suoraan Ihamuotilaa lyhyehkön pätkän: "Ratkaiseva vaikutusmahdollisuus edellä mainittuun asiaan on valtakuntamme päättäjillä ja poliitikoilla. Poliittinen päätöksentekojärjestelmämme ja päättäjät itse näyttävät olevan eräs nykyisistä heikkouksistamme. Poliitikot eivät pysty työskentelemään yhtä vaalikautta kauempana olevien tavoitteiden hyväksi. Esimerkiksi tutkimus- ja koulutuspoliittiset ratkaisut tuottavat tulosta usein vasta pitkällä aikavälillä. Meillä on myös tulevaisuuden ongelmia, kuten väestömme ikärakenteesta johtuva eläkkeellä olevien ikäluokkien kasvu, mikä vaatisi poliitikoilta jo nyt päätöksentekoa. Poliitikkojen kyky ja tahto nähdä tulevaisuuteen on siis niin Suomen kuin koko maailmankin ongelmien ratkaisun eräs perusedellytys. Kuuluisa amerikkalainen taloustieteilijä Henry George totesi toistasataa vuotta sitten:

'We cannot safely leave politics to politicians'. Asia taitaa edelleenkin olla niin." — Tähän päättyy siis Ihamuotilan puheen lainaus.

Tässä siis Ihamuotila tarkastelee niitä ongelmia, joita meillä Suomessa on, ja hän hyvin voimakkaalla tavalla arvioi kaiken sivistyksensä ja tietonsa perusteella, että valtakuntamme yksi merkittävimmistä heikkouksista ovat poliitikot. Ihamuotila näkee tämän tilanteen kielteisen kehityksen, ja hän toisaalta ehdottaa itse jotakin parannusta. Hän toteaa nimittäin puheensa lopussa: "Ehdotankin, että ensi vuodelle varatusta 20 miljardin markan pankkituesta lohkaistaan 0,5 miljardia markkaa yliopistolaitoksen voimavarojen säilyttämiseksi tämänvuotisella tasolla. Summan osuus pankkituesta on vaatimaton 2,5 prosenttia mutta yliopistoille, ja rohkenen sanoa, Suomen tulevaisuudelle sen merkitys olisi suuri."

Ensinnäkin haluaisin hieman kritisoida näin yksioikoista ajatusta, sitä, mitä tämä sivistyksen ehkä tällainen keulakuva ajattelee korkeakouluongelman ratkaisusta. Olen hyväksynyt sen, että maallikot sanovat jatkuvasti ja systemaattisesti, että otetaan pankkituesta miljardi tai 2 miljardia ja hoidetaan sillä sitten asioita kuntoon. Olen hyväksynyt tämän. Minusta maallikon täytyy voida puhua ja ajatella tällä tavalla, mutta se, että tämän paljon vaalitun korkeakoulun, yliopiston rehtori toteaa aivan samalla tavalla, on minusta yllättävää.

En nimittäin missään tapauksessa voi ymmärtää seuraavaa: Kun kotimaiset pankit ovat ensin lainanneet ulkomailta ehkäpä miljardeja markkoja rahaa ja se raha on Suomessa palanut ja pankit eivät kykene vastaamaan sitoumuksistaan ulkomaisille pankeille, koska suomalaiset velalliset eivät vastaavasti kykene hoitamaan sitoumuksiaan suomalaisille pankeille, tällaisessa tilanteessa, jossa valtio antaa pankkitukea, jotta ulospäin eli kansainvälisille pankeille voidaan vastata sitoumuksista, niin ei kai hyvänen aika samoja rahoja voida millään mielekkäällä tavalla kuvitella käytettävän eri tarkoituksiin. Nämä pankkitukirahat täytyy lähettää velkojapankeille, jotta pankit eivät ajautuisi konkurssiin ja koko Suomen taloudellinen uskottavuus romahtaisi lopullisesti. (Eduskunnasta: Kaikkiko ne menevät ulkomaille?) — Ne kaikki rahat, joista nyt puhun pankkituen piirissä, liittyvät siihen, että pankit eivät tee konkurssia ja pystyvät vastaamaan sitoumuksistaan. — Tämä on vain rehellinen mielipiteeni, että Helsingin yliopiston rehtorin kommentissa siitä, miten ongelmia ratkaistaan, en näe oikein sitä korkeakouluille tyypillistä tutkimuksellista otetta, jota edeltäisivät tutkimukseen perustuvat viisaat ajatukset.

Toisaalta haluaisin Ihamuotilan eduksi vielä viitata siihen, kun hän puhuu näistä vaikeista asioista. Hän lopuksi siteeraa entisen presidenttimme J.K. Paasikiven puhetta sodanjälkeisenä itsenäisyyspäivänä 1944. Hän lausui: "Kansojen elämäntie ei ole tasaista nousua ylöspäin, niin kuin mielellämme toivomme. Toisinaan tie painuu laakson pohjaan, laakson, joka voi olla kuin syvä rotko, mutta laakson pohjasta nousee polku kohti aukeita vapaita aloja, joista Jumalan taivas yhä valoisampana eteen avautuu."

Arvoisa puhemies! Tämä on epäilemättä varsin kaunis kuva siitä, kun se polku lähtee nousemaan, mitä sieltä löytyy. Mutta sinänsä en hyväksy ihan suoralta kädeltä tällaista kaunista kielikuvaa painumaan mieleemme, koska ei Suomen kansa ole mikään automaatti, joka automaattisesti kävelee polkua ylöspäin, varsinkaan silloin, kun se polku olisi raskas taivaltaa ja se edellyttäisi tiettyjen tehtyjen virheiden tunnustamista.

Ajan tällä takaa sitä, että on joskus vaarallista ajatella sellaisia kauniita ajatuksia, että tulevaisuus on kaunis ja aurinko paistaa loistavasti. Ei Suomen kansa ole tuomittu johonkin onnistumiseen ja loistavaan tulevaisuuteen. Ei mikään kansa ole tuomittu loistamaan ja onnistumaan tulevaisuudessa, vaikkakin se tällä hetkellä olisi suurissa vaikeuksissa. Sen takia minusta meidän olisi paljon enemmän ajateltava sitä, että me elämme maailmassa, joka on syiden ja seurauksien maailma. Tietyt asiat ovat vain seurauksia tietyistä syistä, ja meidän täytyisi löytää nämä syysuhteet, ennen kuin me voisimme hyvin järkevällä tavalla ratkaista aikamme kipeitä ongelmia.

Ed. Astala korostaa erinomaisen paljon sitä, että kansakunnan sivistys nojaa pitkälti korkeakoulujen toimintaan. Hän haluaa nähdä, että korkeakoulut ovat avainasemassa kansakunnan sivistykseen nähden. Mutta minä kysyn, jos näin on, mitä meidän on sitten todettava korkeakoulujen toiminnasta viime vuosikymmenien aikana, miten korkeakoulut ovat hoitaneet leiviskänsä, onko niillä ollut suuri siunaus kansakuntamme tilaan nähden, kun puhumme kansakuntamme sivistyksestä.

Ed. Astala tietysti pelottelee sillä, että ellei leikkauksia peruta, Suomesta tulee kolmannen luokan sivistysvaltio. Ed. Astala ei maininnut sitä, onko Suomi tänä päivänä vielä toisen luokan sivistysvaltio vai tapahtuisiko loikkaus suoraan ensimmäisen luokan sivistysvaltiosta kolmannen luokan sivistysvaltioksi. Tämä ei ole niin olen-

naista, vaan minusta on paljon olennaisempaa tarkastella sitä peruskysymystä, eivätkö osaltaan Suomen hirvittävät taloudelliset ongelmat johdu siitä, että sivistyksemme on romahtanut viime vuosikymmenien aikana. Ymmärsin, että kerrottiin, mitä korkeakoululaitos voisi tuottaa jopa taloudellisestikin. Mutta ed. Astala, voin vakuuttaa sen, että korkeakoululaitokset eivät koskaan voi tuoda takaisin sitä rahaa, joka tämän päivän yhteiskunnassa hukkuu epärehellisyyteen, velkaantumiseen, keinotteluun ja rikollisuuteen.

Korkeakoulut eivät voi korjata niitä virheitä, joita aiheutuu siitä, että ihmiset elävät epärehellisesti, keinottelevat suurilla summilla, ottavat harkittuja riskejä, puhumattakaan siitä, että liian monet ihmiset ajautuvat talouden parissa suorastaan rikosten piiriin. Tämä jos jokin murentaa koko meidän yhteiskuntamme perustaa: epärehellisyys ja moraalittomuus.

Sinänsä olisi siis oikeutettua, että nyt vaaditaan rahaa, jotta tämä asia paranisi. Mutta ed. Astala, en ole havainnut mitään liittymä- tai yhtymäkohtia siinä, paljonko budjetissa varataan rahaa korkeakoululaitoksille ja kuinka paljon meillä on rehellisiä ja oikeudenmukaisia ihmisiä. Meillä voi olla paljon sivistystä, paljon koulutusta ja paljon titteleitä, mutta en ole huomannut, että yhteiskunnassa vähiten vahinkoja aiheuttaisivat ne, joilla on paljon titteleitä, ja eniten ne, joilta puuttuu tämä korkeakoulun tuoma sivistys.

Päinvastoin olen paljon havainnut sellaista, että kun kävelee ja kulkee bussissa, törmää ihmisiin, joilla on hyvin vaatimaton koulutus, ja he jollakin tavalla saattavat olla jopa hieman jälkeenjääneitä, jos käytän tällaista sanaa. Mutta kun keskustelen siitä, mitä he ovat elämänsä aikana tehneet, minulle syntyy selkeä vaikutelma, että nämä ovat suurenmoisia ihmisiä, jotka ovat elämänsä aikana tehneet oikeastaan pelkästään hyviä asioita, ehkä pienessä mittakaavassa. Mutta radikaali ero moniin syvästi koulutettuihin ihmisiin on siinä, että nämä ihmiset eivät ole suomalaiselle yhteiskunnalle aiheuttaneet välttämättä markankaan tappiota, puhumattakaan tuhansista tai miljoonista.

Sitä vastoin ne ihmiset, jotka suomalaisessa yhteiskunnassa ovat saaneet kaiken mahdollisen sivistyksen, kaiken mahdollisen koulutuksen korkeakouluissa, eivätkö he ole juuri niitä samoja ihmisiä, jotka ovat aiheuttaneet miljoonien, satojen miljoonien, jopa miljardien markkojen vahingot suomalaiselle yhteiskunnalle? (Ed. Laine: Ei se korkeakoulujen vika ole!) — Minä puhun nyt, ed. Laine, siitä, että korkeakoulut eivät voi puolustautua, jos ne toisaalta ovat ikään kuin sivistyksen ankkurina ja sivistyksen takeena ja kuitenkin yhteiskunta on moraalisesti ja henkisesti täydellisen konkurssin partaalla. Ei näin voida jatkaa, että rahaa vaaditaan mutta minkäänlaista vastuuta ei kanneta siitä, että saavutettaisiin joitakin tuloksia. (Ed. Astala: Korkeakoulut eivät ole syyllisiä siihen!)

Arvoisa puhemies! Näillä sanoilla halusin vain kiinnittää huomiota siihen, että me emme voi aina ajatella, että asiat tulevat kuntoon siten, että vain rahaa syydetään joihinkin tiettyihin foorumeihin. Tämä maailma on liian monimutkainen, että nämä syyn ja seurauksen suhteet voitaisiin täältä käsin hoitaa, kunhan vain jaetaan rahaa sille tai sille taholle.

Toiseksi meidän täytyy myös nöyrästi muistaa, että on todella yksi suuri periaate, että meidän ei tulisi elää yli varojemme. Jos meillä ei ole varaa ottamatta velkaa tukea korkeakouluja yhtä paljon kuin aikaisemmin, me emme voi enää yksisilmäisesti vaatia, että me silti tuemme niitä, koska me samanaikaisesti tekisimme toisen kardinaalivirheen. Se liittyisi todella siihen, että me velkaantuisimme yhä enemmän. On paljon puhuttu eri yhteyksissä siitä, että tämä sukupolvi ei saisi toimia tulevien sukupolvien kustannuksella. Mutta kun vaaditaan rahaa, jota meillä ei ole, se on täsmälleen sama asia kuin että me vaadimme, että tulevat sukupolvet maksavat sen, mikä tänään aiotaan käyttää korkeakoulujen hyväksi.

Arvoisa puhemies! Aivan lopuksi haluan lyhyesti sanoa, miten aion käyttäytyä äänestyksessä ja miten itse asiassa aion käyttäytyä tulevaisuudessa useissa muissakin äänestyksissä. (Eduskunnasta: Taulultahan se nähdään sitten!) — Katson, että tämä on minun oikeuteni, vaikka se nähdään taululta. Usein asioita selitellään jälkikäteen, mutta kansakunnan suvereenina päättäjänä minulla varmastikin on oikeus myös jo etukäteen kertoa siitä, miten aion käyttäytyä äänestyksessä ja myös tulevissa äänestyksissä.

Ensinnäkin haluan todeta, että kun olen tutkaillut tätä kysymystä ja pohtinut sitä, minun on nöyrästi myönnettävä, että ei ole ollenkaan helppoa sanoa, miten minun tulisi käyttäytyä perustuen siihen, mikä on henkilökohtainen vakaumukseni. En ole löytänyt eduskunnasta tai eduskunnan ulkopuoleltakaan sellaisia henkilöitä, jotka olisivat vihkiytyneet tähän kysymykseen. Näin ollen myönnän auliisti, että kuljen sellaisia polkuja, joita ei ole aiemmin tallattu. Sen takia on itsestäänselvää, että voin olla täydellisesti vääräs-

sä asenteissani ja ratkaisuissani, mutta en tietenkään voi sitä tällä hetkellä tietää vaan joudun toimimaan sen vakauksen mukaan, joka minulla on.

Arvoisa puhemies! Nyt ajattelen niin, että Suomella on valtavan suuria ongelmia. Nämä suuret ongelmat pitäisi ratkaista luonnollisesti. Nyt kansa varmasti hyvin pitkälle uskoo, että kun nimetään 200 kansanedustajaa ja annetaan heille valta, periaatteessa täydellinen valta päättää mitä tahansa, tämä täydellinen valta sisältää täysin sen mahdollisuuden, että tehdään päätöksiä, joilla Suomi saadaan ylös suosta ja joilla Suomi saadaan nousuun. Itsekin pyrin eduskuntaan keväällä 1991 lujasti siinä uskossa, että voisin äänestämälläkin vaikuttaa näihin asioihin. Rehellisyyden nimissä on sanottava, että kuitenkin perimmäinen sanomani oli jo tänne pyrkiessäni juuri se, että jos kansakunta ei kunnioita Jumalan käskyjä ja lakeja, se ei voi kokea sellaista siunausta, joka Jumalalta tulee, ja silloin voi hyvin käydä niin, että mitkään muut ponnistelut ja toimenpiteet eivät nosta tätä kansakuntaa ylös sen vaikeuksista tai voi suorastaan kansakunnan tila vaikeutua.

Tällaisessa tilanteessa kuin olemme, vaikka me mielellämme uskoisimme, että eduskunta voi ratkaista Suomen kansakunnan ongelmat, niin olen sisäisesti täysin vakuuttunut siitä, että se ei ole ratkaisu Suomen ongelmiin. Me elämmme syyn ja seurauksen maailmassa, mutta ongelmat eivät ole ratkaistavissa siten, että eduskunta päättää, että Suomi lähtee nousuun. Tämän vuoksi ainakin tällä hetkellä katson, että minulla ei ole mitään syytä osallistua tällaiseen äänestykseen tai muihinkaan äänestyksiin, joten painan näissä äänestyksissä "tyhjää".

On niin, että täällä on luonnollisesti 198 muuta kansanedustajaa, jotka äänestävät, ja heille haluan vain sanoa oman vakaumukseni pohjalta, että jos nämä 198 kansanedustajaa saavat Suomen kääntymään nousuun, hyvälle nousu-uralle ja kestävälle pohjalle, se on luonnollisesti hyvä asia. Mutta itse olen täysin vakuuttunut siitä, että tehtäväni on puhua sen puolesta, että sekä tämän kansan päättäjät että kansakunta ovat hengellisesti kuolleet. Ja kansan, joka on hengellisesti kuollut, täytyy herätä, jotta se voisi päästä kestävälle perustalle. Siksi uskon, että minun tehtäväni on rohkaista yksittäisiä kansalaisia, jotka ovat menettäneet luottamuksensa eduskuntaan, ja rohkaista myös niitä päättäjiä, jotka tuntevat itsekin avuttomuutta ja voimattomuuden tunnetta.

Ei se seikka sinänsä, että kansanedustajat eivät pystyisi ratkaisemaan Suomen ongelmia, missään tapauksessa tarkoita sitä, ettei Suomella olisi mahdollisuuksia nousuun ja ettei Suomella olisi vaikka kuinka hyvä tulevaisuus edessään. Se vain tarkoittaa sitä, että meidän tulisi nöyrtyä hyväksymään se tosiasia, että Jumalan sanan valossa on todella niin kuin presidentti Kalliokin on aikoinaan sanonut: "Vanhurskaus kansan korottaa, mutta synti on kansakuntien häpeä." Nyt me voisimme ponnistaa Jumalan sanan pohjalta ikään kuin eteenpäin ja etsiä sitä, että Jumala, itse taivaan Jumala, siunaisi tätä kansaa.

Kyllä me jokainen ehkä vaistomaisesti ajattelemme, että onhan toki Jumalan kädessä se, että maa kantaa satonsa ja me saamme vettä siten, että maanviljely onnistuu. Me ymmärrämme, että monissa asioissa me olemme riippuvaisia asioista, joihin emme voi itse vaikuttaa. Mutta emme ehkä riittävän vakavasti ymmärrä sitä, että Jumala on loppujen lopuksi kaikkien asioiden yläpuolella. Hän voi vaikuttaa kaikkeen meidän kansakuntamme kohdalla. Se ei koske vain sateita, että saamme hyvät sadot, vaan Hän voi vaikuttaa myös meidän velkaantumiseemme, Hän voi vaikuttaa kaikkiin näihin asioihin. Eikä minulla ole mitään yksityistä pelastusvenettä, jossa olen, vaan olen siinä samassa arkissa, johon kutsun kaikkia muitakin, koska meidän tulisi etsiä ensin taivasten valtakuntaa, ja sen jälkeen kaikki muu meille annetaan. Haluan rohkaista jokaista turvautumaan siihen valtavaan mahdollisuuteen, mikä meillä on, kun voimme kääntyä hädässämme Jumalan puoleen, koska Raamattu yksiselitteisellä tavalla sanoo, että "hädässäsi huuda avuksesi minua ja minä vastaan sinulle".

Ed. Kanerva merkitään läsnä olevaksi.

Ed. A s t a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Voi olla, että rehtori Ihamuotila on oikeassa, kun hän toteaa, että päättäjät ovat valtakuntamme heikkous. Ainakin tänään tuntuu hieman sellaiselta.

Joka tapauksessa tuntuu siltä, että kun pääministeri Aho asetti tämän kuuluisan professori Niiniluodon johdolla toimivan filosofityöryhmän tutkimaan kansakunnan henkistä tilaa, kohde oli väärä. Heidän pitäisi tutkia päättäjien henkistä tilaa. Ensinnä siis kurjistetaan kansan henkinen tila ja sitten ryhdytään sitä tutkimaan. Tämä järjestys on kyllä päälaellaan.

Ed. V. Laukkasen kanssa on hieman vaikeaa keskustella. Ilmeisesti se johtuu siitä, että perusvakaumus on erilainen. Mutta yritän vielä kommentoida joiltakin osin hänen puheenvuoroaan.

Ensinnäkin minun mielestäni kansakunnan sivistys nojaa kyllä paljolti korkeakouluihin. Mutta se nojaa myös kasvatukseen, koulutukseen, eettisiin arvoihin, tutkimukseen, kulttuuriin jne. Tässä suhteessa ed. V. Laukkasen heitto minulle oli hieman epäonnistunut, sillä minä taidan olla ainoa tässä eduskunnassa, joka ainakaan on julkisesti puheenvuoroissaan esittänyt mielipiteen siitä, että kasvatus on maailman tärkein asia. Minä olen sitä mieltä ja olen usein esittänyt puheenvuoroissani tämän käsitykseni.

Suomi hyppää nyt ensimmäisestä luokasta suoraan kolmanteen luokkaan, mitä tulee sivistykseen. Tämä on minun mielipiteeni. Sivistys ei ole romahtanut, mutta se alkaa romahtaa. Yhdestä asiasta olen samaa mieltä ...

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Puhuja: ... sivistyksestä on pitkä matka sydämen sivistykseen.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Sikäli kun olen seurannut, ed. V. Laukkanen on ottanut tavakseen vaikuttaa yhteiskunnassa äänestelemällä tyhjää. Minäkin äänestin tyhjää tänään ponsilausuman yhteydessä, kun siihen sisältyi joitakin myönteisiä mutta taas kielteisiäkin puolia. Näin en voinut muuta kantaa ottaa. Mutta ei protestoimalla ja tyhjää äänestämällä yhteiskuntaa rakenneta.

Myös uskonto, usko Jumalaan ja nojaaminen korkeimpiin voimiin on tärkeä asia, mutta joskus auttaa kiroilukin paremmin kuin välttämättä uskonto. Kirota meidän täytyisi nytkin ja yrittää vähän paremmin tässä yhteiskunnassa.

Mitä tulee koulutusmäärärahoihin, ed. V. Laukkasen mukaan ei pitäisi velkaantua tulevaisuuden hartioille. Kyllä minä lähden siitä, että esimerkiksi kun puhutaan tuotekehittelystä ja markkinoinnista kansainvälisille markkinoille, tämä alue on meille erittäin tärkeä, ja siihen pitäisi myös korkeakouluopetuksessa satsata. Jos siihen ei satsata vaan siitä vähennetään varoja, meidän tulevaisuutemme on hyvin huono, koska tällä alueella meillä esimerkiksi ulkomaankaupassa tällä hetkellä ovat kaikkein suurimmat ongelmat, puutteet ja vaikeudet.

Korkeakouluopetuksessa tietysti opetetaan paljon tyhjää ja turhaa ja väärinkin, mutta joka tapauksessa ei tältä puolelta pidä lähteä säästämään tulevaisuudessa, vaan siihen pitää satsata ja erityisesti kohdistaa satsaus tietyille aloille, joita äsken mainitsin. Se on Suomen tulevaisuutta tästä eteenpäin.

Ed. Varpasuo merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Tykkyläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totean, että korkeakoulujen kehittämislaki on merkittävä ja tärkeä, koska se on tosiaankin Suomen voimavara ja me kuulumme tällä hetkellä ensimmäiseen luokkaan, ja toivoisin, että voisimme myös säilyttää tämän aseman.

Mitä tulee henkilökohtaisiin asioihin ja vakaumuksiin, totean, että meidät jokainen on asetettu omalle paikalleen tekemään viisaasti työtä. Me joudumme tekemään itse kukin omaa työtämme, ja tällä hetkellä 200 kansanedustajaa joutuu tekemään poliittista työtä eduskunnassa. Mielestäni, kenet on valittu eduskuntaan, niin kansa myös odottaa valituilta edustajiltaan osallistumista päätöksentekoon niillä voimavaroilla, mitä heillä käytettävissään on. Sen johdosta en pidä oikeana sitä, että täällä aletaan arvostella esimerkiksi uskontoon viitaten asioita, sillä meidän pitää osata toimia myös viisaasti omissa tehtävissämme ja paikoissamme, että me voisimme saada sekä henkisen pahoinvoinnin pois suomalaisesta yhteiskunnasta että myös taloudellisen tilanteen kuntoon. Näin suomalainen yhteiskunta voi kehittyä ja myös Suomen nuorten tulevaisuus on turvattu esimerkiksi nyt, kun käsittelemme korkeakoululaitoksen kehittämislakia.

Ed. Gustafsson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Meidän ei varmasti kannata täällä, ei ainakaan istuntosalissa, pyrkiä neuvomaan ja opettamaan toinen toisiamme. Mutta kun ed. V. Laukkanen valitsi tiekseen sen, että ei juurikaan osallistu äänestyksiin, ja kun nyt kuitenkin käsittelemme korkeakoulujen resurssilakia, niin tuli mieleen, että ed. Laukkanenkin on opiskellut kotimaassa ja ulkomailla ja saanut erittäin korkean opillisen sivistyksen, josta onnittelen häntä ja pidän sitä hyvin arvokkaana henkisenä pääomana.

Ajattelen itse sillä tavalla, että nimenomaan tämän lain taustalla on kysymys siitä, että tiede on tänä päivänä entistä merkittävämpi tuotan-

nontekijä. On tietysti filosofinen kysymys aika pitkälti se, missä määrin Suomen sivistyspääomaa kerrytetään nimenomaan yliopistojen ja korkeakoulujen kautta. Olen taipuvainen samaan ajatuksen juoksuun, mitä ed. Astala totesi, että totta kai korkeakoulut ovat vain yksi osa tässä tärkeässä ketjussa mutta erittäin merkittävä. Yhtä tärkeitä ovat varmasti koko meidän peruskoulumme sekä taide- ja kulttuurielämämme ja muut.

Haluaisin nähdä tämän asian sillä tavalla, että haluaisin, että mahdollisimman moni saisi korkeaa, hyvätasoista opillista sivistystä, niin kuin ed. V. Laukkanenkin on suomalaisessa yhteiskunnassa saanut. Sen takia toivon, että tämä laki, joka näitä resursseja kaventaa, hylättäisiin. Ei synny uusia ajattelijoita, vesalaukkasia, jos näin toimitaan.

Ed. R i n n e (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Edustajatoveri V. Laukkanen on päätynyt varsin erikoiseen johtopäätökseen eli "tyhjää" äänestämiseen. Eihän Jeesuskaan esimerkillään kehottanut luovuttamaan. Esimerkiksi tässä laissahan on kysymys siitä, että turvataan resursseja ja että ihmiset voisivat pidemmän päälle opiskella ja että lukukausimaksuilta vältytään ja että myös köyhät ihmiset, varattomat ihmiset voisivat kehittyä täyteen mittaansa ja hyödyttää näinkin pientä kansakuntaa omalla osaamisellaan ja erikoislahjakkuuksillaan, ettei kysymys ole soppajonoyhteiskunnasta, johon ollaan kansaa ajamassa. On kyllä totta, että tämän hallituksen politiikka on tässä valossa kyllä isästä perkeleestä. Sitä vastaan täytyy taistella.

Ed. R o s s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Odotin, että puhemies olisi ed. Rinteen lauseeseen todennut jotakin, mutta jääköön omaan arvoonsa.

Ed. Vesa Laukkasen puheenvuoroon liittyen, jos periaatteessa todetaan, että asioissa äänestetään tyhjää, niin se tarkoittaa sitten, että tyhjää on kyllä olla eduskunnassakin, koska meiltä odotetaan sekä kannanottoja että myös vastuun kantamista. Ovat ne sitten hyviä päätöksiä, myönteisiä päätöksiä, kielteisiä päätöksiä, joka tapauksessa kansanedustajien on otettava kantaa.

Ed. Astalan puheenvuoron johdosta haluan todeta, että hän oikaisi herkullisella tavalla mutkat suoriksi sanoessaan, että pääministeri on asettanut työryhmän selvittämään kansakunnan henkistä tilaa. Aivan oikein siihen asti. Mutta kun hän jatkoi puhumista, että selvitetään kansan henkistä tilaa, niin on syytä todeta, että ei siinä ole kysymys kansan henkisen tilan selvittämisestä eikä päättäjien henkisen tilan selvittämisestä vaan kansakunnan henkisen tilan selvittämisestä. Se on aivan eri asia.

Tässä itse asiassa hyvin ovelalla tavalla näyttää olevan niin, että syyllistetään ihmisiä, kansaa. Mielestäni ed. Astala syyllistää kansaa juuri laittamalla sanat suuhun pääministerille ilman, että asia käytännössä näin on. Se on mielestäni kiihotustoimintaa, se on provokatorista toimintaa. Se on sellaisen tien eteenpäin kulkemista, joka helposti johtaa myös kansakunnan demokraattisen kehityksen horjumiseen. Toivon, että myös ed. Astala miettii tätä asiaa.

Ed. V. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin toteaisin ed. Astalalle, että sen, mitä sanoin korkeakouluista ja kritisoin niitä, se koskee myös koulutusta, kasvatusta ja kaikkea muuta. Kysymys on siitä, että hedelmistään puu tunnetaan. Ja mitä ikinä tällä sektorilla onkin tehty, me näemme tämän päivän yhteiskunnassa tulokset varsin kirpeällä tavalla. Mielestäni olisi hedelmällistä joskus puuttua siihen, mikä on tässä suhteessa mennyt vikaan.

Toiseksi vastaisin ed. Tykkyläiselle, että on se kannanotto sekin, että painaa tyhjää ja vielä voimakkaampi kannanotto se on siitä, että päättäjänä katson, että Suomen vaikeita ongelmia ei ylipäätänsä voida ratkaista siten, että täällä säädetään lakeja, kieltoja ja käskyjä, ohjataan rahaa suuntaan tai toiseen. Tämä on minun kannanottoni ja tiedän, että tänään ehkä 199 kansanedustajaa on eri mieltä, mutta tämä on minun vakaumukseni, että päättäjänä haluan kohdistaa voimavarani sellaisiin toimenpiteisiin, joilla todella voidaan saada tämä kuollut kansa heräämään ja voidaan saada tälle kansalle siunauksia ja menestystä. Ne, jotka uskovat siihen, että se tapahtuu täällä painamalla nappeja, voivat joko katsoa ulos ja tulla epävarmoiksi tai olla katsomatta ulos ja painaa lujassa vakaumuksessa edelleenkin nappia täysin siinä uskossa, että Suomi lähtee nousuun, kun täällä tehdään oikeita päätöksiä. Jos maailma olisi tällainen, niin miksi Suomi ei olisi lähtenyt jo nousuun monien monien vuosien aikana? Enkä usko, että tässä voi ratkaisevaa merkitystä olla edes sillä, vaihdetaanko niitä, jotka ovat hallituksessa, oppositiota ja hallituspuolueita vastakkain. En usko, että tämä on se ratkaiseva seikka vaan se, että nämä syyt ja seurauk-

set ovat aivan toisenlaiset kuin me yleisesti ajattelemme.

Ed. Luhtanen: Arvoisa puhemies! Lakiesityksen ensimmäisessä käsittelyssä toin esiin joitakin tämän lain kannalta mielestäni keskeisiä näkökohtia. Tuon niistä esiin jälleen muutamia.

Ennen kuin käymme tämän lakiesityksen äänestykseen, haluaisin tuoda esiin jälleen kerran sen, että lakiesitys on mielestäni tulevaisuuden kannalta erittäin keskeinen laki. Tästä syystä minä ihmettelen kovasti sitä, että opetusministeri on ollut koko tämän keskustelun, tämän lakiesityksen käsittelyn aikana poissa tästä salista. Ihmettelen myös sitä, että sivistysvaliokunnan hallituspuolueiden jäsenet ovat olleet erittäin niukasti paikalla korkeakoululaitostamme koskevan keskeisen lakiesityksen käsittelyn aikana. Minä, puhemies, paheksun tätä kovasti.

Korkeakoulujen kehittämislaki on taannut korkeakouluillemme myönteisen kehityksen ja nimenomaan tämän varassa me olemme voineet pitkäjänteisesti suunnitella ja toteuttaa yliopistojemme toimintaa. Nyt käy jo toisen kerran niin, että maamme hallitus on sivistysvaliokunnan myötävaikutuksella, sen enemmistön myötävaikutuksella romuttamassa tätä korkeakoululaitoksemme keskeistä selkärankaa, sen kehittämislakia. Tämä tulisi jokaisen kansanedustajan mieltää, kun käymme äänestystilanteeseen.

On syytä vielä tuoda esiin sivistysvaliokunnan enemmistön kanta sen hyväksyessä korkeakoululaitoksemme romuttamisen juuri tänä ajankohtana, jolloin me nimenomaan tarvitsemme kauaskantoisia, pitkäjänteisiä ja suunnitelmallisia toimintalinjoja. Tämän varaan me juuri nyt tässä tilanteessa voisimme korkeakoululaitoksemme, korkeimman opetuksemme ja tutkimuksemme kehityksen rakentaa.

Sivistysvaliokunnan olisi erityisesti ollut osoitettava huomattavasti vakavampaa ja pohtivampaa suhtautumista näin tärkeään kysymykseen. Sivistysvaliokunnan olisi tullut etsiä vaihtoehtoja romuttamisen tilalle, kun hallituksemme ei ole siihen kyennyt. Tämä olisi ollut nimenomaan tärkeää juuri nyt, kun olemme menossa siihen paljon korostettuun Euroopan yhteisöön, kansainvälisiin tutkimusohjelmiin ja kansainvälistymisen paineet ovat muutenkin tavattoman suuret. Ei voi muuta kuin jälleen kerran kysyä sitä, millä resursseilla nämä uudet tavoitteet oikein voidaan saavuttaa.

Olisi ollut tavattoman tärkeätä kuulla sivistysvaliokunnan enemmistön kanta siihen, millä perusteilla valiokunnan enemmistö puoltaessaan hallituksen esityksen hyväksymistä pitää tätä lakia todella tarpeellisena. Ehkä sanaa "tarpeellinen" tulisi vähän syvällisemmin pohtia. Se on todella syytä asettaa kyseenalaiseksi. Millä tavalla sivistysvaliokunnan enemmistön mielestä on tarpeen murentaa koko korkeakoululaitoksemme selkäranka? Tähän olisi todella tärkeää saada vastaus. Tietysti on viime kädessä kyse siitäkin, mitä täällä on toistettu moneen kertaan, haluaako tämä hallitus ohjelmiensa mukaisesti olla tukemassa maamme korkeinta opetusta ja tutkimusta. (Ed. Rinne: Muutama maamieskoulu riittää!) Sanalla sanoen sivistysvaliokunnalta olisin odottanut kaiken kaikkiaan huomattavasti vastuullisempaa otetta näin tärkeän asian käsittelyyn, odottanut siltä pohdiskelevampaa, realistisempaa otetta ja myös sitä, mitkä ovat tämän lain romuttamisen seurausvaikutukset. Hallitus ei niitä pohdi. Sivistysvaliokunnan olisi odottanut niitä edes sanalla pohtivan.

Yhdyn niihin, jotka ovat täällä esittäneet, että tämä laki on hylättävä. On periaatteessa kohtuutonta romuttaa korkeakoulujen kehittämislaki juuri tänä ajankohtana, jolloin korkeakoulumme ja me itse, koko maamme, sitä kipeimmin tarvitsisimme. Koko kehittämislain keskeinen sisältö on siis taata korkeakoululaitoksen voimavarojen suunnitelmallinen ja ennustettavissa oleva kehitys ja nimenomaan taloudellisesti vaikeina aikoina. Kun tätä lakia säädettiin, silloin katsottiin, että myös vaikeina aikoina ja erityisesti juuri silloin on ylläpidettävä ja panostettava entistä enemmän korkeampaan opetukseen ja tutkimukseen. Minä toivoisin, että sivistysvaliokunta perehtyisi niihin asiakirjoihin, jotka on koottu silloin, kun tätä lakia maahamme puuhattiin ja kun se saatiin aikaiseksi. Sieltä saisi todella erittäin hyvää tietoa siitä, kuinka tämän tyyppiseen lakiin tulisi suhtautua silloin, kun vastuullisesti kannamme huolta korkeimmasta opetuksesta ja tutkimuksestamme. Minä toistan sen, että me olemme nyt romuttamassa erästä keskeistä sivistyksemme ja koulutuksemme perusperiaatetta.

Sivistysvaliokunnan ainoa kannanotto näin tärkeässä asiassa on itse asiassa toteamus siitä, että maassamme ollaan lisäämässä julkista tukea soveltavaan tutkimukseen ja tuotekehitykseen. Näin on. Me olemme itse asiassa tehneet sen jo. Mutta valiokunnan johtopäätös on hyvin ristiriitainen ja oikeastaan sitä voisi vähän tarkemminkin tässä analysoida. Valiokunta toteaa: "Jotta tavoite saavutettaisiin ja turvattaisiin kansallisen innovaatiojärjestelmän toimivuus kokonaisuu-

dessaan on huolehdittava siitä, että korkeakoulujen voimavaroja erityisesti perustutkimukseen lisätään vastaavasti." Siis samalla kun sanaakaan pohtimatta romutetaan korkeakoulujen voimavarapykälä, toivotaan hurskaasti, että voimavaroja tulisi erityisesti perustutkimukseen lisätä. Tämähän edellyttää sitä, että meillä on korkeakouluissa vakaat olosuhteet, meillä on koulutettavia, meillä panostetaan tutkimukseen. Se edellyttää määrärahoja. Se edellyttää, että meillä on tutkijoita ja silloin ei romuteta korkeakoululaitoksen 3 §:ää, vaan me nimenomaan panostamme koulutukseen ja siihen perustutkimukseen, joka nimenomaan antaa kasvupohjan myös soveltavalle tutkimukselle.

Arvoisa puhemies! Korkeakoulumenoja on vähennetty kahdessa vuodessa noin viidennekselle. Miettikääpä sitä, mitä se tarkoittaa! Kun korkeakoulumenoista noin kolme neljännestä on palkkamenoja, kohdistuvat säästötoimenpiteet välttämättä myös henkilöstöön. Onhan selvää, että kulutus-ja laitemenoja vähentämällä näin suuria säästöjä ei voida toteuttaa. Tietysti laitemenot ja kulutusmenot ovat välttämättömiä korkeakoulujen toiminnalle. Silloin kun joudumme henkilöstöleikkauksiin, ne kohdistuvat helpoiten nimenomaan määräaikaiseen henkilökuntaan, assistentteihin, eli juuri niihin, jotka ovat se tutkimusvoimavara siellä yliopistoissa. Tämä heikentää nimenomaan tutkimuksen ja tutkijakoulutuksen edellytyksiä. Sivistysvaliokunta olisi hieman voinut pohtia näitä seurausvaikutuksia. Jo ensi vuodelle edellytetyt henkilömenosäästöt aiotaan varmasti toteuttaa lomautuksin ja silloinhan se merkitsisi 6—8 viikon pakkolomia koko henkilöstölle.

On jälleen syytä ehkä kysyä sitä, missä viipyvät järkevät, pitkäjänteiset, korkeakoulujemme rakenteelliset kehittämisohjelmat. Näistä olisi ollut hyvin tärkeä kuulla opetusministerin katsaus tässä tilanteessa.

Korkeakoulujen menoihin jo nyt tehdyt leikkaukset ja esitetyt leikkaukset, jos näitä katsotaan yhdessä, ovat sitä suuruusluokkaa, että ne jättävät pysyvät jäljet maamme korkeakouluopetuksen ja tutkimuksen tasoon. Tämän takia korkeakoulujen toiminnan ja koko maammekin kehittymisen kannalta olisi todella tärkeätä, että korkeakoulujen kehittämislakia ei tarvitsisi tässä tilanteessa muuttaa.

Arvoisa rouva puhemies! Minä kannatan myös omasta puolestani ed. Astalan tekemää ponsiesitystä ja samalla kannatan myös sitä, että tämä lakiesitys hylättäisiin.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Luhtanen arvosteli aivan oikein sivistysvaliokunnan enemmistön työtapaa. Sivistysvaliokunnan jäsenenä katsoisin, että eduskunnan sivistysvaliokunnan enemmistö kieltäytyy suorittamasta sille kuuluvaa velvoitetta eli selvittämästä, miten hallituksen lakiesitykset vaikuttavat koulutukseen ja tässä tapauksessa korkeakoulukoulutukseen. Valiokunta on kyllä valmis kuulemaan paljon asiantuntijoita, mutta kun valiokunnan tehtäväksi tulisi tehdä johtopäätös näiden asiantuntijoiden kuulemisesta, niin valiokunnan enemmistö kieltäytyy tällaista johtopäätöstä tekemästä ja sitoutuu jo etukäteen hallituksen kulloisiinkin leikkausesityksiin.

Täytyy myöskin sanoa se, että korkeakouluissa näyttää olevan vallalla sellainen harha, että nykyhallitus lopettaisi leikkaukset, jotka kohdistuvat korkeakouluihin, ensi vuoteen. Tällainen harha oli vallalla jo viime vuonna, jolloin kuviteltiin, että leikkauslaki on voimassa vain vuoden. Nyt näyttää kuitenkin siltä, että leikkauslaki tulee olemaan voimassa pitempään. Jo vuodelle 1995 suunnitellaan uusia säästöjä, ja koko korkeakoululainsäädäntö on tällä hetkellä uhanalaisena. Elleivät korkeakoulut itse ja ennen kaikkea korkeakoulujen henkilöstöryhmät ja opiskelijat ryhdy radikaalimpiin toimenpiteisiin, ja tarkoitan tässä yhteydessä ennen kaikkea mielenosoituksia, on aivan selvää, että hallitus saa myös tulevaisuudessa tahtonsa lävitse.

Meidän voimamme, jotka vastustamme näitä leikkauksia täällä eduskunnassa, ei yksin riitä. Me tarvitsemme sitä, että tuhannet ja taas tuhannet opiskelijat ja opettajat lähtevät yhdessä kaduille. Se tuo tuloksia ja pakottaa hallitusta muuttamaan linjansa.

Ed. T y k k y l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totean ed. Luhtasen puheenvuoron johdosta, että voin yhtyä täysin hänen puheenvuorojensa kaikkiin kohtiin siitä, että valiokunnan olisi pitänyt tehdä laajempi mietintö. On vain valitettavaa, että hallituspuolueet eivät halunneet tehdä laajempaa mietintöä vaan lyhyen kaavan mukaan halusivat viedä tämän asian läpi. Samoin he puhuivat valiokunnassa, että tämä on vain indeksikorotusasia, joka nyt poistetaan. Haluan todeta, että me vähemmistöryhmä olemme vastalauseessa ottaneet kantaa näihin vaikutuksiin.

Tämä ei ole pelkkä indeksikorotusasia. Tässähän tosiaankin heikkenevät kirjastopalvelut, henkilökuntaa joudutaan sanomaan irti yliopis-

toista, oppilaita ei voida ottaa riittävästi sisään korkeakouluihin, joten tämä laki on kaiken kaikkiaan erittäin heikko. Tämä olisi pitänyt toteuttaa niin, että yliopistoille olisi jäänyt voimavaroja kehittää omaa toimintaansa.

Täällä on todettu myöskin, että jos vaihdetaan hallitusryhmittymiä, niin ei tapahdu mitään, mutta totean, että varmasti tapahtuu. Kun sosialidemokraatit ovat olleet hallituksessa, niin me olemme aina olleet kaiken koulutuksen kehittämisen puolella ja erikoisesti myöskin tämän lain kehittämisen puolella.

Ed. Gustafsson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustajat Laakso ja Tykkyläinen jo sanoivat lähes kaiken olennaisen. Haluan kuitenkin ääneen todeta sen, koska sitä eivät näytä sivistysvaliokunnan porvarijäsenet sanovan, että heidän lyhyt kaavansa tarkoitti sitä, että on pakko hyväksyä nämä taloudelliset säästöt. Kuitenkin, niin kuin käyty keskustelu on kiistatta osoittanut, oppositio näkee nimenomaan korkeakoulujen yhteiskunnallisen, sivistyksellisen ja taloudellisen aseman niin merkittävänä, että me emme voi kerta kaikkiaan tämän suuruusluokan leikkauksia hyväksyä.

Aivan niin kuin täällä on todettu, niin oppositio olisi halunnut käydä nimenomaan tästä asiasta paljon syvällisempää keskustelua valiokunnassa ja kirjata sen myös valiokunnan mietintöön, mutta kaikki ne, jotka tuntevat eduskunnan työtavan, tietävät, että se ei vähemmistön voimalla onnistu, jos enemmistö haluaa asian viedä joutuisasti lävitse.

Ed. Lax merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Räty: Arvoisa puhemies! Tämä on asiakokonaisuus, joka varmasti olisi välikysymyksen arvoinen asia. Jos ajattelemme todella niitä seurauksia, mitä tämä laki saa aikaan, ne ovat hyvin tuhoisat.

Kysymyshän on siis säästölaista, johon ei enemmistö valiokunnassa eikä myöskään tässä salissa uskalla puuttua. Toisin sanoen meillä olisi vielä mahdollisuus vaikuttaa niihin kehitysnäkymiin, mitä hallitus on ajatellut, lyödä kapuloita rattaisiin, mutta siihen ei ole voimia eikä tahtoa niillä kansanedustajilla, jotka ovat hallituksen takana. Se on valitettavasti tämän järjestelmän systeemi ja siitä ilmeisesti aiotaan pitää kiinni myös tulevaisuudessa.

On aivan selvä, että mitä professori Ihamuotila avajaispuheessaan on todennut, niitäkään puheita ei ole otettu millään tavalla varteen puhumattakaan niistä asiantuntijoista, joiden asiantuntemus, jos kenen, olisi pitänyt vaikuttaa valiokuntatyöskentelyyn niin, että muutoksia olisi saatu aikaan. Jälleen kysyn sitä, miksi asiantuntijoita kutsutaan valiokuntiin, jos heidän asiantuntemustaan ei oteta huomioon, kun kyseessä olevia lakeja säädetään, valmistellaan ja niistä päätetään.

Minusta koko tämä järjestelmä on erittäin tuhoisa. Olen sen todennut tässä eduskunnassa hyvin monta kertaa näin ensimmäistä kautta olevana kansanedustajana ja jälleen voin todeta sen, että jälleen tämä lakiesitys tulee menemään läpi ja kaikki ne säästötoimet, jotka tässä suoritetaan, ovat erittäin tuhoisia meidän korkeakouluillemme. Sen ovat todenneet kaikki asiantuntijat. Se on erittäin tuhoisaa sille kehitykselle, mihin meidän pitäisi nimenomaan satsata, kun olemme kovalla vauhdilla menossa Euroopan yhteisön jäseneksi.

On erittäin valitettavaa, että laitehankinnat joudutaan jäädyttämään. On erittäin valitettavaa, että korkeakoulujen virkoja joudutaan jäädyttämään. On erittäin valitettavaa, että lomautukset joudutaan suorittamaan aikana, jolloin pitäisi päinvastoin lisätä koulutukseen eikä ottaa koulutuksesta pois, siis korkeakoulutuksesta ennen kaikkea, siitä koulutuksesta, johon hyvin harvat pääsevät, ne joilla on todella älyä ja kapasiteettia opiskella. Nyt eduskunta ja maamme hallitus enemmistön päätöksellä lyövät kapuloita rattaisiin ja vievät pohjaa pois tältä kehitykseltä.

Sen johdosta me valiokunnan jäseninä olemme täysin voimattomia, ja samoin myös oppositio on voimaton tässä tilanteessa. Sen johdosta olisi todella ollut mielenkiintoista, että ministeri olisi ollut paikalla, mutta ymmärrämme myös sen, että ministerin kantti on varmasti kovilla, koska oppositio olisi pistänyt ministerin todella kovalle luokille, miksi näihin säästötoimiin on menty.

Toisin sanoen lyhyesti voin todeta vielä sen, että pienen kansan voima on sen sivistyksessä. Nyt sitä sivistystä ollaan rapisuttamalla, rapisuttamalla, rapisuttamalla viemässä pois ja nyt sitä viedään semmoisella voimalla, että se tuntuu hyvin kauas ja voimallisesti Suomen tulevaisuudessa. Toisin sanoen uskoisin, että meillä eduskunnassa on kaikilla järkeä. Uskoisin, että kaikki tietävät, mitä tämä käytännössä tarkoittaa, mutta tämä järjestelmä, tämä parlamentaarinen jär-

jestelmä, että meillä on hallitus ja sen takana enemmistö eduskunnassa, ei voi toteuttaa sitä järkeä, mikä meillä on käytössä. Se on erittäin valitettavaa Suomen tulevaisuuden kannalta.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Olen hyvinkin tarkkaan yrittänyt kuunnella, mitä täällä on tähän mennessä hyvin tärkeästä asiasta todettu, ja voin yhteenvetona kiinnittää huomiota siihen, että täällä on paljon tarkasteltu korkeakoululaitostamme hyötytavoitteisuuden näkökulmasta, mikä sinänsä on erinomaisen paikallaan. Palaan itsekin siihen kohta.

Mutta pohjimmaltaan minusta pitää olla ensimmäisenä miettimässä asiaa sivistysyliopiston kannalta, jolloin tarkoitan yliopisto- ja korkeakoululaitosta humboldtilaisena sivistysyliopistona, joka luo perustavaa laatua olevan pohjan sekä tieteelliselle sivistykselle että kansan sivistykselle. Tähän suhtautuminen on kysymys siitä, onko ed. Rossin mainitsemalla tavalla kansakunnalla tähän varaa vai ei. Se on harvinaisen selvä arvovalinta.

Henkilökohtaisesti luonnollisesti kuulun siihen ryhmään, joka katsoo, että humboldtilaisesta sivistysyliopistoihanteesta ei tule missään tilanteessa luopua, koska jos siitä luovutaan, luovutaan myös täydellisesti hyötytavoitteisuuden suuntaan. Silloin jotakin on perustavaa laatua olevalla tavalla tulevaisuudesta otettu pois.

Arvoisa puhemies! Sitten toinen osa on tämä hyötytavoitteisuuden osa, jota niin moni edustaja on täällä käsitellyt. On puhuttu siitä, että tällä lainmuutoksella romutetaan korkeakoululaitosta. Se tietysti jossain määrin pitää paikkansakin. Aina jokainen tällainen leikkaus merkitsee juuri sen laatuista mahdollisuutta. Voitaisiin jopa aika kerettiläisesti sanoa näin, että tämä hyötytavoitteisuusosa korkeakoululaitokseen satsaamisessa on eräänlainen riskisijoitus, ihan samanlainen riskisijoitus kuin mikä tahansa riskisijoitus elinkeinoelämän puolella. Kun on hyvä tuuri, se tuottaa erinomaisen hyvän tuloksen, mutta jos tuloksia ylipäätään halutaan, pitää tehdä se riskisijoitus, muuten ei sitä mahdollisuuttakaan ole olemassa, että jonkin tuloksen saavuttaa. Tässä katsannossa mielestäni nyt on näinä laman vaikeina aikoina kysymys siitä, että kansakunnan pitää tehdä tämä riskisijoitus, ja sen tekninen toteutuma on se, että tästä leikkaushankkeesta luovutaan ja tämä lakiehdotus hylätään.

Se, millä tavalla tämä voisi konkretisoitua hyötytavoitteisuuden puolella, olisi esimerkiksi seuraava yhtälö. Me emme voi koskaan tietää tänään, kuka sen suuren havainnon huomispäivänä tulee tekemään. Se voi tapahtua missä tahansa laboratoriossa, missä tahansa työhuoneessa, tutkijankammiossa. Näin tieteen historian kaikki suurimmat oivallukset ovat tulleet ulos sieltä, mistä niitä useimmiten vähiten on odotettu. Toisin sanoen tähän riskisijoitukseen kuuluu se, että luodaan odotus, että kaikki ovat pelissä mukana. Tämä riskisijoitus pitäisi siis toteuttaa.

Arvoisa puhemies! Lopuksi, ed. Tykkyläinen äskettäin kritisoi aika paljon sitä, miksi nimenomaan oikeistolainen hallitus nyt tekee näin. Minä muistan erinomaisen hyvin 60-luvun. Aloitin yliopistossa työntekijänä 60-luvun alussa, ja silloin tämä asia oli hyvin voimallisesti esillä ja juuri siinä katsannossa kuin ed. Tykkyläinen totesi. Silloin sattui olemaan sellainen tilanne, että kun porvarit, jos nyt näin voidaan sanoa, olivat hallitsemassa, niin korkeakoulut saivat niukasti varoja. Kun vasemmisto tuli, ne saivat enemmän. Oliko se sattuma vai oliko se aktiivisen yrittämisen tulos ja valintatulos, sitä minun ammattitaitoni ei riitä toteamaan, kun en ole tämän alan tutkija vaan jonkun muun alan tutkija. Mutta totean kuitenkin rehellisyyden nimissä, että näin on tapahtunut. Se on historiaan kirjattu asia, ja kysyn vain, toistaako historia tässä itseään.

Ed. Astala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Pulliainen täydensi tätä keskustelua tänään erittäin ansiokkaalla tavalla. Se, että me olemme puhuneet niin runsaasti hyötytavoitteisuusosasta, tietysti johtuu siitä, että korkeakoulut luovat selviytymisvälineitä koko kansakunnalle, ja ne luovat niitä mahdollisuuksia, toivon mukaan, joilla lamastakin voidaan nousta. Sen tähden me varmasti olemme keskittyneet niin pitkälti siihen. Tämä kansakuntahan tarvitsee todella kaiken osaamisen, tutkimuksen, koulutuksen ja kasvatuksen.

Myönnän, että on jäänyt puutteeksi se, että emme ole ikään kuin ryhtyneet keskustelemaan sivistysyliopistojen merkityksestä, tehtävistä ja tavoitteista. Toivon mukaan sellainenkin mahdollisuus avautuu täällä eduskunnassa joskus, sillä se olisi myös erittäin mielenkiintoinen keskustelun aihe. Olen kyllä ed. Pulliaisen kanssa samaa mieltä siitä, että sivistysyliopiston tehtävät ovat sittenkin kaikkein tärkeimpiä.

Ed. Pokka merkitään läsnä olevaksi.

Ed. P a a s i o : Arvoisa puhemies! Yhdyn siihen kritiikkiin, jota muun muassa ed. Luhtanen esitti opetusministerin poissaolon vuoksi, ja olin juuri sanomaisillani, että ketään muutakaan hallituksen jäsentä ei näy, kunnes oikeusministeri ehti painaa läsnäolonappia. Mutta tämä on hyvin vakava asia. Tämä kertoo joko siitä, että hallitus ei tohdi tulla eduskunnan eteen puolustamaan näin huonoa asiaa, tai sitten siitä, että hallitus ei pidä korkeakouluja kovin tärkeänä instituutiona meidän maassamme. Luulen, että vähän kummastakin on kysymys.

Sama koskee sivistysvaliokunnan enemmistöä. Edellyttäisin ja odottaisin, että ed. Jouppila kiipeäisi puhujakorokkeelle ja kertoisi, minkä takia hallituspuolueiden enemmistö sivistysvaliokunnassa tätä asiaa kannatti.

Mitä itse asiaan muuten tulee, kiinnittäisin huomiota myös siihen, että ei vain opetusministeri puutu vaan lehdistölehteri on täysin tyhjä. Vaikuttaa siltä, että julkinen sanakaan ei ole erityisen kiinnostunut siitä, millä tavalla meidän korkeakoululaitostamme kohdellaan. Luulen kuitenkin, että aktiivisimmat toimittajat työhuoneissaan innokkaasti kuuntelevat tätä keskustelua merkiten muistiin joka sanan.

Tämä, arvoisa puhemies, on niin tärkeä asia, että tässä korostuu minusta paitsi parlamentarismin normaali käytäntö, että hallitusta tuetaan, myös jokaisen kansanedustajan henkilökohtainen vastuu poikkeuksellisella ja vastuullisella tavalla ja varsinkin niiden kansanedustajien, jotka ovat kotoisin korkeakoulupaikkakunnilta. Heitä tämä eniten koskee, vaikka tämä mitä suurimmassa määrin on sekä valtakunnallinen että kansainvälinen asia, valtakunnallinen ja kansainvälinen häpeä.

Ed. O. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tätä keskustelua kun on kuunnellut ja erityisesti nyt ed. Pulliaisen puheenvuoroa, joka itse korkeakoulumiehenä varmasti hyvin tietää, mitä seuraamuksia näistä säästötoimenpiteistä on, olettaisin kyllä, että todella hallituspuolueet täällä yrittäisivät edes jollakin tavalla tuoda esille sen, mikä on hallituksen korkeakoulupolitiikka jatkossa. Millä tavoin te kuvittelette, että Suomi tulee tulevaisuudessa selviämään haasteistaan, kun määrätietoisesti tämän hallituksen toimesta ajetaan yliopisto- ja korkeakoululaitosta alas? On aika kummallista, että kokoomus, joka on kykypuolueena pyrkinyt profiloitumaan tässä maassa, on nyt niin kyvytön kuin olla ja saattaa, kun kyseessä on korkeakoululaitos.

Arvoisa puhemies! Aivan kuten ed. Paasio totesi, jälleen kerran täytyy todeta, että tämän hallituksen taholta on aivan turha ilmeisesti odottaa, että sen ministerit kantaisivat vastuuta edustajien edessä tekemisistään. Useasti ihmetellään, miksi kansanedustajat eivät ole täällä paikalla. Ei voi olla kovin motivoivaa se, että ministerit eivät todellakaan oman alueensa asioissa vaivaudu tänne meille perustelemaan esityksiään.

Todella häpeällistä on myöskin se, että valiokunnan puheenjohtaja, joka sattuu olemaan hallituspuolueesta, kokoomuksesta, ei vaivaudu tänne saliin, kun näin tärkeä asia on kysymyksessä.

Korkeakoululaitoksen myötä Suomen sivistys ja tulevaisuus on uhattuna, ja se on nimenomaan Ahon hallituksen ansiota.

Ed. T i u r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä keskusteltiin jo pitkään toisen käsittelyn yhteydessä näistä asioista, ja silloin jo selvitin sitä, miksi näissä asioissa ollaan vaikeuksissa. Minusta eduskunta ei nykysysteemissä koskaan pääse panemaan asioita tärkeysjärjestykseen, vaan aina vain käsitellään yhtä asiaa kerrallaan, ja se johtaa tähän.

Meillä pitäisi valtiovarainvaliokunnan käsitellä budjettiraameja niin, että voitaisiin esimerkiksi tehdä siirtoja ja katsoa, mikä alue on tärkeä. Kun opetusministeriön raamit on jo määrätty ja siellä ei mistään voi enemmän säästää kuin toisesta kohdasta, tullaan sitten siihen, että joka paikasta säästetään suhteessa saman verran, ja se ei tietenkään johda järkevään tulokseen.

Nyt kuitenkin täällä on niin paljon puhuttu hyvää korkeakouluista, että uskoisin, että vähitellen kaikki kansanedustajat yhtyvät siihen, että korkeakoulut eivät ainakaan vuoden 1995 budjetissa enää ole se, josta voidaan lisää säästää.

Ed. V. L a u k k a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Kun kuuntelin ed. Rinnettä ja lueskelin samalla valtiopäiväjärjestyksen 58 §:ää, niin jotenkin jäi askarruttamaan se, että sovelletaanko häneen johdonmukaisesti näitä säännöksiä. Itse en halua millään tavalla ed. Rinnettä tuomita siitä, mitä hän teki, mutta tuntuu kiinnostavalta ajatella — kun ajattelee ed. Rinteen tuomioita hallituksen teoista yleensä — että kenenkä voimasta hän täällä oikein puhuu. On ymmärrettävää, jos täällä Jumalan nimessä tuomitaan perkeleen teoiksi jotkut teot, mutta kun en ole koskaan aikaisemmin havainnut, että ed. Rinne täällä jo-

tenkin Jumalan nimessä ja Jumalan voimasta puhuisi, niin vähän tulee sellainen ristiriitainen olo, että ei kai tässä nyt talo riitaudu itsensä kanssa, vai mikä hämminki tässä ed. Rinteen ajattelussa oikein onkaan.

Ed. Rinne: Rouva puhemies! Edustajatoveri V. Laukkanen on kyllä nyt ymmärtänyt aika pahasti väärin. Ainut, mitä minä pilkkasin, oli perkele.

Ed. Laakso: Rouva puhemies! Totean vain ed. V. Laukkaselle, että kun hän sanoi pitävänsä ymmärrettävänä sitä, että Jumalan nimissä tuomitaan perkele, niin minä en pidä ymmärrettävänä, että tähän keskusteluun sekoitetaan sen paremmin Jumalaa kuin perkelettäkään.

Ed. Rajamäki merkitään läsnä olevaksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Gustafsson ed. Astalan kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Ed. Astala on ed. Tykkyläisen kannattamana ehdottanut, sen varalta että lakiehdotus hyväksytään, perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että korkeakoulujen toimintaedellytyksiä ei enää vuonna 1995 uusin määrärahaleikkauksin heikennetä ja että vuodesta 1995 alkaen noudatetaan ilman poikkeuksia korkeakoululaitoksen kehittämisestä annetun lain 3 §:ää, jonka mukaan korkeakoululaitoksen määrärahojen yhteismäärää korotetaan vuosina 1987—1996 vähintään kustannustason nousua vastaavasti."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestykset ja päätökset:

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin on äänestettävä lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Ala-Harja, Alaranta, Anttila S-L., Antvuori, Aula, Björkenheim, Enestam, Heikkinen, Hiltunen, Jouppila, Järvilahti, Jääskeläinen, Kaarilahti, Kalli, Kallis, Kanerva, Karhunen, Kemppainen, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korkeaoja, Korva, Laakkonen, Lahtinen, Laivoranta, Laukkanen M., Lax, Lehtosaari, Leppänen J., Liikkanen, Lindqvist, Linnainmaa, Louvo, Mattila, Moilanen, Morri, Mölsä, Niinistö, Nordman, Näsi, Pekkarinen, Pelttari, Pietikäinen S., Pokka, Puhakka, Pura, Rehn O., Renko, Rossi, Rusanen, Ryynänen, Röntynen, Saario, Savela, Seivästö, Taina, Tiuri, Turunen, Uosukainen, Vanhanen, Varpasuo, Viljanen, Virrankoski, Väistö ja Westerlund.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aho R., Aittoniemi, Anttila U., Apukka, Astala, Bell von, Gustafsson, Haavisto, Hassi, Hautala, Helle, Iivari, Jaakonsaari, Kalliomäki, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Korhonen, Koskinen, Laakso, Lahti-Nuuttila, Laine, Leppänen P., Luhtanen, Luttinen, Muttilainen, Myller, Mäkelä, Mäkipää, Nikula, Nyby, Ojala A., Ojala O., Paasio, Paloheimo, Polvinen, Puisto, Pulliainen, Rajamäki, Rask, Rimmi, Rinne, Roos J., Roos T., Räty, Rönnholm, Savolainen, Seppänen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Suhonen, Tennilä, Tuomioja, Tykkyläinen, Törnqvist, Ukkola, Urpilainen, Vehkaoja, Viljamaa, Vistbacka, Vuoristo, Vähäkangas ja Vähänäkki.

"Tyhjää" äänestää ed. Laukkanen V.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aho E., Ala-Nissilä, Alho, Andersson, Backman, Biaudet, Donner, Dromberg, Hacklin, Halonen, Hurskainen, Huuhtanen, Häkämies, Hämäläinen, Ihamäki, Isohookana-Asunmaa, Jansson, Jokiniemi, Juhantalo, Jurva, Jäätteenmäki, Kankaanniemi, Kauppinen, Kivelä, Koski, Kuittinen, Kuuskoski, Kääriäinen, Laaksonen, Lahikainen, Laitinen, Lamminen, Laurila, Lehtinen, Lindroos, Lipponen, Louekoski, Luukkainen, Malm, Markkula, Metsämäki, Mäki-Hakola, Norrback, Ollila, Paakkinen, Perho-Santala, Pesälä, Pietikäinen M., Polvi, Pykäläinen, Ranta, Rauramo, Rehn E., Renlund, Riihijärvi, Saapunki, Saari, Saastamoi-

nen, Salolainen, Sasi, Suhola, Takala, Toivonen, Vihriälä, Viinanen, Vuorensola, Väyrynen, Wahlström ja Zyskowicz.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 66 jaa- ja 63 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 69. (Ään. 2)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Lopuksi on päätettävä perusteluja koskevasta ed. Astalan ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Astalan ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 66 jaa- ja 62 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 70. (Ään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ehdotus laiksi valtionosuutta saavista liikunnan koulutuskeskuksista annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 227
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 18

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Ehdotus laiksi liikuntalain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 228
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 19

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Astala: Arvoisa rouva puhemies! Meillä on kolmannessa käsittelyssä liikuntalaki. Tässä yhteydessä on syytä toivottaa uudelle yhteisölle, Suomen Liikunta ja Urheilu ry:lle, myötäisiä tuulia ja aitoa yhteiseen tavoitteeseen tähtäävää rakennustyötä. Nyt käsittelyssä oleva lakiesitys toivottavasti vahvistaa yhteistoimintaa.

On syytä todella toivoa, että nyt tähdätään yhdessä uuteen ja parempaan. Kaikki merkit eivät ole kuitenkaan olleet tähän viittaavia. TUL:n puheenjohtaja Matti Ahde osui ilmeisesti oikeaan luonnehtiessaan uuden yhteisön perustamisen yhteydessä urheiluelämää tänään poliittisemmaksi ja nurkkakuntaisemmaksi kuin aikoihin. Kokoomus taisi kaapata itselleen värisuoran uuden järjestön johdossa. Lehtitietojen mukaan työministeri Kanerva johti tätä kokoomuksen vyörytystä, niin kuin lehtitiedot tämän asian ovat kuvanneet. Työministerillä on tällä alueella todella kokemusta ja taitoa.

Helsingin Sanomissa 18 päivänä marraskuuta tänä vuonna pääkirjoituksessa, jonka otsikkona oli "Pitkä ylimenokausi odottaa uutta urheiluyhteisöä", käsiteltiin mielenkiintoisella tavalla uuden urheiluyhteisön perustamista. Siinä todettiin mm.: "Kun urheilua on yhdistetty Suomessa lähes koko itsenäisyytemme ajan, mikään osapuoli ei voi toissapäiväisen perustamiskokouksen jälkeen todeta röyhistellen: me teimme sen. Lopputulosta täytyy pikemminkin luonnehtia kovakätisen puutarhurin aikaansaannokseksi, jossa villisti eri suuntiin haaronut järjestökenttä leikattiin uuteen elinkelpoiseen muotoon. Kun viime vuosien urheilun järjestöhistoria ja erityisesti tätä eheytystä käsittelevä historia kerran kirjoitetaan, suurelle yleisölle paljastuu harvinaisen raadollinen edunvalvonta." Näin siis Helsingin Sanomat.

Tämän lain toisessa käsittelyssä vasemmisto — mukana olivat myös vihreät, jos oikein muistan — esitti kahteen pykälään muutosehdotusta. Kumpikaan ei tullut valitettavasti hyväksytyksi. Esitimme 19 §:ään sen muutoksen, että siitä olisi poistettu kaksi sanaa: "tulosperusteisesti arvioituna". Poistamista ei ehdotettu sen tähden, etteikö oltaisi sitä mieltä, että tulosperusteisuus on laajasti kannatettu asia, vaan sen tähden, että tällä tavalla tämä lakiteksti ontuu aika merkilli-

sesti, sillä jos otetaan esimerkiksi tähän 19 §:n 2 momenttiin sanat "yhteiskunnallinen merkitys", se kuuluisi: "Valtionavustusta myönnettäessä on otettava huomioon erityisesti järjestön toiminnan laatu, laajuus ja yhteiskunnallinen merkitys tulosperusteisesti arvioituna." Olisi ollut hyvin mielenkiintoista saada kuulla, mitä merkitsee, että yhteiskunnallista merkitystä ryhdytään tulosperusteisesti arvioimaan, mutta tämän lakitekstin mukaan näin aletaan tästä lähin tehdä. Tämä tulosperusteisuus olisikin pitänyt kirjata asetukseen. Se on tähän sopimaton tekstiyhdistelmä.

24 §:ssä ehdotimme, että tästä uudesta yhteisöstä ei tehtäisi valtionapujärjestöä vaan se olisi yhteistoimintajärjestö ja ettei se myöntäisi avustuksia valtakunnallisille liikuntajärjestöille edelleen jaettavaksi niiden jäsenjärjestöille, niin kuin tässä pykälässä todetaan. Meidän mielestämme ei ole siis järkevää, että tämä yhteisö olisi valtionapuja jakava järjestö. Tällä tavalla ei jaeta mitään muitakaan veikkaus- ja voittovaroja. Eivät järjestöt itse itselleen niitä jakele vaan valtioneuvosto niitä jakaa.

Tähän asiaan tuli tiettyä myönteisyyttä, kun ministeri Isohookana-Asunmaa silloin oli täällä, siis lain toisessa käsittelyssä, muutaman minuutin paikalla kertomassa mm., että "käsitykseni mukaan parasta olisi, jos ensi vuonna ainakin liikuntarahat jaettaisiin suoraan liikuntajärjestöille ja alueellisille järjestöille. Tulevaisuus sitten näyttää, minkälaiseksi yhteisö muodostuu. Jos siitä tulee sellainen, kuten ymmärrän laajojen urheilupiirien tahtovan, niin sille sitten aikanaan eduskunta, jos niin tahtoo, voi tämän rahanjakomahdollisuuden antaa." Siis tässä annettiin eduskunnalle aika laaja mahdollisuus ottaa tähän uudelleen kantaa, tai jos niin tahdomme, voimme tämän rahanjakomahdollisuuden antaa tai ilmeisesti myös olla antamatta.

Arvoisa rouva puhemies! Lopuksi vain totean, että kun nyt aloitetaan liikuntalain kokonaisuudistuksen valmistelu aivan piakkoin, niin toivoa vain sopii, että siihen löydettäisiin rakentavia ratkaisuja.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Ehdotus laiksi tapaturma- ja liikennevakuutuslaitoksilta vuodelta 1994 perittävästä maksusta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 252
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 35

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Ehdotukset laeiksi työterveyshuoltopalvelujen lisäksi järjestettävien avosairaanhoidon lääkäripalvelujen väliaikaisesta vuosimaksusta ja sairausvakuutuslain 29 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 265
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 36

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Muttilainen: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys koskee 100 markan työterveysmaksun perimistä. Kuluneena vuonna työterveyshuoltopalveluista perittiin 100 markan vero, jota tosin kertyi huonosti, arvioidun 50 miljoonan markan sijasta 20 miljoonaa markkaa. Veron piti olla yksivuotinen. Nyt veron sijaan esitetään yksivuotista maksua. Jatkettavista ns. yksivuotisista veromaksuista on tullut maantapa. Veron kerääminen on ollut ongelmallista ja kallista ja niin on myös maksun. Palvelujen suorittaja, joka joutuu tänä vuonna keräämään maksun, ei pidä sen keräämistä mielekkäänä.

Maksu on myös epäoikeudenmukainen. Palkansaajat joutuvat sen lisäksi maksamaan myös terveyskeskusmaksun. On pelättävissä, että työterveyshuollon maksut nostavat hoitoonhakeutumiskynnystä ja näin työkyvyn ylläpitäminen

heikkenee. Suomessa on kuitenkin viime vuosina yhteisesti ponnisteltu työkykyä ylläpitävän toiminnan aikaansaamiseksi. Nyt työterveydenhuollon toimintaa vaikeutetaan.

Vaikka ikääntyvän työvoiman työkyvyn ylläpitämiseen pitäisi satsata, niin sitä ei tehdä. Tämä satsaus myös ehkäisisi ennenaikaista eläkkeelle joutumista, koska työterveyshuolto mahdollistaa työntekijän koko terveydentilan tarkastelun suhteessa työn vaatimuksiin ja työssä esiintyviin altistus- ja kuormitustekijöihin.

Tällaista kokonaisarviointia tarvitaan jatkossakin. Sitä ei saa vaarantaa lainsäädännöllä, joten ehdotan, että lakiehdotukset hylätään.

Ed. Stenius-Kaukonen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Muttilaisen tekemää hylkäysehdotusta.

Työterveyshuolto on erittäin tärkeä osa ennalta ehkäisevää toimintaa, jolla voidaan ehkäistä niin sairauksia, työtapaturmia kuin ammattitautejakin. Jos työpaikalla on jokin ongelma, esimerkiksi kemiallinen aine, joka aiheuttaa työntekijöille oireita, ja nämä kävisivät terveyskeskuksessa, niin kun monen työpaikan työntekijät ovat eri paikkakunnilta tai eri alueilta kaupungissa, he kävisivät eri terveyskeskuksissa tai eri lääkärin luona, jolloin kukaan ei osaisi vetää sitä johtopäätöstä, että nyt työpaikalla täytyy olla jokin ongelma, kun kaikilla saman työpaikan työntekijöillä on samanlaiset oireet. Esimerkiksi tällaista puolta ei ollenkaan oteta huomioon, kun työterveyshuoltoa halutaan tehdä maksulliseksi. Myös sen korvaustasoa on jo alennettu. Ei nähdä, miten tärkeää on se, että työpaikalla voidaan valvoa myös työolojen vaikutusta ihmisten terveyteen. Monet kemialliset aineethan ovat hyvin vaarallisia. Samoin työolosuhteet muilta osin voivat aiheuttaa varsin suuria vaaroja. Kun työterveyshuolto on hyvin hoidettu, niin sillä pystytään ehkäisemään huomattavia kustannuksia. Siinä mielessä työterveyshuoltomaksun periminen on hyvin lyhytnäköistä politiikkaa, joka varmasti kaiken kaikkiaan tulee kalliimmaksi kuin mitä sillä pystytään keräämään maksuja.

Ed. Puisto: Arvoisa puhemies! Tämä on yksi niistä ns. yksivuotisista laeista, joita tässä eduskunnassa tunnutaan sosiaali- ja terveydenhuollon kohdalla käsiteltävän niputtain. Vuosi sitten, kun tätä asiaa oleellisesta opposition vastustuksesta huolimatta hallituspuolueet pitkin hampain olivat hyväksymässä, sillä kukaan sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsen ei voinut väittää tätä maksua mielekkääksi, loogiseksi tai terveydenhuoltoa edistäväksi, valiokunta yksimielisesti edellytti, että tämä todella on yksivuotinen ja että vastaavia esityksiä eduskunnalle ei tuoda. Nyt olemme vastaavan esityksen kanssa vastatusten.

Täällä on tuotu jo erittäin ansiokkaasti esiin lain todelliset haittavaikutukset. Tämän tyyppisten asioiden valmistelusta haluan siteerata sosiaali- ja terveysministeriön ehkäisevän sosiaali- ja terveyspolitiikan osaston ylilääkärin Matti E. Lambergin tekstejä. Ensinnäkin hän 9.11. päivätyssä muistiossa kertoo, että tämän tyyppinen maksu on vain pakko tehdä sen takia, kuten hän perustelee, että valtiontaloudelle asetetun 50 miljoonan markan säästövelvoitteen vuoksi katsottiin välttämättömäksi säätää laki palvelujen käyttäjien maksuvelvoitteista sekä lakitasolla määrittää maksun perimiseen liittyviä käytäntöjä ja maksun huomioon ottamista Kansaneläkelaitoksen maksamassa korvauksessa. Hän kertoo myös sen, että pyrittiin siihen, että terveyskeskusmaksu ja työterveysmaksu olisivat voineet olla yhtenäisen käytännön mukaiset, mutta ajan vähyyden vuoksi valmistelu ei ollut mahdollista. Eli vain sen vuoksi, että lakeja valmistellaan puutteellisesti, joutuvat kansalaiset maksamaan tarvittaessa käyttäessään työterveydenhuoltoa ja terveyskeskuspalveluja kaksinkertaisen maksun.

Pyydettäessä selvitystä siitä, mikä tämän todellinen taloudellinen merkitys on ja mitä tämä tulee tuottamaan valtiolle, samainen henkilö, ylilääkäri Matti E. Lamberg 10.11. päivätyssä muistiossa kertoo, että vuoden 93 tuotto tästä veronluontoisesta työterveyspalvelujen maksusta lokakuun loppuun oli 17 miljoonaa markkaa ja vuoden tuotto jäänee noin 20 miljoonaan markkaan. Tuotto on ollut tasaisen huono ympäri maata, ja tämän tuotoksihan oli arvioitu 50 miljoonaa markkaa. Ensi vuonna arvioidaan lääkärikäyntejä olevan kaikkiaan 1,3 miljoonaa kappaletta. Kävijöistä arvioidaan ehkä noin miljoonan maksavan tämän maksun. Eli todella tehdään arvioita, pistetään sormet haralleen silmien eteen ja arvioidaan, tulisikohan tästä mahdollisesti se, tai sitten siitä tulee jotain muuta kuten tänä vuonna on todettu, että tuli jotain aivan muuta kuin mitä kuviteltiin.

Oleellista on se, mitä ylilääkäri Lamberg sanoo muistiossaan lopuksi. Hän kirjoittaa: "Korostan, että tämä tarkastelu on puhtaasti tekninen ja lopputulos lukuisten kompromissien seurausta. Terveystalousnäkökohtien tarkastelu on tällä aikavälillä mahdotonta, joten tarkastelunä-

kökulma on talouden lyhyen tähtäimen näkökulma." Kun tämä on asiantuntijan lausunto sosiaali- ja terveysvaliokunnalle, jossa on sekä lääkäreitä että terveydenhuollon muita ammattilaisia, ja tämä kokoonpano on näillä asiantuntijalausunnoilla päättämässä työterveysmaksun tietäen, että sillä on vain negatiiviset vaikutukset pitkällä aikajännitteellä Suomen terveydenhuoltoon, niin todella pahoittelen tätä. Mutta halusin tuoda tämän esiin, että valiokunta on ollut näistä kaikista seikoista tietoinen viedessään väkisin tämänkin lakiesityksen läpi.

Ed. O. O j a l a : Arvoisa puhemies! Minä olen tämän lain aikaisempien käsittelyiden yhteydessä useampaan kertaan tuonut esille sen järjettömyyden, mikä tämän lain säätämisessä alun perin oli ja sen perimisessä nyt edelleenkin on ensi vuonna. Toteaisin vielä tähän, että mm. työterveyslaitoksen johtaja Jorma Rantanen valiokunnassa ja valiokunnalle jättämässään kirjelmässä on myös ruotinut hyvin perusteellisesti tätä maksua ja korostanut nimenomaan sitä, että työterveyshuollon yhteydessä järjestettävää avosairaanhoitopalvelua ei voida tarkastella yksinomaan tavanomaisena avosairaanhoitona, kuten täällä keskustan ja kokoomuksen väittelyssä lain toisen käsittelyn yhteydessä annettiin ymmärtää, että kun oli terveyskeskusmaksu, niin piti saada tämäkin. Jorma Rantanen nimenomaan perusteli sitä, että työterveyshuollon yhteydessä toteutettuna avosairaanhoitotoiminta luo erinomaisen mahdollisuuden tarkastella työntekijän koko terveydentilaa suhteessa työn vaatimuksiin, työssä esiintyviin altistus- ja kuormitustekijöihin. Ainoastaan työterveyshuollon kautta pystytään riittävästi selvittämään, minkä verran esimerkiksi terveydentilan häiriöt ja sairaudet johtuvat työperäisistä syistä. Nyt nimenomaan tämä maksu saattaa johtaa yhä enenevässä määrin siihen, että henkilöt eivät hakeudukaan enää työterveyshuollon avosairaanhoitoon vaan menevät mieluummin terveyskeskukseen, jonne he ovat kenties jo suorittaneet vuosimaksun. Kaikista asiantuntijaperusteluista huolimatta hallitus nyt aikoo edelleen tätä sanoisinko suorastaan idioottimaista työterveyshuoltomaksun perimistä jatkaa.

Ed. T a i n a : Arvoisa puhemies! Kun ed. O. Ojala epäili, että työssä olevat eivät enää hakeudu työterveyshuollon piiriin joutuessaan maksamaan tämän 100 markkaa vuodessa, niin en usko kyllä tähän väitteeseen. Meillä itsellämme on erinomainen kokemus siitä, mitenkä me tällä sadalla markalla saamme maksuttomat terveydenhuoltopalvelut, siis meille maksuttomat, se on eri asia, että työnantaja joutuu tästä maksamaan tietenkin. Mutta en usko, että tämä on mikään raja hakeutua palveluihin.

Mitä tulee tähän, että terveyskeskusmaksu ja tämä olisivat rinnakkain, siitä keskusteltiin jo toisessa käsittelyssä. Nämä eivät ole mitenkään verrattavissa toisiinsa. Toisessa on kyse julkisen sektorin palveluista ja toisessa yksityisen, eikä niitä pidä sekoittaa ollenkaan toisiinsa.

Ed. O. O j a l a : Arvoisa puhemies! Ed. Tainalle toteaisin, ettei se ole mitenkään uskon asia. Hallituskin uskoi, että työterveyshuoltomaksulla olisi kerätty paljon enemmän rahaa kuin tosiasiassa tänä vuonna kerättiin. Eli se siitä uskosta. Epäilen, että aivan samoin tulee käymään myös ed. Tainan uskon kanssa eli se johtaa juuri siihen, mihin minä sanoin sen johtavan, että ihmiset eivät enää hakeudu työterveyshuollon sairaanhoitopalvelujen piiriin.

Myös ed. Tainaa oikaisisin jälleen kerran siitä, että työterveyshuollon avosairaanhoitopalveluja ei anneta ainoastaan yksityisen terveydenhuollon puolelta, vaikka pääosin kyllä sieltä, mutta myös julkisen terveydenhuollon puolelta annetaan avosairaanhoidon palveluita työterveyshuollossakin.

Ed. P. L e p p ä n e n : Arvoisa puhemies! On kuvaavaa, kun eräs työnantajatahon edustaja työasiainvaliokunnassa totesi mm. tästä asiasta, että lähes puolet on jättänyt maksamatta tämän maksun. Miksi säätää sellaista lakia, jota ihmiset kiertävät osin siitä syystä, että eivät halua maksaa, ja osin siitä syystä, että ovat turhautuneita siihen byrokratiaan, mikä tästä aiheutuu? Kun työnantajapuolen edustaja toteaa näin, niin nähtävästi tuleviakin asioita, joita täällä yritetään säätää sanktioina, ihmiset totuttelevat kiertämään eri tavoin. Minusta se on väärää lainsäädäntötyötä, jos eduskunta olettaa, että ihmiset opetetaan kiertämään lakeja.

Ed. Jokiniemi merkitään läsnä olevaksi.

Ed. P u i s t o : Arvoisa puhemies! Ed. Tainalle kuvitelmiin ja uskoihin sanon, että meillä on selvästi näyttöä siitä, että hammashuollon puolella ihmiset joutuvat taloudellisista syistä jättämään asioitaan hoitamatta. Meillä on näyttöä

siitä, että reseptillä olevia lääkkeitä ei ole enää varaa ostaa apteekista. Mihin perustuu uskonne siihen, etteivätkö ihmiset siirtäisi lääkärille menoa taloudellisista syistä? Tämä tarkoittaa sitä, että lääkärille ja hoitoon hakeudutaan vasta sitten, kun tarvitaan jo huomattavasti raskaampaa hoitoa, joka on myös paljon kalliimpaa.

Tähän uskokysymykseen myös siitä, mitä tämä tulisi tuottamaan, kun ei kuitenkaan haluta puuttua ennalta ehkäisevään terveydenhuoltoon. Milloin on kysymys sairaanhoidosta, milloin ennalta ehkäisevästä työterveydenhuollosta, sitä ei kukaan ole lakia valmisteltaessa määrittänyt. Käyttäessäni puheenvuoroa tästä en halunnut alleviivata tämän asian yhteydessä sitä, että kysymys on myös paljon muusta kuin työterveyshuollon maksun asettamisesta, mutta haluan mainita, että etsiessäni Lambergin papereita valiokunnasta eräs sosiaali- ja terveysvaliokunnan kokoomuslainen jäsen sanoi, että ei niillä papereilla olekaan merkitystä, kyse on ideologiasta.

Ed. T a i n a : Arvoisa puhemies! Muistutan ed. Puistoa siitä, että tämä koskee ihmisiä, joilla on palkka ja työpaikka. Uskon, että sellaiset henkilöt tässä maassa pystyvät maksamaan 100 markkaa terveydenhuollostaan vuodessa. Esimerkiksi tässä talossa varmasti näin tapahtuu ja jokainen konkreettisesti tietää, onko tämä suuri vai pieni maksu siitä palvelusta, jonka työnantaja kustantaa palkansaajille.

Mitä tulee ed. P. Leppäsen puheisiin siitä, että tänä vuonna tätä maksua ei maksettu, niin ymmärrän hyvin, että ihmiset eivät sitä maksaneet. Se oli veronluonteinen maksu, joka piti maksaa lääninveroviranomaisille siitä ilosta, että työnantaja oli päättänyt tarjota terveydenhuoltopalvelut. Itsekin vastustin sitä lakia vuosi sitten täällä eduskunnassa. Pidin sitä hölmönä ehdotuksena. Tässä on kuitenkin kysymys maksusta, joka maksetaan palvelun antajalle lääkärikeskuksessa tai esimerkiksi täällä eduskunnassa terveysasemalla. Se on siis aivan eriluonteinen maksu ja kohdistuu suoraan siihen palveluun, jonka työntekijä saa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Muttilainen ed. Stenius-Kaukosen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotukset hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotukset, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotukset hylätty.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Ala-Harja, Alaranta, Anttila S-L., Antvuori, Aula, Björkenheim, Dromberg, Enestam, Heikkinen, Hiltunen, Jokiniemi, Jouppila, Järvilahti, Jääskeläinen, Kaarilahti, Kalli, Kallis, Karhunen, Kemppainen, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korkeaoja, Korva, Laakkonen, Lahtinen, Laivoranta, Laukkanen M., Lax, Lehtosaari, Leppänen J., Liikkanen, Lindqvist, Linnainmaa, Louvo, Mattila, Moilanen, Morri, Mölsä, Niinistö, Nordman, Näsi, Pekkarinen, Pelttari, Pietikäinen S., Puhakka, Pura, Rehn O., Renko, Rossi, Rusanen, Ryynänen, Röntynen, Saario, Savela, Seivästö, Taina, Tiuri, Turunen, Ukkola, Uosukainen, Vanhanen, Varpasuo, Viljanen, Virrankoski ja Väistö.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aho R., Aittoniemi, Anttila U., Apukka, Astala, Bell von, Gustafsson, Haavisto, Hassi, Hautala, Helle, Iivari, Jaakonsaari, Kalliomäki, Kautto, Kekkonen, Korhonen, Koskinen, Laakso, Lahti-Nuuttila, Laine, Leppänen P., Luhtanen, Luttinen, Muttilainen, Myller, Mäkelä, Mäkipää, Nikula, Nyby, Ojala A., Ojala O., Paasio, Polvinen, Puisto, Pulliainen, Rask, Rimmi, Rinne, Roos J., Roos T., Räty, Savolainen, Seppänen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Suhonen, Tennilä, Tuomioja, Tykkyläinen, Törnqvist, Urpilainen, Viljamaa, Vistbacka, Vuoristo, Vähäkangas ja Vähänäkki.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aho E., Ala-Nissilä, Alho, Andersson, Backman, Biaudet, Donner, Hacklin, Halonen, Hurskainen, Huuhtanen, Häkämies, Hämäläinen, Ihamäki, Isohookana-Asunmaa, Jansson, Juhantalo, Jurva, Jäätteenmäki, Kanerva, Kankaanniemi, Kasurinen, Kauppinen, Kivelä, Koski, Kuittinen, Kuuskoski, Kääriäinen, Laaksonen, Lahikainen, Laitinen, Lamminen, Laukkanen V., Laurila, Lehtinen, Lindroos, Lipponen,

Louekoski, Luukkainen, Malm, Markkula, Metsämäki, Mäki-Hakola, Norrback, Ollila, Paakkinen, Paloheimo, Perho-Santala, Pesälä, Pietikäinen M., Pokka, Polvi, Pykäläinen, Rajamäki, Ranta, Rauramo, Rehn E., Renlund, Riihijärvi, Rönnholm, Saapunki, Saari, Saastamoinen, Salolainen, Sasi, Suhola, Takala, Toivonen, Vehkaoja, Vihriälä, Viinanen, Vuorensola, Väyrynen, Wahlström, Westerlund ja Zyskowicz.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 66 jaa- ja 57 ei-ääntä; poissa 76. (Ään. 4)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotukset.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Ehdotus laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta

Kolmas käsittely, ainoa käsittely
Hallituksen esitykset n:ot 314/1992 vp ja 251
Toivomusaloitteet n:ot 1104 ja 1214/1991 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 37

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta. Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteista.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Arvoisa puhemies! Hallitus ehdottaa ja valiokunnan enemmistö on hyväksynyt, että sairausvakuutuksen matkakorvausten omavastuuosuutta nostetaan nykyisestä 45 markasta 50 markkaan eli edestakaisen matkan omavastuuosuus nousisi 100 markkaan. Tätä ehdotusta emme hyväksy.

Emme hyväksy myöskään sitä, että hallitus ehdottaa sairausvakuutuslain mukaisista päivärahoista, siis sairauspäivärahoista ja vanhempainrahoista, poistettavaksi lapsikorotukset. Tätä ei voi mitenkään hyväksyä varsinkaan, kun tiedämme nyt, että perhetukipakettiin jää edelleen 400 miljoonan markan aukko, eli lapsiperheet menettävät perhetukipaketin johdosta 400 miljoonaa markkaa. Jos siihen lasketaan tänä vuonna jo tapahtunut menetys 300 miljoonaa, niin menetys on suuri.

Hallitus on perustellut näitä lapsikorotusten poistamisia nimenomaan sillä, että perhetukipaketilla ne korvataan. Näinhän ei tapahdu, ja siksi on erittäin kohtuutonta, että lapsikorotukset viedään. Valiokunnassahan me äänestimme tästä pykälästä ja äänet menivät tasan. Valitettavasti arpaonni suosi hallitusta. Toivon, että ne hallituspuolueiden edustajat, jotka valiokunnassa äänestivät opposition mukana, äänestävät siten myöskin nyt tässä salissa.

Hallituksen esitykseen n:o 314/1992 vp sisältyvän päivärahan korotuksen me olisimme saattaneet hyväksyä. Se ei kyllä ole kaikkein tärkein korjaus.

Mutta koska nämä on nyt kirjoitettu yhteen lakiehdotukseen, ehdotan, että valiokunnan mietintöön sisältyvä lakiehdotus hylätään.

Ed. Puisto: Arvoisa puhemies! Koska en voi hyväksyä tätä hallituksen köyhien kuristamislinjaa, kannatan ed. Stenius-Kaukosen tekemää hylkäysehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. Puiston kannattamana ehdottanut, että toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Ala-Harja, Anttila S-L., Antvuori, Aula, Björkenheim, Dromberg, Enestam, Heikkinen, Hiltunen, Jokiniemi, Jouppila, Järvilahti, Jääskeläinen, Kalli, Kallis, Kanerva, Karhunen, Kemppainen, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korkeaoja, Korva, Laakkonen, Lahtinen, Laivoranta,

Laukkanen M., Lax, Lehtosaari, Leppänen J., Liikkanen, Lindqvist, Linnainmaa, Louvo, Mattila, Moilanen, Morri, Mölsä, Niinistö, Nordman, Näsi, Pekkarinen, Pelttari, Pietikäinen S., Puhakka, Pura, Rehn O., Renko, Rossi, Rusanen, Ryynänen, Röntynen, Saario, Savela, Seivästö, Tiuri, Turunen, Ukkola, Uosukainen, Vanhanen, Varpasuo, Viljanen, Virrankoski ja Väistö.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aho R., Aittoniemi, Anttila U., Apukka, Astala, Bell von, Gustafsson, Haavisto, Hassi, Hautala, Helle, Iivari, Jaakonsaari, Kalliomäki, Kautto, Kekkonen, Korhonen, Koskinen, Laakso, Lahti-Nuuttila, Laine, Leppänen P., Luhtanen, Luttinen, Luukkainen, Muttilainen, Myller, Mäkelä, Mäkipää, Nikula, Nyby, Ojala A., Ojala O., Paasio, Polvinen, Puisto, Pulliainen, Rask, Rimmi, Rinne, Roos J., Roos T., Räty, Savolainen, Seppänen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Suhonen, Tennilä, Tuomioja, Tykkyläinen, Törnqvist, Urpilainen, Vehkaoja, Viljamaa, Vistbacka, Vuoristo, Vähäkangas ja Vähänäkki.

"Tyhjää" äänestää ed. Kaarilahti.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aho E., Ala-Nissilä, Alaranta, Alho, Andersson, Backman, Biaudet, Donner, Hacklin, Halonen, Hurskainen, Huuhtanen, Häkämies, Hämäläinen, Ihamäki, Isohookana-Asunmaa, Jansson, Juhantalo, Jurva, Jäätteenmäki, Kankaanniemi, Kasurinen, Kauppinen, Kivelä, Koski, Kuittinen, Kuuskoski, Kääriäinen, Laaksonen, Lahikainen, Laitinen, Lamminen, Laukkanen V., Laurila, Lehtinen, Lindroos, Lipponen, Louekoski, Malm, Markkula, Metsämäki, Mäki-Hakola, Norrback, Ollila, Paakkinen, Paloheimo, Perho-Santala, Pesälä, Pietikäinen M., Pokka, Polvi, Pykäläinen, Rajamäki, Ranta, Rauramo, Rehn E., Renlund, Riihijärvi, Rönnholm, Saapunki, Saari, Saastamoinen, Salolainen, Sasi, Suhola, Taina, Takala, Toivonen, Vihriälä, Viinanen, Vuorensola, Väyrynen, Wahlström, Westerlund ja Zyskowicz.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 64 jaa- ja 59 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 75. (Ään. 5)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta yhtyy sosiaali- ja terveysvaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteiden hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

10) Ehdotus laiksi Teollisen yhteistyön rahasto Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 3 a ja 3 b §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 156
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 17

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 17.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

11) Ehdotus laiksi elokuvaverolain kumoamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 121
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 57

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 57.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

12) Ehdotukset laeiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 19 §:n väliaikaisesta muuttamisesta ja elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 198
Lakialoitteet n:ot 19 ja 50
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 58

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 58.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

13) Ehdotus laiksi tullilain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 223
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 59

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 59.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

14) Ehdotus laiksi Ilmailulaitoksesta annetun lain 11 §:n kumoamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 258
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 11

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on liikennevaliokunnan mietintö n:o 11.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

15) Ehdotus laiksi maataloustuotteiden markkinointirahastosta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 273
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 22

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 22.

Keskustelu:

Ed. S-L. Anttila: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys maataloustuotteiden markkinointirahastosta on osa maataloustulolainsäädännön kokonaisuudistusta koskevaa lakipakettia, joka annettiin eduskunnalle 5 päivänä marraskuuta. Uudistuksella korostetaan maataloustuotteiden hinnoittelun, tuontisuojan ja viennin hinnanerokorvausten muodostamaa kokonaisuutta. Tämän vuoksi lakipaketti koostuu nykyisen maataloustulolain korvaavasta maataloustuotteiden markkinajärjestelmälaista, maataloustuotteiden markkinointirahastosta, tuontimaksulaista, elintarviketuotteiden valmisteverolaista sekä maataloustuotteiden hinnanerokorvauslaista. Nyt tästä paketista on tuotu maa- ja metsätalousvaliokunnasta eduskunnan käsittelyyn hallituksen esitys maataloustuotteiden markkinointirahaston perustamisesta. Tämähän vaatii hyväksytyksi tullakseen kolmannessa käsittelyssä viiden kuudesosan eduskuntaenemmistön.

Arvoisa puhemies! Uudistus liittyy osaltaan maatalouden ja elintarviketeollisuuden ja hallinnon sopeutumiseen mahdolliseen EY-jäsenyyteen. Uudistuksella lisätään markkinatilanteen vaikutusta maataloustuotteiden hinnanmuodostukseen. Uudistus ei nosta tuontisuojan tasoa eikä muutoinkaan vaikuta kuluttajahintoihin tai teollisuuden raaka-ainehintoihin.

Maa- ja metsätalousvaliokunta käsitteli varsin tiiviisti hallituksen antamaa lakipakettiesitystä ja irrotti sieltä asiantuntijakuulemisen jälkeen lain maataloustuotteiden markkinointirahastosta, ja nyt tämä rahastolaista laadittu mietintö on ensimmäisessä täysistuntokäsittelyssä. Mietintö ei ole yksimielinen, vaan siihen liittyy kaksi vastalausetta, niin sosialidemokraateilta kuin vasemmistoliitoltakin.

Markkinointirahasto maksaisi viennin hinnanerokorvaukset, tuetun kotimaisen käytön hinnanalennuskorvaukset sekä mahdolliset varastointikorvaukset. Markkinointirahaston menot katettaisiin vuosittain päätettävillä budjettisiirroilla, maataloustuotteilta perittävillä vientikustannusmaksuilla, valmisteveroilla sekä elintarvikkeiden tuonnin yhteydessä kannettavilla tuontimaksuilla, tulleilla ja valmisteveroilla. Edellä mainituista rahaston tuloista päättäisi eduskunta. Siis vuosittain budjetin yhteydessä päätökset tehtäisiin. Lisäksi rahastolla olisi enintään 500 miljoonan markan lainanottovaltuus.

Rahaston päätäntävaltaa käyttäisi valtioneuvoston asettama johtokunta, jossa olisivat edustettuina maa- ja metsätalousministeriö, valtiovarainministeriö, kauppa- ja teollisuusministeriö, ulkoasiainministeriö, maataloustuottajia edusta-

vat keskusjärjestöt sekä elintarviketeollisuutta ja kauppaa edustavat järjestöt.

Maataloustuotteiden markkinoinnin joustavaksi hoitamiseksi markkinointirahasto olisi ehdottoman välttämätön. Rahastolla voitaisiin turvata joustava ylijäämien vienti, joka taas on puolestaan suoraan vaikuttamassa markkinatilanteeseen ja sitä kautta markkinoilla muodostuviin maataloustuotteiden tavoitehintoihin. Siis tällä järjestelmällä maataloustuotteiden tavoitehinnoista tulisi niin sanotusti kelluvia ja taso määräytyisi tavoitehinnan ja vähimmäishinnan välillä markkinatilanteen mukaan. Viennin joustavalla hoitamisella on siis suora syy-seuraus-yhteys markkinoiden tasapainoon ja sitä kautta siellä syntyvään hinnanmuodostukseen.

Koko tämän maataloustulojärjestelmän uudistuksen tavoitteena on lisätä markkinoiden vaikutusta tavoitehintoihin. Tässä mielessä pidänkin erittäin valitettavana sitä, että oppositiolla ei ollut nyt kykyä nähdä metsää puilta ja nähdä tavoitetta, johon tässä pyritään. Ymmärrän toki toisaalta sen, että oppositio käydessään neuvotteluja hallituksen kanssa pyrkii omalta osaltaan viemään eteenpäin niitä päämääriä, joita oppositiolla on. Nyt kuitenkin sosialidemokraattien tavoitteet tuontimaksujen alentamiseksi eivät ole tässä tilanteessa realistisia, kun otetaan huomioon, että meidän pitää ensisijaisesti sopeuttaa oma tuontisuojajärjestelmämme EY:n kivikovaan tuontisuojajärjestelmään. EY:ssä ainoastaan rehut, siis halvat kehitysmaista tulevat rehut ja niiden substituutit, on mahdollista tuoda EY-alueelle.

Valiokunnan jäsenille lausun kiitokset asianmukaisesta asioiden käsittelystä ja oppositiollekin annan tunnustuksen siitä, että oppositio ei lähtenyt tässä asiassa missään vaiheessa valiokuntakäsittelyä jarruttamaan, päinvastoin.

Kun nyt kuitenkin on käymässä mitä todennäköisimmin niin, että markkinointirahastoesitys ei tässä suuressa salissa tule hyväksytyksi — sitä toki suuresti pahoittelen — vetoan hallitukseen näiden muiden lakiesitysten vetämiseksi pois. Katson, että silloin hallitukselle jäisi aikaa korjata lakiesityksissä vielä mahdollisesti olevat virheet ja epäkohdat, joista yhden nostan esille.

Tuonnin ja viennin tulisi ehdottomasti olla samassa organisaatiossa hallinnoituna. Siksi tuontimaksulakia tulisikin muuttaa niin, että markkinointirahaston hallinto huolehtisi myös tarvittavien tuontiesitysten tekemisestä valtioneuvostolle. On ehdottoman välttämätöntä, että tuonti- ja vientiasiat tässä tilanteessa, kun markkinaorientoituneisuutta yritetään järjestelmään saada nykyistä enemmän lisää, todella hoituisivat samasta hallinnosta käsin, koska silloin tiedettäisiin myös tuontitarve.

Ed. T ö r n q v i s t : Arvoisa puhemies! Olemme käsittelemässä nyt lakia maataloustuotteiden markkinointirahastosta. Niin kuin valiokunnan puheenjohtaja ed. S-L. Anttila totesi, laki on osa laajempaa lakipakettia. Mielestäni tässä yhteydessä olisi tullut käsitellä myös paketin muut osat eli laki maataloustuotteiden markkinajärjestelmästä ja laki maataloustuotteiden tuontisuojasta ja hinnanerokorvauksista.

Tämän lain tarkoituksena on perustaa valtion talousarvion ulkopuolella oleva rahasto, jonka johtokunta tekisi päätöksiä maataloustuotteiden vientimääristä, vientituen tasosta ja varastointimääristä. Rahasto päättäisi myös vienti- ja varastointimäärien jakamisesta eri yritysten välillä. Rahastosta maksettaisiin maataloustuotteiden viennistä, tuetusta kotimaisesta käytöstä ja varastoinnista sekä rahaston toiminnasta aiheutuvat menot. Rahaston tulot muodostuisivat valtion talousarvioon varattavasta määrärahasta eli nykyisestä vientituesta, jota on nyt budjettiin esitetty reilu miljardi markkaa. Sinne tuloutettaisiin myös maataloustuottajilta perittävät markkinointi- ym. maksut. Lisäksi rahastoon tuloutettaisiin ne varat, joita saadaan elintarvikkeiden tuontiin liittyvien tullien, tuontimaksujen ja valmisteverojen tuotosta, ja lainanottovaltuuksiakin rahastolla olisi 500 miljoonaa markkaa.

Laki maataloustuotteiden markkinointirahastosta on budjettilaki. Budjetin maatalouspääluokka on rakennettu sille olettamukselle, että rahasto perustetaan. Kun rahaston perustamiseen tarvitaan viiden kuudesosan enemmistö eli opposition tuki, täytyy vain ihmetellä, miksi asiallisia neuvotteluja opposition kanssa rahaston läpiviemiseksi ei käyty ennen talousarvion lukkoon lyömistä. Annettu informaatio ei ole neuvottelemista eivätkä myöskään lehdistössä esitetyt vetoomukset. Hallitus taisi sisällläänkin olla aika erimielinen tästä lakipaketista, koska se annettiin eduskunnalle näin myöhään. Ongelmallista on tietysti se, että jos rahaston perustaminen nyt epäonnistuu, koko talousarvio joudutaan tältä osin kirjoittamaan uudestaan. Sehän tietäisi talousarvioon noin 2 miljardin aukkoa, 1,8 miljardia tulojen ja menojen puolelle yhteensä.

Sinällään maataloustuotteiden markkinoinnin hoitamiseksi tarvitaan joustavampi ja nopeampi päätöksentekomalli, mutta en ole vakuut-

tunut siitä, että tämä malli on ainoa ja oikea. Olisin kaivannut myös vaihtoehtoisia malleja, joita löytyy esimerkiksi Euroopan liiton eri maista. Väkeä ministeriössä olisi hoitamaan rahaston asioita. Siirrettiinhän lakkautetun maatilahallituksen henkilökunta lähes kokonaan maa- ja metsätalousministeriöön.

Ongelmallista on myös se, että rahaston johtokunnassa tuossa mallissa ei ole kuluttajien edustajaa. Perusteluissa sanotaan, että kauppa- ja teollisuusministeriön edustaja olisi myös kuluttajien edustaja. Minusta se ei ole hyvä ratkaisu, vaan Kuluttajaliitolla tai muulla kuluttajien edustajalla olisi pitänyt olla oma edustuksensa johtokunnassa.

Rahaston perustamisella siirrettäisiin koko maataloustukea ja ylituotantoa sekä sen rahoittamista koskeva keskustelu julkisuuden ulkopuolelle, ja sitä ilmeisesti halutaankin. Toinen arveluttava asia on tullien ja tuontimaksujen kerääminen rahastoon. Tuontisuojaa ja hinnanerokorvauksia koskevassa laissa tulli- ja tuontimaksut on määrätty kohtuuttoman korkealle esimerkiksi marjojen, vihannesten ja myös lihan osalta.

Kun valtioneuvoston päätöksestä riippuu tullien ja tuontimaksujen alentaminen, tulee eittämättä mieleen se, että rahaston varojen kartuttamiseksi tuontimaksut pidettäisiin mahdollisimman korkealla. Se johtaisi suoraan suomalaisten elintarvikkeiden hintojen nousuun, vaikka lain perusteluissa toisin väitetäänkin.

Arvoisa puhemies! Rahaston perustamista perustellaan myös Euroopan liiton jäsenyydellä ja sen edellyttämällä nopeammalla päätöksenteolla. Viime päivinä julkisuudessa olleet tiedot ulkoministeri Haaviston ja presidenttiehdokas Väyrysen puheista koskien Suomen maatalousneuvotteluja Euroopan liiton kanssa antavat aiheen olettaa, etteivät he Suomen hallituksen edustajina todellisuudessa haluakaan Euroopan liiton jäsenyyttä, vaikka hakemus on eduskunnan päätöksen mukaisesti jätettykin.

Meitä sosialidemokraatteja on syytetty Suomen maatalousneuvottelujen vesittämisestä Euroopan liiton kanssa, kun olemme pitäneet esitettyjä vaatimuksia joiltakin osin epärealistisina. Neuvottelutavoitteiden tulee toki olla korkeat, se on aivan selvää, mutta liian paljon ylimitoitetut tavoitteet voivat saattaa uskottavuutemme kyseenalaiseksi, ehkäpä jopa naurunalaiseksikin. Otan muutaman esimerkin.

Suomessa maidon kulutus on tällä hetkellä 2 100 tonnia suurin piirtein ja kulutus on laskeva. Maitoa tuotetaan Suomessa 2 500 tonnia. Ylituotantoa on tällä hetkellä noin 400 tonnia. Suomen jättämissä neuvottelutavoitteissa on maidon kiintiöksi esitetty 3 000 tonnia eli 900 tonnia yli oman kulutuksemme. Suomessa kasvatetaan noin 36 000 emolehmää. Alun perin neuvottelutavoitteeksi asetettiin 60 000 emolehmän kiintiö. MTK:n aamulypsyn jälkeen tuo määrä nostettiin 100 000 emolehmään. Lisäksi nykyiset kansalliset tuet halutaan lähes kaikki säilyttää pysyvinä. Ulkoministeriön on mielestäni syytä eduskunnalle antaa selvitys siitä, mitä nämä neuvottelutavoitteissa esitetyt kansalliset tuet tulevat Suomelle maksamaan Euroopan liiton jäsenmaksun lisäksi.

Arvoisa puhemies! Minusta näyttää siltä, että Suomen jäsenneuvottelut Euroopan liiton kanssa uhkaavat sortua ehdokas Väyrysen presidenttivaalivankkurien pyörien alle. Hänelle ei lehtitietojen mukaan riitä, että neuvottelutavoitteet saavutetaan, vaan hänen mielestään jäsenyyspäätöstä tehtäessä on punnittava jäsenyyden vaihtoehtoja siitäkin huolimatta, että sisällölliset neuvottelutavoitteet saavutettaisiin.

Suomen hallitukselta presidenttiehdokas Väyrynen kiskaisee maton alta ilmoittamalla, ettei hallituksen hyväksymä vuosi 1996 olekaan mikään takaraja Euroopan liittoon liittymiselle. Kaiken kaikkiaan presidenttiehdokas Väyrynen on tullut kristillisen liiton linjoille, mitä tulee suhteessa Eta-sopimukseen. Hänen mielestään taloudessa Eta-sopimus tuo kaiken sen minkä Euroopan liiton jäsenyyskin. Tätähän kristillinen liitto on mainostanut kaiken aikaa eduskunnassakin.

Minun täytyykin näin eduskunnassa kysyä: Mihin meitä ollaan viemässä? Mihin pääministeri Esko Aho ja ehdokas Väyrynen ovat Suomea viemässä?

Ed. Lehtinen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Minä vastaan heti ed. Törnqvistille, että meitä ollaan tietysti viemässä teidänkin toimestanne, tehän olette juuri pääpukareita, Euroopan liiton jäseneksi. Olisin halunnut jossakin vaiheessa kuulla, millä perusteella te uskotte leivän ja ruokatarvikkeiden halpenevan, kun te siihen ihanuuteenne pääsette, johon olette pyrkineet.

Mitä tulee markkinointirahastoon, siinä on kiistämättä hyviä puolia, mm. nopea markkinoi-

den seuraaminen ja tältä pohjalta tietysti kaupankäynnin edullisuus, kun seurataan nopeasti markkinahintoja maailmalla ja tehdään tarvittavat ulkomaankaupat tältä pohjalta.

Se, minkä vuoksi me vastustamme etupäässä tätä asiaa, on se, että markkinointirahaston tuominen eduskuntaan ja siitä päättäminen on hätiköityä, koska jos meille käy niin onnettomasti, että meistä tulee Euroopan liiton jäsen, me joudumme rakentamaan uudelleen koko järjestelmän. Tämä ei vastaa niitä vaatimuksia, joihin silloin jouduttaisiin. Tämä on vuotta kahta liian aikaisessa. Miksi se tehdään nyt, kun on tähän saakka pärjätty vanhoilla järjestelmillä? Katsotaan, mikä on tilanne silloin, kun Euroopan liiton neuvottelut ovat päättyneet. Katsotaan, minkälainen markkinointirahasto meille pitää silloin luoda. Miksi me teemme nyt sitä, minkä me joudumme tekemään vuoden kahden kuluttua uudelleen joka tapauksessa, liitymme tai emme liity?

Ed. S-L. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On tavattoman valitettavaa, että kuunnellessani ed. Törnqvistin puhetta siitä selkeästi kuulsi läpi se, että vieläkään ed. Törnqvist ei ole sisäistänyt sitä, että nyt on kysymys Suomen maataloustulojärjestelmän integroimisesta, sopeuttamisesta EY-järjestelmään.

Ed. Törnqvistin puheenvuorossa kuulsi sellaisia lauseita, että pitäisi löytää malleja EL-maista. EL-alueella on yhteinen maatalouspolitiikka ja yhteinen markkinointijärjestelmä, johonka sopeutumiseen tämä olisi yksi askel. Sitä taustaa vasten, ed. Törnqvist, minusta te ette ole ollenkaan johdonmukaisia. Kun te olitte aikoinaan ensimmäisinä vaatineet muistaakseni silloisen puheenjohtajan Paasion suulla Suomen EY-jäsenyyttä ja nyt kun ollaan tekemässä ratkaisuja maatalouden osalta sopeuttamismielessä, te olette vetämässä mattoa jalkojen alta pois ja ottamassa siihen mukaan kotimaisen kuluttajapoliittisen populismin. Ei tällä lainsäädännöllä vaikuteta, kuten puheenvuorossani totesinkin, kuluttajahintoihin. Tällä säädellään sitä, millä tavalla suomalaisia maataloustuotteita ja elintarvikkeita viedään ulkomaille jatkossa.

Ed. L a a k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pohjois-Karjala on maitotalous- ja karjatalousaluetta, ja niin ed. Törnqvist kuin itsekin olemme sieltä kotoisin. Senpä takia ihmettelen hänen puheenvuoroaan, kun kuitenkin niin Pohjois-Karjalan kuin koko Suomen etu on, että me saamme EU:sta mahdollisimman ison maitokiintiön samoin kuin mahdollisimman ison emolehmäkiintiön. Siinä valossa en ollenkaan ymmärrä ed. Kerttu Törnqvistin kannanottoja, kun hänen pitäisi kuitenkin edustaa myös omaa maakuntaansa eikä pelkästään sosialidemokraattista puoluetta. Olisi hyvä, jos sosialidemokraateissakin alettaisiin ajatella maatalousasioita koko maan edun kannalta ja otettaisiin mallia esimerkiksi vaikka Ranskasta, jossa todella isänmaallisesti ajatellaan myös maataloustuotannosta.

Ed. T ö r n q v i s t (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. S-L. Anttila taisi hävitäkin tästä. (Eduskunnasta: Ei hän häviä koskaan!) — Aineen häviämättömyyden laki vai? — Euroopan liiton maissa on toki kansallisia rahastoja, ja tarkoitin nimenomaan tällaisia rahastomalleja.

Mitä tulee tavoitteisiin ja kiintiöihin, joihin puheessani viittasin, on aivan selvää, että meidän täytyy tavoitella mahdollisimman suuria kiintiöitä. Mutta jos tavoitteet ovat niin paljon ylimitoitetut, että uskottavuus menee, emmekö me silloin tavallaan tee itseämme jo ennen neuvotteluja sellaisiksi, ettei meihin uskota, varsinkin kun näissä tavoitteissa vielä esimerkiksi hehtaarituki on aika reilu, sitten me tavoittelemme myös pinta-ala- eli hehtaaritukea, sitten me tavoittelemme samanaikaisesti kotieläintukea jne.?

Ed. S-L. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todella vilpittömästi toivoisin, että ed. Törnqvist perehtyisi maatalouden tulonmuodostukseen ja tuotantokustannuslaskelmiin. Äsken mainitut väittämät eivät todella pidä paikkaansa, vaan päinvastoin tilanne on se, että yhdistelmällä hehtaarituki ja kotieläinyksikkötuki tiedän ihan tarkkaan, että esimerkiksi eteläsuomalainen sikatila joutuu äärettömän koville, jos yleensä säilyy hengissä. Puheet siitä, että tavoitteet ovat ylimitoitettuja, eivät vastaa todellisuutta.

Ed. I i v a r i : Arvoisa puhemies! Tuntui aika järkyttävältä kuulla, kuinka valiokunnan puheenjohtaja Sirkka-Liisa Anttila syytti sosialidemokraatteja kuluttajahintapopulismista tässä tilanteessa, jossa suomalaisten ihmisten ostovoima on niin alhainen kuin se nyt on ja tiedetään, minkälaisia vaikutuksia sillä on kotimarkkinoihin ja kauppaan. Valiokunnan puheenjohtaja Sirkka-Liisa Anttila sanoi myös, että sosialidemokraatit eivät valitettavasti nähneet metsää puilta eivätkä voineet asettua hyväksymään laki-

esitystä maatalouden markkinointirahastosta. Me näimme, että tämän EU-kakkuna tarjotun luomuksen sisällä olikin silkkoa ja vanhan maatalouspolitiikan jatkamista.

Tämä kokonaisuus pitää sisällään korkean rajasuojan, korkeat tavoitehinnat, maatalouden ylituotannon ja kalliin ruoan politiikan jatkamisen. Silti on tietysti sanottava, että tässä kokonaisuudessa, joka käsittää maataloustulolain korvaavan markkinajärjestelmälain, markkinointirahaston ja tuontisuojalain, on monia ihan hyviäkin piirteitä ja sinänsä tämä rakennelma muistuttaa aika pitkälle EU-rakennelmia. Mutta ennen kaikkea sitten, kun tarkastelemme tuontisuojalakia, se osoittaa, ettei olekaan tarkoitus mitään muuttaa. Tuontisuojalaki, joka on ydinlaki tässä kokonaisuudessa ja josta olemme joutuneet suhtautumisemme markkinointirahastoon johtamaan, lähtee siitä, että on hyvin korkeat, kiinteät tuontimaksut. Ne ovat paljon korkeammat kuin normaalisti kotimarkkinatuotteen ja maailmanmarkkinahinnan ero, ja kun niitä on tarkoitus alentaa kiintiöitten kautta, ollaan itse asiassa ihan vanhassa samassa lisensiointijärjestelmässä, josta sinänsä oltaisiin ponnistelemassa pois.

Maatalouden ylituotannon vientiin tarkoitettu rahasto toimisi esityksen mukaan sillä tavalla, että sinne siirrettäisiin vuosittain kiinteä summa valtion talousarviosta. Lisäksi rahastoon tuloutettaisiin maataloustuotteilta perittävien markkinointimaksujen, verojen ja muiden maksujen tuotto sekä elintarvikkeiden tuontiin liittyvien tullien, tuontimaksujen ja valmisteverojen tuotto. Rahasto olisi budjetin ulkopuolinen, ja vaikka eduskunta tietysti käyttäisi budjettivaltaansa edelleen määrittämällä sen summan, mikä tulee suoraan budjettirahana maatalouden ylituotannon vientiin, ei koko summa vientiin käytettävästä määrästä tulisi suinkaan eduskunnan tietoon, koska myös maatalouden markkinointimaksut, kuten apulaisprofessori Vesa Kanniainen Suomen Kuvalehdessä totesi, maataloudelta itseltään kerättävät markkinointimaksut eivät ole pelkästään maatalouden omista tuloista lähteviä, koska kaksi kolmasosaa maatalouden tulosta muodostuu veronmaksajien panoksesta. Ed. Törnqvist käsittelikin puheenvuorossaan sitä, millä tavalla korkeat tuontimaksut olisi suunnattu suomalaisen maatalouden ylituotannon rahoittamiseen.

Sinänsä olisi perusteltua luoda maataloustuotteiden markkinoinnin hoitamiseen nykyistä nopeampi ja joustavampi päätöksentekojärjestelmä. Sellaisia on todella kaikissa EU-maissa, usein keskuspankkien yhteydessä.

Rahaston kunnollisen toiminnan edellytys tilanteessa, jossa Suomi ei ole vielä EU:n jäsen, olisi kuitenkin se, että tuontisuoja määräytyisi aidosti kotimaisten tuotteiden saatavuuden sekä toisaalta maailmanmarkkinahinnan ja kotimaisen hinnan erotuksen perusteella. Me emme ole romuttamassa rajasuojaa emmekä tässä vaiheessa vielä tavoittelemassakaan maailmanmarkkinahintoja suomalaisten elintarvikkeitten hinnoiksi, mutta tavoittelisimme sellaista järjestelmää, jossa satokautena suomalaiset tuotteet suojattaisiin niin kuin asiaan kuuluu tällaisessa tilanteessa, jolloin emme ole maatalouden suhteen yhteismarkkinoilla. Satokauden ulkopuolella tuontisuoja määriteltäisiin yksinkertaisesti todellakin maailmanmarkkinahinnan ja kotimarkkinahinnan välillä. Nyt näissä ehdotuksissa ollaan hyvin kaukana siitä.

Kiinteät tuontisuojahinnathan lähtevät Suomen Gatt-tarjouksen referenssihinnoista ja ne ovat suuresti ylimitoitetut. Joitakin esimerkkejä ehkä kannattaa mainita. Tällä hetkellä talvisaikaan purjon tuontitulli on 50 penniä kilolta. Tämän esityksen mukaan talvisaikaan purjon tuontimaksu olisi 5,71 markkaa kilolta, ja hallitus hyvässä tahdossaan voisi antaa alemmalla tuontimaksulla kiintiöitä. Kotimaista pakasteporkkanaa saa kuutioina tukkukaupan varastosta 1,50 markalla kilolta. Talvisaikaan ulkomaisen pakasteporkkanan tuontimaksu olisi yli 2 markkaa kilolta. Voi vain kuvitella, millä tavalla tämä vaikuttaa kotimaisen pakasteporkkanan hintaan tilanteessa, jossa nyt olemme, kun kotimaista porkkanaa ei ole riittävästi saatavilla.

Vihannekset, marjat ja hedelmät määräytyisivät tämän tuontimaksulakiesityksen mukaan kiinteiden tuontimaksujen listan perusteella, josta todella voitaisiin lähteä antamaan alempia kiintiöitä. Tämä aiheuttaa myös kilpailupolitiikalle aikamoisia ongelmia, mihin asiantuntijat valiokunnassa kiinnittivät huomiota. Nythän suomalainen hilloteollisuus tekee hillonsa ulkomaisista, lähinnä puolalaisista marjoista. Ne on tuotu tähän saakka lisenssillä ja se on ollut hyvin edullista tuontia. Nyt ne tulisivat aika korkean tuontimaksun piiriin, mutta hallitus lupaa, että ne yritykset, jotka ovat tähän saakka tuoneet marjoja raaka-aineeksen, saisivat kiintiöt alemmille tuontimaksuille. Tämä ei tunnu oikein hyvältä alalle pääsyn vapauden tai alalle pääsyn esteiden kannalta, miten vain ottaa.

Kun olemme maa- ja metsätalousvaliokun-

nassa lakiesityksiä käsitelleet, ei ole myöskään käynyt ilmi, miten lopulta käy lihan ja juuston tuontimaksuille. Lakiesityksen perusteluissa toki sanotaan, että nykyinen rajasuoja ei nousisi, mutta minkäänlaista vakuutta tästä ei ole. Huomiota kiinnittää se esimerkiksi, että lampaanlihalta perittäisiin samanlaista tuontimaksua kuin naudanlihalta. Kuitenkaan emme ole lampaanlihan suhteen omavaraisia vaan tuonnista riippuvaisia. Kysymyksessä on siis rahastus eikä normaali rajasuojakäytäntö.

Tämä kaikki tarkoittaa sitä, että maataloustuotteiden tuontisuoja näyttää pikemminkin nostavan kuin laskevan ruoan hintaa. Korkeita tuontimaksuja käytettäisiin maatalouden ylituotannon viennin rahoittamiseen ja tuontisuojan näennäisuudistukseen sisältyvällä vanhanmallisella kiintiöihin perustuvalla säätelyllä pidettäisiin kotimaisten tuotteiden tavoitehintoja korkealla. Se lisäisi kansantalouden kokonaisrasitusta nyt ja myös silloin, kun mahdolliseen EY-jäsenyyteen liitetään siirtymäajat elintarvikkeiden rajasuojalle ja maatalouden rakennemuutokselle. Mitään näistä argumenteista, mitä olemme käyttäneet tämän koko kokonaisuuden arvioinnissa ja joita on käytetty eduskunnan puhujakorokkeelta, eivät asiantuntijat eivätkä hallituksen edustajat ole kyenneet kumoamaan.

Olemme vakavalla mielellä, kun kyseessä on iso kansallinen asia, keskustelleet hallituksen edustajien ja maa- ja metsätalousministeriön edustajien kanssa useaan otteeseen. Ministeri Pura on monta kertaa sanonut silmiin katsoen olevansa liikkeellä tositarkoituksella, mutta minkäänlaista neuvotteluvastaantuloa emme ole saaneet. Toivottavasti vielä on mahdollisuuksia eduskuntaryhmien välillä keskustella siitä, tulisiko tästä järjestelmästä sellainen järjestelmä, joka täyttäisi demokraattisuuden, läpinäkyvyyden ja todellisen EY-politiikan, EU-politiikan tavoitteet.

En, arvoisa puhemies, malta lopussa olla toteamatta, että keskustan presidenttiehdokas Paavo Väyrynen on lähtenyt presidenttikampanjaan teemalla, jonka mukaan Suomessa pitää murtaa sosialismin rakenteet. Sosialismihan on nykyisen porvarihallituksen aikana edistynyt huimaa vauhtia tässä maassa. Ei liene sellaista yritystoiminnan lohkoa, jota ei Ahon hallitus olisi sosialisoinut. Elintarvikkeiden korkea tuontisuoja johtaa yksioikoisesti sovellettuna siihen, että sosialismi etenisi jopa niin pitkälle, että suomalaisissa kaupoissa ei olisi talven aikana enää vihreätä ellei sitten hallituksen omissa kuponkikaupoissa. Minä toivon, että lähdetään purkamaan sosialismia maataloudesta.

Ed. O. R e h n (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Iivarin puheenvuoro oli kokonaisuudessaan rakentava, mutta hänen johtopäätöksensä eivät täysin osuneet yhteen hänen puheenvuoronsa muun sisällön kanssa, mitä voi pitää valitettavana. Maaseutu on mielestäni Suomelle kansallinen kysymys ja meidän tulee asettaa tavoitteeksi maaseutupolitiikassa yhtäältä monimuotoisen maaseudun ylläpitäminen ja toisaalta kohtuullisiin kuluttajahintoihin pääseminen elintarvikkeiden osalta. Meillä on tässä suhteessa kaksi keinoa EL-jäsenyyden vaatiman sopeutumisen osalta.

Ensinnäkin meidän on saavutettava riittävät neuvottelutavoitteet, jotka on asetettu ja jotka ovat kohtuulliset. Ja toiseksi nyt käsittelyssä oleva markkinointirahasto on saatava voimaan. Nyt valitettavasti kumpikaan näistä reunaehdoista ei näytä toteutuvan. Etelä-Suomen maatalous on suhteellisen luotettavien tietojen mukaan ulkona pohjoisen maatalouden tuesta. Tämä panee kyllä miettimään, että Euroopan liiton komissio ei todella haluakaan laajentumista tai sitten näyttää siltä, että viidennen kolonnan avulla kuvitellaan pystyttävän murtamaan suomalaisten neuvottelurintama, koska tämä ratkaisu, jota meille tarjotaan, ei kerta kaikkiaan ole riittävä Suomen ja Etelä-Suomen maataloudelle.

Toiseksi SDP on kaatamassa markkinointirahastoa, joka olisi välttämätön. On ikävää, että puolue ei pysty näkemään metsää puilta, koska tässä ovat paljon suuremmat asiat kyseessä. On valitettavaa, että SDP:n krooninen maaseutuvammaisuus uhkaa kaataa nyt myös Suomen EL-jäsenyyden edellytykset. Siitä huolimatta vetoan vielä ed. Iivarin lailla SDP:hen siinä, että puolue olisi valmis vastuun kantoon ja neuvottelemaan tästä asiasta.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Vastauspuheenvuoroon varattu aika on päättynyt!

Ed. L a a k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Iivari kaipasi sosialisoinnin purkamista. Minä olisin myös sitä mieltä, että markkinointirahastolain yhteydessä olisi jossakin määrin voitu purkaa sosialisointia. Nimittäin tein kirjallisen kysymyksen noin vuosi sitten otsikolla: Kotieläintilojen velvollisuudesta osallistua viljaylijäämien viennistä aiheutuviin

kustannuksiin. Mainitsin kysymyksessäni, että vuosina 1990—1992 kotieläintilojen markkinointivastuu on ollut lähes 550 miljoonaa markkaa yli oman tuotteen vientivastuutarpeen. Eli kotieläintilat ovat maksaneet tuon 550 miljoonaa markkaa yli sen minkä heidän olisi pitänyt maksaa ja tämä johtuu kollektiivisesta vientivastuutarpeesta. Ministeri Pura vastasi, että hallituksen tarkoituksena on, että maataloustuotteiden viennin hallinnointi siirretään perustettavaan maatalouden markkinointirahastoon. Tässä yhteydessä harkitaan uudelleen myös maatalouden vientivastuun perintätavat. Olen pettynyt, että tätä asiaa ei ole otettu esille eikä korjattu. Tämä epäkohta jatkuu edelleenkin.

Ed. T u o m i o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisi mielenkiintoista tietää, mitä ed. O. Rehn tarkoitti viidennellä kolonnalla. Jos hän tarkoittaa sitä, että me olemme Suomessa arvostelleet opposition taholta meidän maatalouspositiotamme EY-neuvotteluissa, niin se on aika omituinen kanta. Me nimittäin olemme joutuneet sen tekemään sen seurauksena, että tämä hallitus ei ole, toisin kuin hallitukset muissa EY:n kanssa jäsenyydestä neuvottelevissa Efta-maissa, halunnut keskustella ja neuvotella opposition kanssa Suomen linjasta EY-jäsenyyden suhteen. Tämä kysymys on sellainen kansallinen yhteinen ponnistus, jossa tällainen piittaamattomuus ja lyhytnäköisyys hallituksen taholta saattaa kostautua.

Me olemme todella monta kertaa myös tämän lain käsittelyn yhteydessä ilmoittaneet, että meillä olisi halukkuutta ja tarvetta keskustella joistakin tähän lakiin ja tämän lain soveltamiseen liittyvistä asioista, jotta tästä voisi syntyä sellainen kokonaisuus, jonka myös muut väestöpiirit saattaisivat tuntea hyväksyttäväksi maatalouden sopeuttamisen tulokseksi EY-jäsenyyteen liittyen. Jos hallitus ei kerta kaikkiaan halua minkäänlaisia neuvotteluja asiasta käydä, niin silloin se kantaa itse täyden vastuun niistä seurauksista, joita tällä voi olla sekä EY-neuvotteluja että kansanäänestystä ajatellen aikanaan. Minusta tämä on kyllä todella lyhytnäköistä politiikkaa ja heijastaa lähinnä sitä, että hallitus on sisäisesti niin heikko, että se ei uskalla altistaa niitä kompromisseja, joiden seurauksena sen neuvottelutavoitteet on muotoiltu, opposition kanssa käytävälle asialliselle keskustelulle.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. O. Rehn, sosialidemokraatit asettuivat yksimielisesti tukemaan maatalouden EY-neuvottelutavoitteita ja eduskunnassa valiokunnassa myös sitouduttiin siihen, että kansallisena toimenpiteenä alennetaan pikaisesti viljan ja erityisesti rehuviljan hintaa siksi, että sen ylituotanto on ollut täysin hallitsematon. Se on aiheuttanut huomattavaa verovarojen tarvetta ja vaatinut viljelijöiltä mahtavat markkinoimismaksut niin, että maatilatalouden kehittämisrahastonkin juoksevia menoja on kuivatettu ensi vuonna 500 miljoonaa markkaa tähän kankkulan kaivoon. Tältä osin tämä nyt esitetty markkinointirahasto ja koko järjestelmä olisi säilyttänyt nykyisen ylituotannon ja nykyisen vientituen tarpeen. Kun viljelijöiden markkinoimismaksut ovat jo yli 1 500 miljoonaa markkaa tänä vuonna, on selkeästi nähtävissä, että MTK-johtoinen hallitus, MTK-johtoinen rahasto lähtisi siitä, että tuontimaksuilla, uudella kuluttajaverolla maanviljelijöiden sijasta ruvetaan rahoittamaan ylituotantoa.

Toinen asia: Niiden tuotteiden osalta, joita meillä ovat erityisesti vilja ja rasva, olisi pelattu sellaisella tuontimaksun tasolla, jossa tavoitteena olisi ollut rajasuoja, joka toteuttaisi kotimarkkinoilla asetetun tavoitehinnan. Ensi vuosi, vuosi 1994, olisi ollut nimenomaan keskustan ja MTK:n rahastuksen vuosi, kun hallitus olisi päässyt tätä lakia yksin eduskuntaenemmistönsä turvin toteuttamaan. Tässä oli aikamoinen tyypillinen MTK:lainen kaappaus suunnitteilla.

Ed. T ö r n q v i s t (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei meillä, ed. O. Rehn, ole erilaiset tavoitteet maatalousasioissa. Te sanoitte, että tavoitteena on monimuotoinen maaseutu ja sen asuttuna pitäminen ja myös kohtuuhintaiset tuotteet kuluttajille. Yhdymme täysin näihin tavoitteisiin. Sosialidemokraatteja on kyllä aivan turha syyttää siitä, jos tuolla EL:n ja Suomen välisissä maatalousneuvotteluissa eivät asiat sillä tavalla luista kuin Suomi tai lähinnä nyt ulkoministeri ja muut neuvottelevat virkamiehet olisivat halunneet. Sosialidemokraateilla ei ole yhtään ministeriä neuvottelemassa siellä näistä tavoitteista. Vastuu on kokonaan teidän ja hallituksen.

Ed. S-L. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ihan ed. Tuomiojalle huomauttaisin, että maa- ja metsätalousvaliokunnassa yksimielisesti, myös sosialidemokraatit olivat mukana, asetimme aikanaan ne neuvottelutavoiteperustat, jotka hallitus viime kevään ja kesän aikana muutti markoiksi ja käytännön ta-

voitteiksi. Pidän erittäin arvokkaana sitä, että valiokunnassa kyettiin silloin yksimielisyys saavuttamaan, ja sen takia jotenkin tuntuu vähän pahalta se, että koko ajan vain syytetään, ettei ole neuvoteltu. Totta kai eduskunnan asettamien raamien mukaan on toimittu. Sosialidemokraatit, te olette ihan samalla tavalla olleet mukana silloin valiokunnassa ja myös ulkoasiainvaliokunnassa.

Ed. O. R e h n (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Rajamäen ja ed. Tuomiojan puheenvuorot olivat jossakin suhteessa ristiriitaisia. Ed. Rajamäki totesi, kuten Sirkka-Liisa Anttila äsken todisti, että SDP on ollut mukana neuvottelemassa maataloustavoitteista ja on yhtynyt valiokunnassa tavoitteisiin ja että SDP tukee näitä neuvottelutavoitteita. Toisaalta ed. Tuomioja väittää, että SDP:n kanssa ei ole edes neuvoteltu näistä neuvottelutavoitteista. Ketä tässä nyt uskoa? Mielestäni on ihan perusteltua uskoa valiokunnan jäseniä Anttilaa ja Rajamäkeä, enkä näe näin ollen aihetta muuttaa sitä käsitystäni, että SDP:n viimeaikaiset linjanvedot ovat poikenneet siitä, mitä linjaa SDP aikaisemmin veti mm. maatalousvaliokunnassa. Ja nämä SDP:n viimeaikaiset linjanvedot ovat saattaneet vaikuttaa siihen komission kantaan, joka ilmeisesti lähipäivinä tulee ja joka jättää Etelä-Suomen maatalouden pohjoisen maatalouden tuen ulkopuolelle. (Ed. Rinne: Hyvin on Väyrysen oppi mennyt perille!)

Vastauksena ed. Tuomiojan puheenvuoroon: näillä perusteilla vastaukseni on kyllä. On siis perusteltua todeta, että SDP on tässä mielessä ollut viides kolonna, koska SDP ei ole nähnyt sitä, mikä näiden maataloustavoitteiden merkitys on Suomen EL-jäsenyyden kannalta. Euroopan liitto on maailman suurin alue- ja maatalouspoliittinen järjestö. 80 prosenttia Euroopan liiton budjetista käytetään maatalouspolitiikkaan ja aluepolitiikkaan, ja on selvää, että silloin nimenomaan niistä kysymyksistä meidän pitää neuvotella.

Kannattaa panna nämä päivät mieleen. Näinä päivinä saatettiin kokea se erittäinen surullinen tilanne, että Suomen EL-jäsenyys kokee erittäin merkittävän vastaiskun tai jopa kariutuu näihin pikkukärhämiin kotimaassa.

Ed. T u o m i o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On jotenkin surkuhupaista, että aikuiset ihmiset viitsivät tällä tavoin hurskastella asiasta, joka on täysin selkeä. Täällä eduskunnassa aikanaan päätettiin silloin kun EY-jäsenhakemus hyväksyttiin muotoilla yleispiirteiset neuvottelutavoitteet myöskin maataloutta koskien. (Ed. Rajamäki: Nimenomaan!) Tästä me olemme yksimielisiä. Mutta se on aivan eri asia kuin se yksityiskohtainen monikymmensivuinen maatalouspositio, jonka hallitus markkoineen on toimittanut sitten komissiolle neuvottelujen pohjaksi. Tästä asiakirjasta ei ole neuvoteltu sanallakaan opposition kanssa.

Minä korostan, että juuri tämän laatuisten yksityiskohtaisten asioiden läpikäynti on normaali käytäntö muissa jäsenyyttä tavoittelevissa Efta-maissa hallituksen ja opposition välillä. Jos te kieltäydytte näkemästä ongelmaa, joka tähän yksipuoliseen menettelyyn liittyy, niin kyllä minusta tämä hallitus on todellakin vastuuttomuuden pohjanoteeraus.

Jotta asia tulisi täysin selväksi, haluan myös tässä toistaa, että seuraavaksi hallitus tulee yksityiskohtaisesti muotoilemaan aluepolitiikkaa koskevat tavoitteet. Tästäkin on yleiset neuvottelulähtökohdat hyväksytty eduskunnassa, mutta ne eivät ollenkaan kerro eivätkä vielä anna vastausta siihen, minkälaisista asioista nyt todellisuudessa neuvotellaan, kun tämä positio luovutetaan EY:lle. Jos hallitus nyt uskoisi, vaikkapa ministeri Pura voisi viedä terveiset, että jotta tästä ei syntyisi samanlaista keskustelua ja tilannetta kuin nyt maatalouspolitiikasta, niin toivomme ja edellytämme ja olemme valmiita siihen, että näistä asioista neuvoteltaisiin myös opposition kanssa ennen kuin paperit jätetään Brysseliin.

Brysselin suuntaan olen, niin kuin ed. O. Rehn hyvin tietää, itsekin läsnä olleena todennut useita kertoja, että EY:n maatalouspolitiikka ja Suomen maatalouspolitiikka molemmat perustuvat saman kaltaiselle järjettömyydelle. Mutta niin kauan kuin EY haluaa jatkaa sitä järjettömyyttä, me tuemme sitä neuvottelutavoitetta, että me saamme sieltä oikeudenmukaisen osuutemme. Tästä on kysymys. Tässä mielessä olemme samoilla linjoilla.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. T ö r n q v i s t (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valiokunnassa saavutettu yksimielisyys neuvottelutavoitteista Euroopan liiton kanssa neuvoteltaessa on aivan eri asia kuin ne tavoitteet, jotka sinne on jätetty. (Ed. S-L. Anttila: Miksi?) — Kyllä pohja on, mutta ne tavoitteet, jotka on jätetty sinne, on valmisteltu EY:n maa-

talousjaostossa, jonka EY-ministeriryhmä on hyväksynyt.

Kun noita neuvottelutavoiteita esiteltiin, niin ministerit korostivat kansallista yksimielisyyttä niistä tavoitteista. Tuo väite ei pidä paikkaansa, koska jo noissa neuvotteluissa ay-liikkeen edustajat ja kaupan edustajat valmistelujaostoissa esittivät varauksia, eriäviä mielipiteitään, ja niitä ei vain ole otettu sitten huomioon. On turha sanoa sitä, että täydellinen yksimielisyys on vallinnut silloin, kun näitä neuvottelutavoitteita on asetettu, koska sosialidemokraatit eivät ole olleet niitä asettamassa yksityiskohtaisella tasolla.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tuomiojan lailla haluan toistaa, että nimenomaan maa- ja metsätalousvaliokunta, kuten jokainen erikoisvaliokunta, asetti varsin yleiset neuvottelutavoitteet EY-jäsenyyteen liittyen, esimerkiksi kasvinviljelyn satotasoerojen kompensaatiot ynnä monet muut. Se, että hallitus on lähtenyt sitten yksilöimään emolehmätkin yhden tarkkuudella, on neuvottelutaktiikkaa ja varsinaista neuvottelutyötä, josta ei ole kyllä meidän kanssamme keskusteltu missään vaiheessa. Tämä on syytä sanoa.

Mutta eduskunta asetti myöskin kansallisen sopeutumisen tiukat tavoitteet, välittömän pikaisen rehuviljan hinnan alentamisen, jotta tästä ylituotannosta, verovarojen käytöstä, markkinoimismaksuista, kotieläintuottajien hirveistä vientivastuista viljanviejien puolesta päästäisiin eroon, päästäisiin tuotantokustannuksia alentamaan kotieläintuotannon puolella, mikä alue- ja sosiaapoliittisesti olisi meidän sopeutumistamme. Kaikki tämä on jätetty tekemättä. On tehty teatraalisia 5 pennin viljan hinnan alennuksia. Sosialidemokraatit ovat pitäytyneet nyt kokonaisuudessa ja linjauksessa, ja ihan samoin EY:n ministerineuvosto viime vuoden toukokuussa on edelleen vaatinut 30 prosentin viljan hinnan alennusta. Me jäämme jälkeen liikaa. Meidän voimavaramme nimenomaan tilojen tukemiseen ja kehittämiseen valuvat nyt tähän, olemme me EY:ssä tai emme. Sen takia tämä tilanne on hyvin tuhoisa maatalouden kannalta.

Hallitus on ecu-metsästyksen lumoissa. Ylituotannolla pyritään Tanskan vanhentuneen mallin mukaan eilisen EY:stä rahoituksia hakemaan. Myös aluepolitiikassa aivan samalla tavalla rakentamaan keinotekoisia, vanhan kuvernööriajan mukaisia rajoja, joilla normaalit alueiden kehittämisedellytykset pirstotaan. Tehdään suurta vahinkoa tällä eurohuumalla, ecu-innostuksella. Titteli on pullossa vaihdettu EY-titteliksi, mutta samaa rehuvilja tässä on tämän hallituksen paketissa sisällä.

Ed. K a l l i o m ä k i (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Olen ajatellut niin, että pääministeri Aho keskustan puheenjohtajana on ollut tosissaan, kun hän on ollut viemässä Suomea kohti tavoitetta, sitä tavoitetta, että olisimme kerran Euroopan liiton jäsen. Nyt täytyy sanoa, että jos hän tosissaan on, niin on joukoissa kyllä paimentamista.

Ed. O. Rehn, jonka pitäisi tuntea nämä asiat, jos hän nyt on tosissaan, toimii kyllä minusta täysin käsittämättömällä tavalla. Hän ei kykene millään tavalla suhteuttamaan tätä kysymystä, pikku kärhämöintiä, niin kuin itse sanoitte, ed. Rehn, siihen todellisuuteen, jonka varassa — niin uskon — näitä neuvotteluja tullaan käymään sekä maatalouden että koko kattavan neuvottelukentän osalta. Suhteutukseen kuuluu myöskin se, että maatalous ei yksin noita neuvotteluja ratkaise. Tällä pikku kärhämöinnillä ei todellakaan ole mitään tekemistä sen kanssa, saavuttaako Suomi hyvän neuvottelutuloksen vai ei.

Jo ed. Väyrynen ministerinä oli hyväksymässä tämän todellisuuden, kun hän aidonoloisesti näitä tavoitteita myöskin korosti. Nyt presidenttiehdokkaana hän on lipeämässä tuosta aiemmasta aitoudestaan vallan toiseen olotilaan. Minua hämmästyttää ja pelottaa se, että keskustan eduskuntaryhmän alan, siis kansainvälisen politiikan, asiantuntijana pidetyt edustajat, esimerkkinä tällä kertaa ed. O., Rehn ovat nyt lähdössä Väyrysen viitoittamalle tielle. Siitä ei todellakaan hyvää seuraa.

Ed. L a a k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kristillinen liitto on selkeästi aina ollut EU-jäsenyyttä vastaan. Mutta kun nyt on lähdetty jäsenyyttä hakemaan, niin on järkevää, että me yritämme saada mahdollisimman hyvät tuet sieltä. On täysin isänmaallista yrittää saada ne maksimissaan.

Täällä on useaan otteeseen mainittu siitä, että SDP ei ole mukana neuvotteluissa. Tilanne todella olisikin aivan toinen, jos se olisi ollut mukana ja olisi mukana tälläkin hetkellä. Varmaan sosialidemokraatit olisivat asettaneet tavoitteet niin alas, että varmasti olisi jäsenyys toteutunut eikä olisi ollenkaan kannettu huolta siitä, miten käy meidän maamme maatalouden.

Niin kuin aikaisemmassa puheenvuorossani mainitsin, tulisi ottaa mallia EU-jäsenmaista,

joissa kaikki poliittiset ryhmät kantavat huolta koko maassa maataloudesta. Se ei ole yksistään maatalouden intresseissä, vaan kaikki poliittiset ryhmät kantavat samalla tavalla vastuuta ja huolta maataloudesta.

Ed. A l a - N i s s i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Voin yhtyä ed. Laakkosen käsitykseen siitä, että oma elintarviketalous on jokaiselle maalle tärkeä kansallinen kysymys. Sitä se on nimenomaan Suomelle. Euroopassa, Ranskassa ja muualla, varmasti on niin, että nähdään laajemmin koko kansan piirissä eli puolueiden piirissä, että tämä on kansallinen kysymys. Meillä tähän ei ole valitettavasti päästy.

Tässä näkyy mielestäni sama ilmiö sosialidemokraattien osalta, mikä aikanaan oli energiatai pankkipolitiikassa ja tässä integraatiopolitiikassa, että yleisellä tasolla kyllä ollaan jotakin mieltä, mutta sitten kun pitäisi ottaa vastuuta käytännön tasolla, niin siitä ei tahdo tulla yhtään mitään, vaan vastuunkantopakoilu on puolueen kestävä linja näinä aikoina. Tätä täytyy todella valittaa.

Mitä tulee näihin tavoitteisiin, niin kyllähän eduskunnan ja maatalousvaliokunnan täällä linjatut tavoitteet ovat tiukemmat kuin nämä hallituksen markkamääräiset tavoitteet. Täällä on sitouduttu tiukempiinkin tavoitteisiin, mitä aikanaan hallitus on sitten neuvottelutavoitteina vienyt. Siinä mielessä on loogista, että niitä nyt tuetaan.

Toivon todella, että tämä markkinointirahastolaki voisi nyt kuitenkin mennä eduskunnassa lävitse ja täällä syntyisi sellaista vastuunkantoa, mitä niin suurelta puolueelta kuin sosialidemokraattinen puoluekin Suomessa on, kohtuudella voidaan edellyttää.

Ed. O. R e h n (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Ala-Nissilä oikeastaan vei leipähampaat suustani. Haluan silti korostaa, että olen ed. Kalliomäen kanssa samaa mieltä siitä, että on pystyttävä suhteuttamaan eri asiat toisiinsa, tässä tapauksessa Etelä-Suomen maatalous Suomen EL:n jäsenyyteen ja EL:n näkökulmasta sen omaan maatalouspolitiikkaan. Etelä-Suomen maatalous on pieni asia Euroopan liitolle mutta se on erittäin merkittävä asia Suomelle. Olisi mielestäni suuri kansallinen onnettomuus, jos me joutuisimme käytännössä tilanteeseen, jossa Etelä-Suomen maaseutu asteittain kuihtuu ja kuolee.

Näiltä osin kannattaa myös pohtia kansainvälisen politiikan ja Suomen historiaa sikäli, että meillä on kaksi esimerkkiä tilanteesta, jossa olemme luopuneet kohtuullisesta omavaraisuudesta. Ensimmäinen esimerkki on vuodelta 1917, jolloin olimme täysin tulevan EL:n kaltaisesti integroituneet Venäjän viljamarkkinoihin. Olimme Venäjän viljantuonnin varassa. Tiedämme, että tuo nälänhätä aiheutti osaltaan niitä sytykkeitä, joista vuosien 1917—1918 kansallinen tragedia lähti liikkeelle.

Seuraava esimerkki on vuodelta 1944, jolloin Risto Ryti joutui allekirjoittamaan Ribbentrop-sopimuksen paitsi saadakseen panssarinyrkkejä Ihantalaan niin myös saadakseen viljaa kansalle. Tämäkin aiheutti meille erittäin vaarallisen riippuvuuden.

Toivon, että tämän kaltaisia tilanteita ei enää koskaan meille tule eteen, mutta silti on syytä nähdä, että maaseutu todellakin on meille kansallinen kysymys ja myös sillä tavalla kansallinen kysymys, että meidän tulee huolehtia riittävästä omavaraisuudesta kotimaassa.

Ed. K o r v a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen lukenut itseni Euroopan yhteisöön liittymisasiassa hyvinkin kriittiseksi ja olen yrittänyt tätä asiaa niin maatalouden kuin myös aluepolitiikan ja muitten etujen osalta miettiä erityisesti siltä pohjalta, mitä siitä on Suomelle etua ja haittaa. Tässä mielessä tietenkin jää miettimään sosialidemokraattien eri puheenvuoroissa ilmenevää asennetta, joka tuntuu ampuvan kaikkiin suuntiin samanlaisella tykillä. Jään kyllä kysymään, onko tämän tyyppinen tulitus, joka tapahtuu mm. maatalouspolitiikan nimessä, viisasta edes niiden kannalta, jotka todella pyrkivät viemään Suomea Euroopan liiton jäseneksi. Nimittäin tämä nyt Suomessa tällä hetkellä käytävä keskustelu aivan varmasti jakaa kansaa tiukemmin kahteen leiriin kuin mitä olisi siinä tapauksessa, että yrittäisimme edes jollakin tavalla olla näistä tavoitteista yksimielisiä.

Se, että EY:stä tarjotaan tukea vain Pohjois-Suomen viljelylle, ei ole Suomen kannalta eikä myöskään Pohjois-Suomen kannalta kestävä ratkaisu sen vuoksi, että on täysin selvää, että Suomessa ei maatalouden rakenne pysy pystyssä sillä tavalla, että vain Pohjois-Suomen viljely saa tukea ja ikään kuin sitten Etelä-Suomesta pitäisi maataloutta siirtää pohjoiseen. Se ei ole kestävä ratkaisu ja se johtaa sellaiseen tilanteeseen, että myös Pohjois-Suomesta täytyy maataloutta ajaa alas. Lopputulos on se, että me olemme elintarvikepolitiikassa tuuliajolla. Kyllä minusta nämä

seikat olisi viisasta tunnustaa. Minusta olisi viisasta SDP:n ottaa oppia Koiviston puheesta, jonka hän piti viimeksi Strasbourgissa.

Ed. T ö r n q v i s t (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Laakkoselle: Totta kai me kaikki kannamme huolta siitä, että Suomen maaseutu pysyy asuttuna, ja olemme myös sitä mieltä, että neuvotteluissa täytyy saada mahdollisimman hyvä tulos. Siitä ei ole kysymys emmekä ole siitä asiasta erimielisiä.

Ongelma on vain se, että kyllä meidän täytyy pitää huolta myös kuluttajista, siitä 93 prosentista suomalaisia ihmisiä, jotka eivät ole maataloustuotannossa mukana. Tietääkseni noin 7 prosenttia on maataloustuotannossa mukana. Tässä 93 prosentissa on 500 000 työtöntä, ja totta kai meidän täytyy pitää huolta siitä mm. tämän rahaston ja näiden muiden lakien yhteydessä, ettei näiden lakien avulla keinotekoisesti nosteta suomalaisen ruuan hintaa. Tästä on myös kysymys.

Mitä tulee omavaraisuuteen, olemme monen vuoden ajan sanoneet, että totta kai me olemme sitä mieltä, että Suomen täytyy olla omavarainen, mutta ei meidän tarvitse 130-prosenttisesti olla omavaraisia. Ja mitä se omavaraisuus silloin on, jos tuotantopanokset tuodaan ulkomailta? Onko se omavaraisuutta?

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me olemme tiukasti maatalouden erityisolosuhteiden huomioon ottamisen kannalla, niin kuin eduskunta ja valiokunta aikoinaan edellyttivät. Sitä on turha asettaa kyseenalaiseksi. Se ei ainakaan Suomen etua palvele, että se asetetaan kyseenalaiseksi täällä.

Toisaalta kyllä keskustan edustajat tietävät sen, että MTK tulee erittäin hyvin viihtymään EY:ssä, joka on suuri maatalousjärjestö, euro-MTK. Se on kuin kotonaan siellä. Ongelma on se, mitä EY:lle itselleen pitäisi ruveta tekemään ylituotanto-ongelmien kanssa.

Täällä ei ole mikään EY-neuvottelupaperitulos vielä käsiteltävänä, ja sikäli ihmettelen, että täällä pohditaan jotain neuvottelutulosta. Eihän sellaista ole olemassakaan. Se yritetään kytkeä siihen hätään, mikä keskustalla on tästä rahastosta. Ei ensi vuonna rahastolla saada EY:ltä yhtään penniä. Kysymyksessä onkin se hämärrytetty asia, että tällä rahastolla ja tällä päätöksenteolla yritetään tällä hetkellä hallitsematonta viljaylituotantoa rahoittaa ensi vuonna MTK-johtoisen hallituksen toimesta nimenomaan tuontimaksujen ja uusien kuluttajaverojen kautta. Tältä osin on jätetty huomioimatta se, että meillä olisi pitänyt tehdä viljan osalta tietyt ratkaisut ja lähteä suoraan tulotukeen ja tällä tavalla Etelä-Suomen viljanviljelyn turvaaviin ratkaisuihin, joita sosialidemokraatit ovat pitkään vaatineet ja joihin joka tapauksessa on ennen pitkää mentävä.

Kun täällä kuuntelee tätä, että asiat kytketään jo EY-jäsenyyteen kotimaisen maatalouspolitiikan sisältökysymysten osalta, niin se voi olla kiristystä. Mutta alkaa tulla pikkuisen mieleen, suunnittelevatko Kepu ja Väyrynen korhosten tekoa.

Ed. P u l l i a i n e n : Arvoisa puhemies! Ensiksi ed. Törnqvistille se, että 300 000 henkeä on yhtä kuin 7 prosenttia. Se siitä.

Arvoisa puhemies! Tässä asiassa olen ollut markkinointirahaston hyväksymisen kannalla, ja pyrin perustelemaan eräänlaisena äänestyslausuntonani sitä, miksi juuri olen päätynyt tälle kannalle.

Tässä on mielestäni käytettävissä ainakin neljä teoreettista vaihtoehtoa, joista yksi on nykyisellä maataloustulolailla jatkaminen. Sehän on vielä parisen vuotta voimassa niin, että sillä tavalla pulaa eräästä pelisäännöstöstä ei tällä hetkellä ole olemassa. Se, mikä siinä on tapahtunut, on se, että lisensiointijärjestelmästä on luovuttu, ja se tarvitsee nyt jonkin reaktion, jos joudutaan tilanteeseen, että jatketaan vanhalla lailla.

Toinen mahdollisuus on se, että siirrytään nettobudjetointijärjestelyyn ja luodaan uusi järjestelmä sille pohjalle. Kolmas on tämä markkina- ja markkinointirahastojärjestelmä, johon on kytketty tuontisuojalainsäädäntö. Neljäs mahdollisuus on se lakialoitepohja, jonka olen täällä esitellyt vihreän ryhmän puolesta ja jossa allekirjoittajina on koko vihreä ryhmä. Se on lakialoite maatalouden tuloksen muodostamisesta. Tästä viimeksi mainitusta ensiksi.

Se on hyvä järjestelmä ainakin teoreettisesti siinä, että se sisäisesti pitää huolen siitä, että ylituotantoa ei kerta kaikkiaan kannata tuottaa. Se tulee liian arvokkaaksi. Sen heikko kohta on tällä hetkellä se, että sen ympärillä oleva lainsäädäntö on tällä hetkellä joko jo muuttunut tai muuttumassa. Siis toisin sanoen siihen pitäisi ympätä jonkinlainen rajasuojajärjestelmä tasoittamaan satoisuuserot esimerkiksi Keski-Euroopan ja Suomen välillä. Kun näin on, niin en ole ollut tässä yhteydessä esittämässä tuota lakialoitetta kilpailevaksi lakiehdotukseksi sen takia, että

tämä rinnakkainen yhteys ei tässä nyt toimi, vaikka muutoin tuo ajatusrakennelma on erinomaisen toimiva, koska siinä lähdetään viljelytoiminnan laajaperäisyyden periaatteista, jotka ovat sisäisesti itsessään sääteleviä.

Sitten nykyisen maataloustulolakikäytännön edelleenjatkamisesta. Sehän on nyt hyvin ilmeinen vaihtoehto sen takia, että jos kiireelliseksi julistaminen tässä estyy, niin näinhän siinä sitten käy. Siinä on osoittautunut olevan hyvin merkittävä heikko kohta, ja se on vientimaksujärjestelmä, jota nyt toteutetaan. Kerta toisensa jälkeen kulloinenkin maa- ja metsätalousministeriparka joutuu tuomaan tänne lainmuutoksen lainmuutoksen jälkeen. On 20 penniä kilolta, 30 penniä, 70 penniä kilolta jnp., ja aina esitys tulee sen jälkeen, kun viljelypäätös on jo tehty. Eihän markkinaehtoisuus voi toimia tällä tavalla, kun tilanne armottomasti on jo niin, että jyvät on piilotettu peltoon, Luojalta satoa odotetaan ja sitten katsotaan, mitä tulee. Siis toisin sanoen idea ei kerta kaikkiaan toimi, jolloin täytyy olla menettely, joka on sitä parempi.

Omassa henkilökohtaisessa arvioinnissani olen tullut siihen tulokseen, että markkinajärjestelmä ympättynä markkinointirahastoon ja tuontisuojalainsäädäntöön on parempi menettely. Nettobudjetointiperiaate edellyttäisi aivan samalla tavalla vaikeutettua lainsäätämisjärjestystä ja olisi paljon vaikeaselkoisempi ja nimenomaan siinä suhteessa toimimattomampi, että siinä ei olisi konkreettisesti sitä, että jos valtio on satsannut, pannut nokkiin 500 miljoonaa, niin viljelijä tietää, että hän joutuu panemaan loput nokkiin suurin piirtein samalla periaatteella eli ottamaan omassa viljelypäätöksessään huomioon sen, että jos teen typeriä päätöksiä, niin laskun maksaja olen minä itse tai oma joukkoni. Eli siis toisin sanoen se viestintäjärjestelmä, joka pitää olla sisällä, ei nettobudjetointi-ideassa oikein toimi, jolloin jää nimenomaan jäljelle vaihtoehto, josta nyt keskustellaan.

Minä itse, kuten yllättäen on kai laajemmaltikin tiedossa, jyrkästi vastustan Euroopan unionin jäsenyyttä Suomen osalta sen vuoksi, että katson, että se ei ole Suomelle todellinen vaihtoehto. Totean kuitenkin, että sellainen mahdollisuus on olemassa, että Suomi tuohon onnettomuuteen joutuisi. Silloin tarvittaisiin joka tapauksessa kansallinen rahasto, käyttääkseni ed. Törnqvistin terminologiaa, jota kautta varallisuudet ohjataan kumpaankin suuntaan, samalla kun ollaan osa Euroopan unionin yhteistä maatalouspolitiikkaa. Siinä suhteessa se rahasto, jota nyt on ehdotettu, on käyttökelpoinen menettelytapa.

Täällä on paljon pohdiskeltu sitä, miten kävisi Etelä-Suomen tuottajille, jos oltaisiin Euroopan unionin jäsenyydessä ja jos toteutuisi se, mitä komission kantana on täällä paljon julkituotu. Minä en oikein usko siihen vaihtoehtoon, että Etelä-Suomen maaseutu totaalisesti autioituisi. Sen sijaan tuloksena olisi pikemminkin se, että meillä alkaa navetoihin ja muihin karjasuojiin huikea uusinvestointijakso Etelä-Suomessa, ja se lopettaisi karjatalouden ed. Törnqvistin alueelta tietysti ensimmäisessä vaiheessa ja Kainuusta niin ikään siinä samassa vaiheessa ja myöskin Jyväskylän pohjoispuolelta varmasti. Eli ne viimeiset pääomat, mitä tässä yhteiskunnassa liikulteltavissa ovat, ne käytettäisiin sitten tårta på tårta -järjestelmänä. Kun jo on olemassa karjasuojat, niin tehtäisiin se temppu vielä uudestaan. Tätä minä pidän hullun hommana.

Arvoisa puhemies! Sitten tekniikkapuoleen. Mielestäni on aivan luonnollista, että jos markkinointirahasto nyt tässä nurin menee, siitä seuraa, että nämä kaksi muuta lakia täytyy jättää odottamaan aikaa parempaa. Kysymyshän on järjestelmästä ja järjestelmä täytyy hoitaa asiallisesti. Se minusta on erinomaisen valitettavaa, jos siirrymme lisensiointijärjestelmään edes asteittain takaisin eli palautamme vanhan järjestelmän käyttöön. Se olisi kyllä melkoinen onnettomuus.

Maa- ja metsätalousministeri P u r a : Arvoisa puhemies! Haluan lyhyesti palauttaa mieliin lähtökohdan, mistä hallitus aloitti maatalouslakien kokonaisuuden valmistelun. Jäsenyysneuvottelutavoitteet asetettiin niiden pelisääntöjen mukaan, joita meitä aiemmin liittyneet maat Euroopan unionin osalta ovat toteuttaneet.

Totean täällä maitokiintiöiden osalta käydystä keskustelusta sen, että luvussa, johonka päädyttiin, oli selvä looginen lähtökohta: olemassa oleva tuotanto lisättynä niillä tuotantomahdollisuuksilla, jotka tällä hetkellä maitoa tuottavilla tiloilla kiintiöjärjestelmän mukaan on. Kokonaisuudessaankin positiot maatalouden osalta rakennettiin niin, että Euroopan unionin voimassa olevien järjestelmien mukaan myöskin Suomen jäsenyystavoitteita voitaisiin käsitellä.

Laki markkinointirahastosta on osa kuuden lain kokonaisuutta. Pidän kovin valitettavana sitä, että täällä keskustelussa ei ole lainkaan käsitelty niitä muutoksia, jotka hallituksen esityksessä markkinajärjestelmän osalta eduskunnalle on esitetty.

Haluan korostaa vielä myöskin sitä, että valmistelu oli aiemmista valmistelukaavoista poikkeava muodostuen keskeisten ministeriöiden johtavista virkamiehistä ja toisaalta etujärjestöjen edustajista. Kun tällä joukolla saavutettiin yksimielisyys kokonaisuudesta, on erittäin valitettavaa, jos nyt päädytään siihen, että koko reilun vuoden aikana tehty työ menettää merkityksensä. Epäilen, että saman sisältöisen kompromissin aikaansaaminen kokonaisuudesta huomattavasti vaikeutuu tulevia aikoja ajatellen.

Markkinajärjestelmälaki sisällöltään on monilta osin juuri sen kaltainen, mitä esimerkiksi suurin oppositioryhmä sosialidemokraatit ovat edellyttäneet. Luovuttaisiin automaattisesta kustannusten korvauksesta, luovuttaisiin siitä, että tavoitehintojen jälkeenjääneisyys maataloustuloratkaisussa jälkikäteen otettaisiin huomioon, ja koko järjestelmään tulisi ns. markkinaehtoisuutta, joka toimii juuri niin, että myöskin viljelijät joutuvat hyvin tarkoin miettimään, mikä on oikea tuotannon määrällinen taso ajatellen vientivastuuta, joka toteutetaan.

Keskustelussa on pääosin kiinnitetty huomiota tuontimaksulain sisältöön ja todettu, että meillä tuontisuojan taso lakiesityksen hyväksymisen jälkeen jäisi liian korkeaksi. Hallituksen käsityksen mukaan on mahdotonta tässä neuvotteluvaiheessa Euroopan unionin suuntaan madaltaa rajasuojaa, kun olemme hakeutumassa yhteisön jäseneksi, jolla on erittäin kova rajasuoja jäsenmaiden ulkopuolisiin maihin nähden. Rajasuoja joko on olemassa ja markkinahäiriöitä ei synny ja sovitut hinnat voivat toteutua, tai sitten rajasuojaa ei ole, mistä aiheutuu suuria markkinaongelmia.

Täällä on yksittäisten tuotteiden osalta korostettu sitä, että tuontimaksu on määrätty tuotteille, joissa meillä ei ole omavaraistasoa saavutettu. Vihannesten, marjojen ja tähän tuoteryhmään kuuluvien tuotteiden osalta lähtökohta on se, että tuontimaksutaso määräytyy riittäväksi ajatellen sitä tilannetta, että meillä on riittävästi tarjontaa kotimaisesta tuotannosta, ja hallitukselle jää mahdollisuus ohjata tuontimaksun tasoa tai se määräajaksi poistaa niinä vuodenaikoina, jolloin meillä kotimainen tuotanto ei vastaa kulutusta.

Kaiken kaikkiaan tuontisuojan tasossa esityksen mukaan pyritään neutraaliin lopputulokseen. Ymmärrän hyvin, että kun sosialidemokraatit ovat korostaneet sitä, että rajasuojaa on merkittävästi alennettava ja ruoan hintaa on voitava alentaa, tähän neuvottelutilanteeseen tällaiset tavoitteet ja niiden toteuttaminen eivät sovellu.

Pidän erittäin valitettavana sellaisen mahdollisen tilanteen syntymistä, jossa me joutuisimme palaamaan voimassa olevaan maataloustulolakiin vuoden 1994 osalta. Kun olemme sitoutuneet jäsenyysneuvotteluissa siihen, että me rajasuojajärjestelmät muutamme Euroopan unionin järjestelmien kaltaisiksi, viesti kyvystämme uudistaa kansallista lainsäädäntöä varmasti neuvottelutilanteessa olisi äärimmäisen huono. On luonnollista, että hallitus vakavissaan etsii yhteistyötä opposition kanssa. Ed. Iivarin puheenvuoroon liittyen luonnollisesti olemme valmiit tätä keskustelua jatkamaan, mutta sellaisesta lähtökohdasta neuvotteluja ei voida jatkaa, jos vain todetaan, että rajasuojan taso yleisesti ottaen on liian korkea ja välittömästi ei päästä riittäviin elintarvikkeiden hintojen alentamisiin kotimaassa.

Täällä on todettu, että järjestelmää ei vielä tarvita. Se on totta. Ed. Pulliainen puheenvuorossaan totesi, että meillä on useitakin mahdollisuuksia käytännössä asiat 1994 budjettivuoden aikana hoitaa. Mutta se lainsäädäntökokonaisuus, joka nyt käsittelyssä on, muodostaisi kokonaisuuden, jonka kautta markkinoiden toimivuus taattaisiin ja siirtyminen tilanteeseen mahdollisen jäsenyyden kautta, jolloin me voisimme olla Euroopan unionin yhteishintajärjestelmän puitteissa, myös toteuttaisi ne vaatimukset kuluttajahintojen alentamiseksi, jotka sinällään ovat oikeita.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Pura ei puuttunut siihen, miten tämä lakikokonaisuus vastaa kansallista sopeutumista maataloudessa tai miten se reagoi EY:n omaan maatalousreformiin. Myös voisi pohtia, mitä tämä rahastokysymys hyödyttää viljelijää ja muuta sopeutujaa, kun koko ajan tilanne on kulkenut tähän suuntaan, että nyt mennään jo ensi vuonna maatilatalouden kehittämisrahaston lainanannossa alle vuoden 1980 tason. Menemme niin huonoon suuntaan.

Toisaalta sinänsä positiivisesta asiasta, automaattisen kustannuskompensaation poistamisesta laista, voi kysyä, mitä se merkitsee keskustajohtoisen hallituksen ja MTK:n istumassa neuvottelupöydässä. Mitä merkittävää muutosta siinä tapahtuu?

Edelleen tuontimaksulain sisältö: Siinä on selkeästi ylituotannon rahoitustilanteessa vaara, että tuontimaksuilla nostetaan kuluttajahintoja, vaikeutetaan myös teollisuuden toimintamahdollisuuksia ja lain muutoksella myös maaseutupoliittisen säätelyn ulkopuolella toimivia aloja saatetaan vientituen maksajiksi. Se näkyy selväs-

ti, kun katsotaan lakiesityksen perusteluja. Siellä on ilmeisen monessa tapauksessa otettu huomioon maailmanmarkkinahinnat sillä tavalla, että tuontimaksujen taso on saatu erittäin korkealle, mikä viittaa juuri siihen, että toisaalta rahoitetaan ylituotantoa ja toisaalta pyritään kotimarkkinoiden tavoitehinta saavuttamaan tuontimaksuilla rakennetuilla rajasuojilla. Rajasuojaa me tarvitsemme, mutta sen tason pitää olla säädelty niin, että se ei pelaa rahoituksena ylituotannon osalta vaan turvaa kotimaista omavaraisuutta.

Ed. Luukkainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Pura painotti puheenvuorossaan sitä, että EY:llä on korkea rajasuoja ulkopuolisiin maihin nähden. Mutta tällä hallituksen esityksellä Suomi on nyt rakentamassa rajasuojaa EY-maiden sisällä. Mielestäni markkinointirahasto sinänsä on ihan OK, mutta niin kauan kuin valtio on siinä pysyvä ja pääasiallinen maksumies, ylituotannosta ei päästä eroon. Siitä päästään eroon vain, jos rahoitus perustuu pääasiassa yrittäjäriskiin. Minusta nyt pitäisi jo pikku hiljaa päättää, kohdellaanko viljelijöitä ja tuottajia yrittäjinä vai valtion virkamiehinä.

Ahon hallitus on selvästi valinnut vippaskonstiksi budjetin pienentämiseksi sen, että rahastoidaan eriä budjetin ulkopuolelle. Näin yhä suurempi osa valtion budjettitaloutta ikään kuin salakuljetetaan eduskunnan valvonnan ulkopuolelle. Meillähän on nyt jo maatalouden puolella olemassa yksi rahasto eli Makera, ja sen esimerkki ei kylläkään kannusta markkinointirahaston perustamiseen. Koko tämän eduskuntakauden ajanhan Makerasta on kupattu rahoja ylituotannon viennin rahoittamiseen täysin vastoin rahaston sääntöjä, kun ne varat olisi todella pitänyt käyttää maatalouden rakennemuutoksen toteuttamiseen. Jos niin olisi tehty, maatalous ei olisi siinä tilanteessa kuin se on nyt.

Ed. Kalliomäki (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Pariin kohtaan ministeri Puran puheenvuorossa kiinnitin erityistä huomiota. Ed. Rajamäki jo vastasikin siihen ministerin toteamukseen, että rajasuoja joko on tai ei ole. Kysymys on siitä, millä tasolla se voi olla. Ministerin viittaus siihen, että rajasuojan laskeminen ei nyt neuvottelutilanteessa sovi, on kyllä aikamoista hurskastelua. Ei ole ollut sellaista otollista aikaa keskustan kannalta tähän saakka, ei kertaakaan, että olisi otollinen hetki rajasuojan laskemiseksi ollut olemassa. En usko, että on myöskään tulevaisuudessa muuta kuin pakkoraon kautta.

Mutta silti, puhemies, haluan tarttua siihen ministerin viittaukseen, että hallitus etsii vakavissaan neuvotteluyhteyttä. Puhuimme aikaisemmin hyvin moneenkin otteeseen jo kesällä ministeri Puran kanssa tästä asetelmasta, ja uskoin itse, että hallituksen puolella ollaan vakavissaan ja että saattaisimme sopia neuvottelujärjestelmästä, joka ennen kaikkea asiantuntijatasolla valiokunnassa tuottaisi tulosta. Mitään sellaista aitoutta siinä käsittelyssä ei minun saamani informaation mukaan ole ollut kuin ennakolta odotin. Nyt kuitenkin haluan tarttua vielä ministeri Puran mainintaan, ajatukseen, että hallitus voisi olla vakavissaan neuvotteluissa. Aikaa vain on hirmuisen vähän. Minusta aloite on ministerillä, koska sisältöihin pitää jonkin asteisia muutoksia, joiden suunnan olemme itse osoittaneet kaikissa täälläkin tänään käytetyissä puheenvuoroissa, saada. Aikaa vain on sen verran kuin on aikaa eduskunnassa toisen käsittelyn kiinni lyövään pykäläkäsittelyyn. Sen vuoksi toivon, että hallitus lähtee todella liikkeelle sitä ennen taikka sitten etsii sopivampaa ajankohtaa toiselle käsittelylle kuin nyt ennakoitavissa oleva on.

Ed. Laine (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Odotin, että ministeri Pura olisi vastannut kysymykseen, joka täällä keskustelussa on tullut esiin, eli mistä johtuu, että hallitus asetti yksityiskohtaiset tukitavoitteet niin matalalle tasolle, että se antoi Euroopan unionille mahdollisuuden jättää, jos ennakkotiedot pitävät paikkansa, Etelä-Suomen kokonaan tukea vaille.

Toiseksi olisin kiinnostunut kuulemaan markkinointirahaston perustamisen syyt. Onko niin, että jos Suomi ei olisi Euroopan yhteisön jäsenyyttä hakenut, kysymys markkinointirahaston perustamisesta olisi siitä huolimatta ollut hallituksen tavoitteena?

Ed. Ukkola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Pura puuttui puheessaan siihen oleelliseen asiaan, joka nyt on estänyt SDP:tä tulemasta mukaan markkinointirahaston perustamisen taakse eli rajasuojan korkeuteen. Minusta ministeri perusteli sen erinomaisen hyvin. Jos neuvottelujen tässä vaiheessa ryhdytään laskemaan elintarvikkeiden rajasuojaa, niin mehän teemme hallaa itsellemme. Siinä mielessä, kun kuunteli SDP:n aikaisempia puheenvuoroja, olen hyvin tyytyväinen, että SDP on oppositiossa eikä ole neuvottelemassa näistä asioista EU:n

komission kanssa. Mehän emme saisi yhtään mitään, vaan kaikki ketarat olisivat pystyssä ja SDP antautuisi joka asiassa.

Toisin sanoen tämän lain tarkoitus on ensinnäkin säästää eduskunta siltä jatkuvalta pienten lakien säätämisvaivalta, johon ed. Pulliainen mielestäni hyvin ansiokkaasti puheenvuorossaan puuttui. Ei siinä järjestelmässä ole mitään järkeä. Tämä tuo tähän järjestelmään erinomaisen muutoksen.

Toinen, mikä tässä mielestäni on ihan hyvä asia, on nimenomaan se, että se tietyllä tavalla helpottaa meidän maatalouspolitiikkamme sopeutumista EU:n linjaan sitten, kun on aika ja tarvis ja kun neuvottelut on käyty.

Mutta kun ed. Kalliomäen viimeistä puheenvuoroa kuuntelin, niin ehkä ministerillä on kuitenkin vielä neuvottelun paikka, jos SDP tässä suhteessa antaa periksi tiukoista vaatimuksistaan. Kysymys on siitä, että nyt neuvottelemme EL:n kanssa emmekä antaudu. Siitä huolimatta, että olen Euroopan liiton jäsenyyden kannalla, niin ei nyt kaikkia pidä antaa heti neuvottelujen alkuvaiheessa, niin kuin SDP oman presidenttiehdokkaansa johdolla meinaa tehdä.

Ed. L a a k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluaisin palata kollektiiviseen vientivastuuseen. Tilannehan on nyt niin, että karjatilallinen joutuu menemään navettaan monta kertaa päivässä joka päivä ympäri vuoden. Viljan viljelijä taas tekee vuoden työn kahdessa kuukaudessa, ja siitä huolimatta viljan viljelijöitä pitää karjatilallisten subventoida useilla sadoilla miljoonilla markoilla vuodessa. Tähän asiaan luvattiin palata markkinointirahaston yhteydessä. Nyt ei kuitenkaan näin tehty. Olisin halukas tietämään, onko asiasta edes keskusteltu ja onko toiveita, että tämä epäkohta joskus poistuisi.

Ed. P u l l i a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Luukkainen toi keskusteluun aika mielenkiintoisen esimerkin: maatilatalouden kehittämisrahaston kohtalon. Hän oli erittäin runsaasti oikeassa siinä, että sitä rahastoa on perussäännön vastaisesti kupattu aika raskaasti viime aikoina, puolisen miljardia vuositasolla, mikä on paljon. Mutta mikä on se syy, se on olennaista. Se on nykyinen maataloustulojärjestelmä, joka mahdollistaa sopimisen kaikenlaisista kuppaussysteemeistä. Sillä tavalla myös Makeraa on voitu lahjakkaasti kupata ja ajauduttu siihen tilanteeseen, että maa- ja metsätalousvaliokunta joutui tähän rajusti puuttumaan menneellä viikolla ja ilmoittamaan, että nyt täytyy ryhtyä panemaan toppia Makeran kuppaamiseen ja taata sen määrällinen taso tulevaisuudessa, jopa edellyttämisponnella. Toisin sanoen johtopäätös on se, että pitää siirtyä markkinointirahastojärjestelmään, jossa valtion osuus on harvinaisen selvästi määritelty.

Ed. J o k i n i e m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minunkin korvaani kuului ed. Luukkaisen puheenvuoro, kun hän vertasi markkinointirahastoa maatilatalouden kehittämisrahastoon, johon ovat viitanneet myös ed. Rajamäki ja ed. Pulliainen edellä. Kehittämisrahastohan kuuluu budjettiin, ei ole siis budjetin ulkopuolinen rahasto. Sen takia ymmärrän, että valtiovarainministeri ja myös maatalousministeri tiukan paikan tullen aina tuohon rahastoon voivat turvautua. Jos se olisi ulkopuolinen, siihen ei voisi mennä.

Henkilökohtaisesti olen sitä mieltä, että jos sosialidemokraatit ovat tukemassa, niin tehdään maatilatalouden kehittämisrahastosta ulkopuolinen, itsenäinen rahasto. Toivon vilpittömästi, että myös ed. Rajamäki on tätä tukemassa. Markkinointirahasto antaa nimenomaan joustavuutta, ja uskon myös, että veronmaksajille on paljon edullisempaa vientikaupan ylijäämän kauppaaminen juuri silloin, kun on edullisin ajankohta. Sen takia nykyinen järjestelmä on tavattoman kankea. Meillähän on todella toista vuotta nykyinen maataloustulolaki voimassa ja omine vaikeuksineen se varmasti tulee enemmän myös veronmaksajille maksamaan.

Edellisellä kaudella perustimme Asuntorahaston asuntotuotannon rahoittamiseksi, sille annetaan budjettivaroja ja siellä tietyillä pelisäännöillä toimitaan emmekä me ole sitä moittineet. Miksi tällainen epäluulo on nyt kasvatettu opposition taholta?

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Laakkonen käytti hyvän puheenvuoron kotieläintuottajien asemasta, mutta siitä huolimatta hän joka paikassa tukee hallituksen maatalouspolitiikkaa. Siinä on tavaton ristiriita. Maatilatalouden kehittämisrahaston pääoma pienenee 500 miljoonaa markkaa ensi vuonna. Ed. Pulliainen, se ei sattumalta pienene, vaan se pienenee viljan ylituotannon takia ja sen takia, ettei siihen haluta puuttua. Tämä tarkoittaa sitä, että nyt mm. käytetään tasapainottamismenoihin eli passiivitukiin rahaston voi-

mavaroja, joita piti käyttää aktiivisiin kehittämistoimiin. Nyt luodaan sellainen tilanne, että parin vuoden sisällä budjettivaroin on pelastettava Makera eli käytännössä verorahoilla hoidetaan viljan ylituotantoa enemmän kuin budjetissa oli tarkoitus.

Ed. Ukkola, meitä yritetään parhaillaan panna ketarat pystyyn hallituksen edessä, kun me yritämme puolustaa nimenomaan kuluttajaa siinä, että tilanteessa, joka meillä on ollut, että me olemme tällainen viiden miljoonan asukkaan vapaakauppa-alue, jonne ei tuoda palaakaan lihaa, 3 prosenttia on tuotu juustoja, ei pelkästään kuluttajaa pidettäisi tällaisessa umpiossa vaan olisi myös elintarvikkeiden tuonnin kautta kilpailuttamismahdollisuus hinnan puolella ja ettei toisaalta tuontimaksuilla häntä kupata myöskään rehuviljavuoren ja rasvavuoren kustantamiseen. Siitä on myös kysymys tässä asiassa.

Ed. T ö r n q v i s t (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Jokiniemi otti esimerkiksi Asuntorahaston, joka on budjetin ulkopuolinen rahasto. Onko nyt tarkoitus, jos maatalouden markkinointirahasto perustetaan, tulevaisuudessa myös tämä rahoitus hoitaa samalla tavalla kuin Asuntorahastossa nyt, jonka kohdalla budjetissa ei ole enää rahaa vaan lainanottovaltuudet annetaan Asuntorahastolle, jolloin se joutuu ottamaan kalliimpaa rahaa budjetin ulkopuolelta? Onko tämä myös maatalouden markkinointirahaston kohdalla tuleva tarkoitus?

Ed. R ö n t y n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun on kuunnellut keskustelua markkinointirahastosta ja käytettyjä puheenvuoroja, ei voi olla hiukan vastaamatta niihin.

Ensinnäkin ed. Luukkainen sanoi, että Suomi on rakentamassa rajamuuria ja tullimuuria EY:n sisällä. Emme me ole vielä EY:ssä emmekä EU:ssa, ja minusta tuntuu, että emme me ehkä menekään sinne, koska eivät he edes halua meitä sinne, eikä meillä mitään kiirettä ole EU:hun menossa, joten siinä mielessä on ennenaikaista todeta, että me olemme siellä.

Ed. Rajamäki maatalousvastaavana puuttui myös markkinointirahastoon. Minusta tuntuu, että SDP ei tänä päivänä itsekään tiedä, mitä se haluaa tai on haluamassa. Pääasia näyttää olevan, että he ovat kaikessa vastaan ja vastustavat joka asiassa niitä esityksiä, joita hallitus tänä päivänä tekee, olipa esitys hyvä tai huono.

Kun ed. Rajamäki väitti, että tähän tasavaltaan ei tuoda lihaa, on sitä ainakin tuotu. Minä tiedän Kiuruveden nuoret tuottajat. Olen minä keskustellut heidän kanssaan. Siellä on vähän toisenlainen näkemys kuin ed. Rajamäellä. On lihaa tuotu ja tuodaan varmasti tähän tasavaltaan. Ei se siitä ole kiinni. Minäkin tiedän, että se on maksanut huomattavasti enemmän lihakilo kuin se maksaa tänä päivänä tuottajalle. On aivan totta, niin kuin ed. Pulliainen sanoi, että on tarkoitus siirtää niiltä alueilta, joilla tänä päivänä on maito- ja lihatuotantoa, sitä Etelä-Suomeen ja investoida toinen kerta rakennukset, koska täällä ei ole enää rakennuksia eikä eläinsuojia. Mutta kai on kysymys keskittämisestä. Tuollainen 200—300 lehmän navetta voi kelvata arvostelijoille, ja se on aivan liian iso.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. R i n n e (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! SDP tietää, mitä se maatalouspolitiikalta on halunnut. Meillä on pohja siinä, että me asumme 60 leveysasteen pohjoispuolella. Meidän täytyy omavaraisuus turvata, mutta me emme ole vientimaa. Se on täysin mahdotonta maatalouden osalta. Se ei kerta kaikkiaan käy muuta kuin verorahoilla, ja se ei ole talonpojan vika, vaan me asumme sellaisessa paikassa, ettei se ole mahdollista. Vaikka me veisimme kuinka paljon tietotekniikkaa, niin kuin nyt viedään, laivoja, kaikkea, ne tulot uppoavat maatalouden vientiin. Maatalous on uinutettu tällaiseen, että veronmaksajat kuitenkin hoitavat sen. Nyt myös tuottajat itse joutuvat osittain maksamaan vientimaksuja, ja sieltä kai se viisaus sitten loppujen lopuksi tulee, että meidän maantieteellinen sijaintimme tekee mahdottomaksi sen, että meillä voisi olla tuottavaa vientiä maatalouden osalta.

Ed. L a i n e : Rouva puhemies! Tähän maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintöön liittyy myös vasemmistoliiton edustajan Osmo Polvisen vastalause, joka kohdistuu siis markkinointirahaston perustamista vastaan. Kun ed. Polvinen ei nyt ole itse paikalla, ehkä saan todeta, että vasemmistoliiton kanta markkinontirahastoon ja itse asiassa koko eduskunnan kanta, jo edellisen eduskunnan kanta budjetin ulkopuoliseen rahastoon, sen perustamiseen on lyöty kiinni jo vuosia sitten ja lopullisesti tämän eduskunnan aikana. Tämä johtuu juuri siitä, että eduskunnalle muodostui huono kokemus siitä, että oli budjetin ulkopuolisia rahastoja. Tästä johtuen eduskunta

päätyi siihen, ettei budjetin ulkopuolisia rahastoja pidä enää muodostaa, koska eduskunta joutuu näiden rahastojen varojen käytön ulkopuolelle. Tästä asiasta myös ed. Polvisen vastalauseessa muistutetaan.

Ed. Jokiniemi, te olitte itse edellisen eduskunnan aikana tämän asian käsittelyssä, nimittäin budjetin ulkopuolisten rahastojen perustamista koskevan asian käsittelyssä mukana. Kun parisen vuotta sitten tämä eduskunnassa toteutettiin muistaakseni eräänä maaliskuun 1 päivänä, onko siitä nyt runsaat kaksi vuotta aikaa, tämä oli eduskunnan yleisempi käsitys. Ei ainakaan minun ymmärtääkseni vasemmistoliitolla markkinointirahaston perustamisen suhteen ole mitään muuta erityisperustelua kuin juuri eduskunnan aikaisempi kanta, josta me edelleen olemme pitäneet kiinni.

Mitä muuten tulee käytyyn keskusteluun, vaikka en yritä mitään kokonaisyhteenvetoa tai yleistä kommentointia suorittaa, haluan kuitenkin todeta sen, että keskustelun alkupuolella oli vaikea päätellä, onko kysymys maatalouspolitiikasta vai onko kysymys Euroopan unionista. Vähitellen on selvinnyt, että nyt itse asiassa on kysymys vähän molemmistakin. Olen havainnut Euroopan unionin virkailijoiden, en nyt voi väittää, onko se komission kanta tai Euroopan unionin kanta, mutta ainakin virkailijoiden kantana julkisuudessa kerrotun, että Euroopan unioni ei tunnusta mitään kansallista pyrkimystä omavaraisuuteen eikä näin ollen elintarvikkeiden omavaraisuuteen.

Mitä yleensä tulee maatalouden tukemiseen, tästä on nyt paljon väitelty, jatkuvasti vuosien ajan ja ehkä tullaan lopun aikaa väittelemään. Haluaisin kuitenkin todeta sen, että en tiedä Euroopassa yhtään sellaista maata, jossa maataloutta ei tuettaisi. Niin kuin on kerrottu, Euroopan unioni käyttää 80 prosenttia varoistaan maatalouteen ja aluetukeen. Jos nämä luvut nyt, niin kuin ymmärrän, pitävät paikkansa, tämäkin sen todistaa, että ei Euroopastakaan löydy sellaisia maita eikä varsinkaan niin pohjoista maata kuin Suomi, jossa maataloutta, tätä elinkeinoa ei jouduttaisi tukemaan. Mutta mielestäni on erittäin tärkeätä, että asia on eduskunnan käsissä. Minusta tämä lähtökohta, tämä näkökohta puhuu myös sen puolesta, ettei pitäisi tällaisia budjetin ulkopuolisia rahastoja perustaa ja ylläpitää.

Lopuksi, rouva puhemies, haluaisin todeta, että kun Euroopan unionin kanssa käytävien neuvottelujen vaiheesta vallitsee julkisuudessa hyvin paljon erilaisia tietoja, minusta olisi nyt kohtuullista — toistan tämän aiemmin esitetyn vaatimuksen — että hallitus antaisi eduskunnalle tiedonannon Euroopan unionin kanssa käytyjen neuvottelujen tämän hetken tilanteesta, jolloin eduskunta pääsisi lausumaan oman mielipiteensä asiasta.

Ed. S-L. Anttila: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Laineen viimeiseen toteamukseen en toki vastaa hallituksen puolelta, mutta tiedän, että varsin käyttökelpoinen keino on se, että erikoisvaliokunnat kukin seuraavat omalta toimialaltaan käytäviä jäsenyysneuvotteluja kuuntelemalla neuvotteluja käyvää ministeriä. Sitä kautta ollaan hyvin selvillä siitä, missä mennään.

Ed. Laivoranta: Arvoisa puhemies! Täällä ed. Pulliainen ja monet muutkin ovat todenneet, että nykyinen järjestelmä on huono ja vaatii tämmöisiä jatkuvia pieniä lakeja ja niiden kanssa näpräämistä ja että nyt esitetty markkinointirahasto olisi toimivampi järjestelmä. Olen kyllä aivan vakuuttunut siitä, että näin olisi. Tämmöinen markkinointirahastojärjestelmä budjetin ulkopuolisena rahastona, jota ed. Laine tuntuu pitävän pahana, olisi mielestäni erittäin hyvä. (Ed. Laine: Eduskunta!) Ei se mielestäni mene eduskunnan käsistä sillä lailla pois kuin ehkä pelätään. Nimittäin aina ne rahat, jotka verovaroista sinne pitää lisäksi laittaa, tulevat eduskunnassa päätettäväksi. Mitä vähemmän niitä tulisi, sitä parempi, elikkä ainakin itse toivoisin, että semmoinen rahasto, jossa eduskunnan ei tarvitsisi ottaa kantaa ollenkaan lisärahoihin, olisi erittäin hyvä.

Täällä on todettu, että jos tämä markkinointirahastolaki menee nurin, niin tässä kaatuu myöskin sitten tuontimaksulaki ja maataloustuotteiden markkinointijärjestelmästä suunniteltu tai annettu laki. Se on erittäin huono asia, jos nämä kaatuvat tähän. Tässä menee monta hyvää asiaa nurin samalla kertaa. Ihmettelenkin sitä, että sosialidemokraatit ovat ikään kuin nyt koplaamassa tässä sellaisia asioita, jotka minusta yhteen eivät edes tässä tilanteessa kuulu. Nimittäin nyt ollaan sitä mieltä, että jos rajasuoja olisi alempi jne., niin voitaisiin ehkä tämä hyväksyä. Tämä rajasuoja on kokonaan toinen kysymys. Markkamäärät ovat asioita, joihin tietysti voidaan puuttua aina ja erikseen.

Toivoisinkin, ettei taas kävisi niin kuin kävi omaisuudenhoitoyhtiöasiassa viime talvena, että kun koplattiin vääriä asioita yhteen, niin menetettiin paljon ja tuli todella suurta hallaa koko

kansakunnalle. Vetoaisinkin voimakkaasti oppositioon, että voitaisiin hyväksyä tämä markkinointirahastolaki. Tämä on kyllä kaikkien etu minun mielestäni.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

16) Ehdotukset laeiksi maidon väliaikaisesta kiintiömaksusta annetun lain ja maidon väliaikaisista tuotantokiintiöistä annetun lain muuttamisesta sekä meijerikohtaisesta kiintiömaksusta annetun lain kumoamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 202
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 23

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 23.

Keskustelu:

Ed. S-L. Anttila: Arvoisa rouva puhemies! Esityksessä ehdotetaan maidon kaksihintajärjestelmään kuuluvien maidon väliaikaisesta kiintiömaksusta annetun lain ja maidon väliaikaisesta tuotantokiintiöistä annetun lain voimassaoloaikaa jatkettavaksi kahdella vuodella eli vuoden 1996 elokuun loppuun saakka. Silloin toki jo tiedämme huomattavasti enemmän siitä, mikä on mm. Suomen mahdollinen EL-jäsenyystilanne. Tässä lainsäädännössä otetaan ensiaskel EY-järjestelmään sopeutumisessa, kun mahdollistetaan kiintiöiden liikkuvuuden lisääminen.

Valiokunta kuuli tämänkin asian käsittelyssä pitkälti samoja asiantuntijoita kuin olemme kuunnelleet koko tästä maataloustulojärjestelmän uudistamisesta, koska nämä asiat liittyvät hyvin kiinteästi toisiinsa. Nyt kuitenkin minulta on kysytty, minkä takia tässä maitokiintiölaissa on lueteltu sen tyyppisiä asiantuntijoita, joiden nimillä ei ole mitään tekemistä tämän järjestelmän kanssa, ja haluan sen takia ihan selvennykseksi todeta, että silloin kun valiokunnan asialistalla on tietyt asiat ja kuullaan asiantuntijoita, vaikka läheskään kaikki asiantuntijat eivät esimerkiksi tätä lakiesitystä kommentoineet, niin heidän nimensä automaattisesti näkyivät tästä asiantuntijaluettelosta.

Asiantuntijakuulemisen jälkeen valiokunta kävi varsin pitkän keskustelun keskuudessaan siitä periaatteesta, millä tavalla maitokiintiöiden liikkuvuutta olisi tässä tilanteessa paras lisätä. Pellon hinta on ollut Suomessa, ei tänä päivänä, vaan erityisesti aikaisemmin, aika suuri ongelma. Niinä ns. hullun kasvun vuosina peltohehtaarin hinta kohosi jopa 60 000:een, ihan 120 000:nkin markkaan hehtaari, mikä sinänsä on aivan järjetöntä. Jotta nyt tässä maitokiintiöpuolella ei kävisi samalla tavalla, että tilanne houkuttelee nostamaan kiintiöistä maksettavan hinnan liian korkeaksi, valiokunta päätyi tätä asiaa seuraamaan vaatimalla, että viljelijöiden keskinäisten sopimusten perusteella tapahtuvien kiintiön siirtojen hintatasoa ja sen aiheuttamia kustannusvaikutuksia hallituksen toimesta seurataan.

Toinen ihan yhtä tärkeä kysymys on se, josta erityisesti nuoret tuottajat ovat varmasti kaikkiinkin valiokunnan jäseniin olleet yhteydessä. Kysymys on siitä, onko nuorella tuottajalla mahdollisuus maksaa maitokiintiöstä jotakin. Tässä mielessä hallituksen esityksessä ehdotettiin, että se osa kiintiöstä, joka on kiintiön litramäärän ja tuotetun maidon määrän välillä, olisi siirtynyt tavallaan maaseutuelinkeinopiirien kautta esimerkiksi nuorille jaettavaksi.

Nyt valiokunta kuitenkin päätyi ottamaan varovaisemman askeleen ja lähtee siitä, että 50 prosenttia kiintiöistä menisi kauppatavaraksi ja toinen puoli sitten jaettaisiin maaseutuelinkeinopiirien kautta. Olemme halunneet valiokunnan mietinnön sivulla 3 painottaa, että kun näitä jakopäätöksiä tehdään, etusijalle on asetettava nuoret tuottajat sekä tuottajat, joiden talouden vakaannuttamista ja tilojen elinkelpoisuutta lisäkiintiöt edistäisivät ratkaisevasti. Eli tällä tavalla varovaisten askelten politiikalla on valiokunnassa lähdetty liikkeelle, ja totta kai on mahdollista, jos tämä järjestelmä osoittautuu hyväksi, että asiaan palataan ensi vuoden aikana ja sitten näitä osuuksia voidaan mahdollisesti korottaa, jos siihen tarvetta on.

Valiokunnan mietintöön liittyy yksi vastalause, ed. Rajamäen vastalause, ja siinä hän asettuu nimenomaan vastustamaan tätä kiintiöjärjestelmän muuttamista kauppatavaraksi. Toisaalta niillä tiloilla, joilla on tällä hetkellä levossa oleva kiintiö — tarkoitan sitä, että lain mukaanhan kiintiö on voimassa viisi vuotta, jos sitä maaseutuelinkeinopiiri ei ole lakkauttanut — ja jotka ovat aikeissa myydä kiintiön, nyt on mahdollisuus puolesta kiintiöstä saada jatkossa myytäessä hinta. Tässä toki mahdollistuu myös kiintiöiden vuokraaminen.

Aivan lopuksi on todettava erittäin myönteisenä asiana — ainakin itse koen sen niin — että ns. tuottajarenkaiden perustaminen mahdollistuu nyt käsittelyssä olevan lainsäädännön kautta. Sitä kautta tuotantorengas voisi tavallaan opetella sitä ns. maaseudun verkostotaloutta, jossa esimerkiksi tilat tekemällä yhteistyötä voisivat organisoitua niin, että osa tiloista olisi alkutuottajia, toiset voisivat olla jatkojalostajia ja sitten myös tähän ketjuun tarvitaan markkinoijat. Eli tätä kautta minusta annetaan mahdollisuus opetella näitten tuotantorenkaiden toimintaa. Olemmepa sitten EY:ssä taikka EU:ssa tai emme, niin joka tapauksessa entistä enemmän markkinaorientoituneisuutta odotan suomalaiselta viljelijältä.

Meidän on ennen kaikkea otettava huomioon se, mitä kuluttajat haluavat. Tällä lainsäädännöllä minusta nämä tuotantorenkaat antavat yhden mahdollisuuden siihen.

Kaiken kaikkiaan mielestäni valiokunta ainakin oman käsityksemme mukaan harkitsi varsin viisaasti, kun ei lähtenyt ihan sataprosenttisesti vapauttamaan kiintiökauppaa.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vuosi sitten, pitkälti meidän ehdotuksestamme, valiokunta yksimielisesti korosti periaatetta, että vapautuvat kiintiöt tulee suunnata nuorille tuottajille osana tilan vakauttamista, elikkä tulisi välttää velkasaneerausta, tukea tilan talouden tervehdyttämistä ja kehittämistä, ottaa vapaita parsipaikkoja ilman investointien käyttöä jnp. Nyt minun mielestäni tehdään periaatteellinen takapakki siitä huolimatta, vaikka valiokunnan puheenjohtaja oli oikeassa, että valiokunta korjasi huomattavasti kontrolloidummaksi tätä hallituksen esitystä.

Sillä, että tehdään näistä kiintiöistä tilanteessa, jossa valtiontalous ja myös markkinoimismaksujen kautta koko tuottajapuoli ovat kiinni, kaupan välineitä ja kaupanteon kohteita, mahdollistetaan tuotantomahdollisuuksien kautta kapitalisoituminen näihin vapautuviin kiintiöihin. Se tulee nuorten velkaisten tuottajien osalta nostamaan kynnystä sopeutua ja toisaalta antaa mahdollisuuden toki sitten taloudellisesti paremmassa asemassa oleville kenties vanhemmille tuottajille, joilla ei mitään hätää lisäkiintiöiden suhteen olisikaan, lähteä bisneksentekoon ja parantaa omaa varallisuuttaan.

Toki joustavoittaminen on eräs hyvä asia, mutta tässä vaikeassa tilanteessa, jossa tiedämme juuri kotieläintuottajien markkinoimismaksujen kovan paineen ja kasvun viljan ylituotannon vientivastuun takia, olisi pitänyt jättää tämä askel ottamatta. Se on pieni askel, mutta nyt on periaatteessa avattu tie vapaalle kaupanteolle, josta EY:ssä on varsin huonoja kokemuksia. Tämän takia en pidä tätä onnistuneena ja tämä tulisi kyllä täällä eduskunnassa poistaa.

Ed. T ö r n q v i s t (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minun ei ehkä pitäisi puuttua tähän, kun en ole ollut siellä valiokunnassa kuuntelemassa asiantuntijoita, mutta minä vierastan ajatusta, että maitokiintiöitä myytäisiin toiselle, (Ed. S-L. Anttila: Se on EY-järjestelmä!) koska tulee heti mieleen sellainen ajatus ainakin nyt, kun Suomen monet nuoret ja aloittelevat maatilat ovat hyvin velkaantuneita, että tämmöiset isoiset tilat, jotka ovat vakavaraisia ja joilla ei ole velkaa, voisivat hädässä olevilta maatilallisilta ostaa kiintiöitä itselleen ja toiset hädässään joutuisivat myymään jopa tulevaisuutensa siinä. En tiedä olenko oikeassa, mutta tällainen mielikuva minulle tuli. Toinen mielikuva, mikä tuli, on se, että ollaanko nyt menossa samaan tapaan kuin taksilupia myytäessä toisille takseille tai seuraajille, kun hinta koko ajan sitten nousee.

Ed. L a a k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Entinen maitokiintiöjärjestelmä on ollut ongelmallinen, koska siinä ei ole ollut tarpeeksi joustoa. Uusi laki tuo mukanaan joustoa, ja valiokunta on tehnyt hyvän päätöksen, kun se siirtää päätöksellään 50 prosenttia näistä maitokiintiöistä kauppaan ja 50 prosenttia sitten maaseutuelinkeinopiirille jaettavaksi nuorille viljelijöille. Nämä ovat ihan oikean suuntaisia toimenpiteitä.

Tähän maitokiintiöasiaan liittyy myös ongelmia. Nimittäin aikaisemmin on näiden lakkautettavien tilojen palautetut maitokiintiöt palautettu sataprosenttisesti myös Pohjois-Karjalaan niin kuin Lappiin, Kainuuseen ja Ouluun. Mutta viime vuonna tehtiin ikävä päätös, jonka perusteella Pohjois-Karjala jätettiin tästä joukosta pois. Kun katsotaan tilannetta Pohjois-Karjalassa suhteessa näihin muihin alueisiin, niin maidon lähettäjien määrä on Pohjois-Karjalassa vähentynyt 18,7 prosenttia, kun Oulussa määrä on vähentynyt vain 12,1 prosenttia ja Lapissa 13,4 prosenttia. Maidon tuotantokin on vähentynyt Pohjois-Karjalassa 8,6 prosenttia, kun se on vähentynyt Lapissa 4,8 prosenttia.

Eli ylituotantoa ei ole sinällään Pohjois-Karja-

lasta niinkään tullut vaan noilta muilta alueilta enemmän. Siksi olisi ollut tarpeen, että tämä epäkohta olisi poistettu tässä laissa. Toivonkin, että seuraavan kerran, kun tämä laki tuodaan eduskuntaan, epäkohta olisi poistunut. Ministeri Puralle on kyllä terveisiä tuotu tästäkin asiasta Pohjois-Karjalasta, ja hän on tietoinen tästä epäkohdasta. Toivotaan, että epäkohta poistuu.

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tietenkin hyvin riskaabelia pyytää edes vastauspuheenvuoro asiassa, jossa puoli eduskuntaa on enemmän kuin asiantuntijoita. Mutta kun on kuunnellut näitä maatalouspoliittisia keskusteluja 2,5 vuotta, niin on kyllä tullut mieleen, että onkohan tässä tasavallassa yhtään ainutta alaa, joka on niin säädelty, pykälillä määrätty, kuin maatalouspolitiikka. Ei ole kyllä kumma, jos pienviljelijät ja maanviljelijät jossakin Pohjois-Suomessa ovat hädissään. Heillä ei ole lupa yrittää. On kiintiöt, jotka aikanaan 80-luvun puolessa välissä Suomeen luotiin, ja jos ylität kiintiöt, joudut niistä maksamaan rangaistuksen, ja millä elät, kun EY:hyn pitäisi mennä ja tilojen pitäisi olla tuottavia. Toisin sanoen en kyllä tiedä, millä järjestelmällä ja millä konstilla EY:n kasvava imago saisi maatalouteen takaisin sen normaalin yrittäjähengen ja myös yrittäjäriskin, joka on minun mielestäni luonnollista kaikelle yrittämiselle, myös maatalousyrittämiselle.

Mutta tällaisesta puhuminen on tietenkin tässä vaiheessa hyvin ongelmallista, koska tiedän esimerkiksi, että tämä kiintiöiden myyminen on normaalia toimintaa esimerkiksi Euroopan yhteisön piirissä. Eli järjestelmä ei siinä mielessä poikkea muiden sellaisten maiden järjestelmistä, joissa on samalla tavalla maataloustuotteiden ylituotantoa kuin Suomessa.

Ed. J o k i n i e m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minä henkilökohtaisesti myös hiukan vierastan maitokiintiöiden kauppaa, ja ihan lyhyesti perustelen sitä. Se saattaa johtaa siihen, että periaatteellista rationalisointia tämä estää. Ed. Ukkolakin pohdiskeli puheenvuorossaan myös, että pohjoisen maanviljely on erittäin säädelty. Tämä pitää kyllä paikkansa. Mutta jos meillä ei tällaista kiintiöjärjestelmää olisi, niin pohjoisessa ei maitoa tuotettaisi ensinkään. Kiintiöt valuisivat tänne etelään. Sen takia kiintiöjärjestelmä meillä on erittäin tarpeellinen ja myös, että se on alueellisesti rajattu. Näinhän meillä tänä päivänä on. Nyt tätä raotetaan, tätä yhteiskunta on säädellyt lakisääteisesti, ja se ei ole ollut kaupan kohteena. Ne, joilla on varaa, ostavat kiintiöt ja jolla ei ole varaa, köyhä alkava viljelijä, niin se kyllä jää silloin normaalisti kaupankäynnissä aina toiseksi.

Toinen seikka on sitten se, että rationalisointihyötykään omavaraisuuden takia ei parhaalla mahdollisella tavalla toteudu, koska nyt näitä rajoituksia on, ja nämä kiintiöt voivat liikkua maaseutuelinkeinopiirin alueella. Seuraava vaihe on tietysti, että poistetaan myös nämä rajat. Sen jälkeen Maito-Suomi, joka nyt on Keski- ja Pohjois-Suomessa — siellä ei muita vaihtoehtoja ole — olisi täällä Etelä-Suomessa. Tästä minä olen erityisesti huolestunut. Samaan myös ed. Laakkonen viittasi puheenvuorossaan. Lapilla ja Kainuulla, Koillismaalla ja Kuusamolla on alueellinen kokonaiskiintiö, jonka puitteissa ne voivat toimia, ja muu Suomi on sitten hiukan eri perustein.

Ed. K o m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me olemme täällä aika paljon puhuneet maaseudun ja maatalouden rakennemuutoksesta ja yrittäjyyteen siirtymisestä. Siitä on SDP:kin useasti tuonut kantojaan täällä esille, ja silti kiintiöjärjestelmillä tämä kaikki on estetty. Ei yrittäjyyteen pääse, ellei ole semmoista järjestelmää, missä voisi todella yrittäjyyden ehdoilla toimia. Mielestäni tämä on pieni askel siihen suuntaan, ja meillä on tästä kokemusta jo, eli juurikkaan viljelyssä ovat kiintiöt olleet kaupan. Se ei ole johtanut mihinkään mielettömiin hintoihin. Ne ovat pysyneet sangen kohtuullisina, kun tuotantokustannukset ovat kuitenkin tässä maassa sen verran kovat, että ne eivät salli tämmöistä mielivaltaista kiintiöiden ostamista.

Ed. Rajamäki puuttui tähän, että hän ei voi hyväksyä, että valtiontalouden vastuu edelleen jää tässä hyvin suurena voimaan. Mutta mielestäni on tullut selkeästi ilmi, että valtiontalouden vastuuhan perustuu vain budjettivaroihin eikä mihinkään muuhun. Eli ylimääräinen vastuu tässä tulisi siirtymään tuottajille, ja se on ihan oikea kohde silloin, kun pyritään yrittäjyyteen.

Ed. S-L. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Laakkosen esille ottamaan aluekysymykseen: Toki valiokunnassa siitä käytiin aika pitkäkin keskustelu, ja nyt tilanne vain on se, että kun tämä on hallituksen esitys ja siellä tietty kompromissi näiden alueiden kesken on tehty, niin siihen ei ollut valiokunnassa

edellytyksiä kajota, minkä varsin hyvin ymmärrän.

Ed. Jokiniemelle totean sen, että monelle muullekin keskustan ryhmän jäsenelle ja myös valiokuntaryhmän jäsenelle oli erittäin vaikea hyväksyä kauppaan tulo. Sen takia minusta tässä on asetettu kirkko keskelle kylää ja tällä tavalla pyritty kuitenkin toteuttamaan sitä välttämätöntä rakennemuutosta ja siirtymistä EU-järjestelmään, jota tätä kautta toteutetaan. Mutta myönnän, että tämä oli hankala kysymys.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Haluan täältä edestä lausua nämä muutamat sanat, ettei aikaraja kiusaa.

Täällä on varsin moni viitannut Euroopan yhteisön tilanteeseen, tai Euroopan unionin, kuten se nykyisin on, ja siihen, että siellä todellakin tällainen maitokiintiökauppa on mahdollista. Niin on, aivan oikein. Se on myös johtanut hinnan muodostukseen jopa sillä tavalla, että 15 markkaa litralta saa maksaa maitokiintiöstä, ja se nyt on aivan hulvatonta hommaa. Kun täällä puhutaan, että pitää olla yrittäjyyttä ja markkinaehtoisuutta, niin mitä ihmettä se on, että tällaisella hinnalla kauppaa käydään. Ei siinä ole järjen hiventäkään. Eli se johtaa juuri totaaliseen vääristymään, ed. Komi, tässä järjestelmässä.

Siitä huolimatta, kun nyt ollaan tässä tilanteessa ja on olemassa mielipiteitä, että halutaan ehdottomasti ja vääjäämättömästi selvittää, onko tästä tulossa autuutta ja onnea, kun on juuri tässäkin äskeisessä keskustelussa, vastauspuheenvuorokeskustelussa, käytetty arvelevia puheenvuoroja, hyvin kriittisiä puheenvuoroja ja yrittäjyyteen nojaavia positiivisia puheenvuoroja, niin kun alun perin saamani alkuperäispalautteen perusteella olin jyrkästi sitä vastaan, että tähän systeemiin ylipäätään mentäisiin, eli olin jo valmiiksi kirjoitellut vastalauseita sun muita, niin sitten kuitenkin suoritin eräänlaisen uudelleenarvioinnin, että jos on mahdollista, että mennään puolittamissysteemiin, niin kokeillaanpas tätä sitten, katsotaan, onko tässä juurikaskiintiöistä kysymys vaiko tissinkoittokiintiöistä. Ja nyt siihen on malli luotu. Eli toisen puolen pystyy hoitamaan maaseutupiirin kautta ja toisen puolen vapaalla kaupalla.

Valiokunta merkitsi mietintöönsä edellyttämisponnen, että seurataan hintatasoa ja seurataan nimenomaan hintatason kustannusvaikutuksia, koska sehän tässä se olennainen puoli on. Eli siis, kun tahtoa on, tarvetta on, syvällisesti viisaita näkemyseroja on, niin hienoa, jos voidaan näin menetellä. Olen tavallaan tyytyväinen, että saatoin heittää vastalauseluonnoksen roskikseen eli kierrätykseen ja lähteä mukaan tähän mietintöön näiltä osin, jotta tästä saataisiin kokemuksia. Silloin se ei ole mutun varassa, vaan se on jonakin lähitulevana aikana tiedon varassa ja sen jälkeen voidaan aivan toisenlaisilla argumentoinneilla tätä keskustelua käydä. Eli minusta tämä ns. kompromissi, jota en sinänsä ihan kompromissina pidäkään vaan eräänlaisena kokeilumallina, olen sen kannalla.

Ed. Komi: Arvoisa puhemies! Ed. Pulliainen otti esille Euroopan hintatason. Hän kuitenkin unohtaa sen, että monissa Euroopan keskeisissä maataloustuotantomaissa maataloustuotanto on agribisnestä. Tiedämme sangen hyvin Suomen olosuhteet ja sen, että Suomessa kaikesta huolimatta ollaan huomattavasti lähempänä omavaraista tuotantoa eikä ole tavoitteenakaan pyrkiä sille tuotantotasolle, mikä on jossain Tanskassa tai Hollannissa, missä hintataso on muodostunut tällaiseksi. Uskon, että meillä ei tule samaa tilannetta. Sokerijuurikaskiintiöissä on sama tilanne Euroopassa, siellä hinnat ovat kivunneet aivan eri tasolle kuin Suomessa, mutta se edellyttää, että on todella erilaiset olosuhteet.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Silloin kun sovelletaan EU:ssa näitä asioita käytäntöön, silloin on kysymys interventiotuotteesta agribisneksessä, kuten ed. Komi totesi. Silloin on kysymys interventiotuotteitten osalta sisäänostohintajärjestelmästä, joka tavallaan mahdollistaa älyttömyydetkin. Se on sen järjestelmän suuri heikko kohta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

17) Ehdotus laiksi kotieläintuotannon ohjaamisesta annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 206
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 24

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 24.

Keskustelu:

Ed. S-L. Anttila: Arvoisa rouva puhemies! Aivan lyhyesti totean paikalta. Minusta tämä esitys on perusperiaatteiltaan aivan oikea. Valiokunnan käsittelyssä vain lisäsimme siihen järjenkäyttöpykälän, joka tarkoittaa sitä, että valtioneuvostolla on mahdollisuus päätöksellään tehdä periaateratkaisut mahdollisiksi. Sanotaan nyt kuolemantapauksissa taikka vakavissa sairaustapauksissa tai vastaavissa tulee elävässä elämässä tiettyjä tarpeita vastaan ja sen vuoksi mietintöön on lisätty ns. järjenkäyttöpykälä. Valiokunnassa kutsuimme tätä pykälää järjenkäyttöpykäläksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

18) Ehdotukset laeiksi Kasvinjalostuslaitoksesta ja kasvinjalostustoiminnan edistämisestä annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 203
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 25

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 25.

Keskustelu:

Ed. S-L. Anttila: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kasvinjalostuslaitoksesta ja laiksi kasvinjalostustoiminnan edistämisestä annetun lain muuttamisesta on periaatteessa erittäin tärkeä asia. Jos ajatellaan sitä, säilyykö Suomessa tulevaisuudessa ja erityisesti mahdollisessa EU-jäsenyydessä myöskin oma kasvinjalostustoiminta, niin tällä lainsäädännöllä pyritään luomaan sille toiminnalle käytännön puitteet.

Tällä lainsäädännöllä on myös tiettyjä yhtymäkohtia täällä aikaisemmin, en nyt jaksa muistaa, mutta ehkä runsas puoli vuotta sitten, hyväksyttyyn siemenkauppalainsäädäntöön, jossa minusta valiokunta suoritti varsin merkittävän periaateratkaisun päätyessään siihen, että Suomessa ei voida siirtyä kahden sukupolven sertifioituun siemenkauppajärjestelmään luonnonolosuhteistamme johtuen. Niinpä silloin valiokunta aivan yksimielisesti muutti hallituksen siemenkauppalakiesitystä, joka mahdollistaa sen, että myös kauppasiemenluokkajärjestelmä on jatkossakin olemassa, ja siihen liittyen myös meillä tarvitaan ns. maatilapakkaamojärjestelmä. Tällä kaikella yhdessä yritetään suomalaisten kustannustasoa viljan- ja kasvinviljelyssä alentaa.

Tässä perusratkaisuna on se, että pyrittäisiin erottamaan toisistaan ns. kasvinjalostustutkimus, joka olisi perustutkimuksen osalta yhteiskunnan rahoitettavaa ja toimisi Jokioisissa Maatalouden tutkimuskeskuksen yhteydessä. Samaan aikaan ollaan perustamassa ns. liiketoimintaa harjoittavaa valtion laitosta, jollainen olisi Kasvinjalostuslaitos, jonka talousarvio laadittaisiin nettobudjetointiin perustuen. Esityksessä on katsottu, että siementavaran korkea hinta ja tarkastetun ostosiemenen käytön riippuvuus nimenomaan hinnoittelusta ei salli merkittävää rahoituksen keräämistä markkinalähtöisyyden pohjalta. Tässä ei toki sovi unohtaa myöskään sitä, että Suomen siemenmarkkinat ovat äärettömät pienet ja sitä kautta ei ole oletettavissa, että kasvinjalostustoiminta saisi tarvitsemansa rahoituksen. Sen takia valiokunta asiaa käsitellessään päätyi jättämään ponnen, jossa vaaditaan, että varsinaisen lajikejalostuksen osalta edellytetään selvitettäväksi, voitaisiinko kasvinjalostuksen rahoituspohjaa parantaa maassamme tuotettavaan vuotuiseen kokonaissatoon kohdistuvilla maksuilla. Tämäkin on yksi selvitystehtävä ja tähtää minusta siihen järjestelmään, jota, kuulin pari viikkoa sitten, mm. Ranska on soveltamassa. Ranskassa kerätään tulevaisuudessa ns. hehtaariperusteinen jalostusmaksu, jolla rahoitetaan toiminnan kustannukset. Ranskan tavoitteena lienee tämä esitys myös saada EL-lainsäädäntöön mukaan.

Kaiken kaikkiaan tässä pyritään markkinaorientoituneisuutta lisäämään myös kasvinjalostustoiminnassa siltä osin kuin ei ole perustutkimuksesta kysymys. Toivoa vain sopii, ettei mennä liian pitkälle, koska kysymys on kuitenkin toiminnasta, joka ei Suomessa kykene itse itseänsä rahoittamaan, vaan yhteiskunnan voimavaroja siihen jatkossa tarvitaan. Lisäksi käsitykseni on myös, että tarvitaan vuosittaiseen satoon perustuvaa osallistumista, josta valiokunnan ponnessa mainitaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

19) Ehdotus laiksi nuorisoasteen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen kokeilusta annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 256
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 20

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 20.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

20) Ehdotus laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 11 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 236
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 39

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 39.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

21) Ehdotus laiksi ortodoksisesta kirkkokunnasta annetun lain 21 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 225
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 40

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 40.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

22) Ehdotus laiksi maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 276
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 41

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 41.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

23) Ehdotus laiksi Pohjoismaiden välillä eräiden terveyden-ja sairaanhoidon henkilöstöryhmien sekä eläinlääkäreiden yhteisistä pohjoismaisista työmarkkinoista tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 215
Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 10

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on työasiainvaliokunnan mietintö n:o 10.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon:

24) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 60 (MP 3)

25) Hallintovaliokunnan mietintö n:o 21 (HE 255)

26) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 21 (HE 110)

27) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 22 (HE 200)

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 18.32.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen